

EUROPOS SAJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA

2014 M. GEGUŽĖS 1 D.–2014 M. BIRŽELIO 30 D.

**APŽVALGĄ PARENGĖ: LIETUVOS VYRIAUSIOJO ADMINISTRACINIO
TEISMO TEISINĖS ANALIZĖS IR INFORMACIJOS DEPARTAMENTAS**

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA

(2014 m. gegužės 1 d – 2014 m. birželio 30 d.)

TURINYS

APMOKESTINIMAS	4
2014 m. birželio 12 d. prejudicinis sprendimas	4
Dėl nuolaidų kortelių tiekimo pripažinimo sandoriu, susijusiu su „kitais vertybiniais popieriais“, arba sandoriu dėl „kitų apyvartinių dokumentų“	5
MUITINĖS VEIKLA	6
2014 m. birželio 12 d. prejudicinis sprendimas	6
Dėl prekių, kurios nebuvo faktiškai išvežtos iš laikinojo sandėlio, pripažinimo paimtomis iš muitinės priežiūros, kai paskirties muitinei buvo pateikti šių prekių tranzito dokumentai	7
Dėl muitinės skolininko, kai prekėms pradedama taikyti išorinio tranzito procedūra, nors jos (prekės) vis dar faktiškai yra laikino saugojimo sandėlyje.....	7
2014 m. gegužės 15 d. prejudicinis sprendimas	8
Dėl skolos muitinei atsiradimo pagrindo, kai prekės paskirties įstaigai pateikiamos pasibaigus nustatytam tranzito terminui.....	8
Dėl pareigos mokėti importo PVM, kai skola muitinei atsiranda tik pagal Muitinės kodekso 204 straipsnį	9
ASMENS DUOMENŲ APSAUGA	10
2014 m. gegužės 13 d. prejudicinis sprendimas	10
Dėl interneto paieškos variklio eksploatuotojo, kaip jo tvarkomų asmens duomenų, esančių trečiųjų asmenų paskelbtuose tinklalapiuose, valdytojo pareigų.....	11
LAISVĖS, SAUGUMO IR TEISINGUMO ERDVĖ	13
2014 m. gegužės 8 d. prejudicinis sprendimas	13
Dėl nacionalinių teisės normų, kuriose nustatyta, kad papildomos apsaugos prašymas nagrinėjamas, tik jei prieš tai atmetamas prašymas suteikti pabėgėlio statusą.....	13
2014 m. birželio 12 d. prejudicinis sprendimas	14
Dėl ekonominių išteklių išaldymo išimties, taikomos, kad būtų galima sumokėti už teisinės paslaugas	15
2014 m. gegužės 27 d. prejudicinis sprendimas	16
Dėl <i>ne bis in idem</i> principo taikymo, kai numatyta sąlyga, jog pirmuoju nuosprendžiu paskirta bausmė turi būti įvykdyta	17
2014 m. birželio 5 d. prejudicinis sprendimas	17
Dėl <i>ne bis in idem</i> principo taikymo, kai priimta galutinė nutartis nutraukti baudžiamąjį procesą.....	18
2014 m. birželio 5 d. prejudicinis sprendimas	19
Dėl įvairių aspektų, susijusių su prašymo pratęsti neteisėtai šalyje esančio trečiosios šalies piliečio sulaikymo terminą nagrinėjimu	20
ŽEMĖS ŪKIS	21
2014 m. gegužės 15 d. prejudicinis sprendimas	21
Dėl aplinkybės, kai įmonė nori įsteigti naują gamybos vienetą ir šiuo tikslu uždaro anksčiau įsteigtus vienetus, atitikimo „bendrų žemės ūkio valdos rezultatų gerinimo“ sąvokai	22
Dėl operacijos, kai uždaromos anksčiau įsteigtos miltų gamyklos ir jos pakeičiamos nauja miltų gamykla, tačiau nepadidindamas turimas pajėgumas, kaip gerinančios bendrus įmonės rezultatus, atitikimo Reglamento Nr. 1698/2005 nuostatoms	23
Dėl taisyklės, pagal kurią parama miltų gamykloms teikiama tik už veiklą, skirtą modernizuoti turimą pajėgumą, neprieštaravimo Reglamento Nr. 1698/2005 28 straipsnio 1 dalies a punktui	23
SOCIALINĖ POLITIKA	24
2014 m. birželio 12 d. prejudicinis sprendimas	24

Dėl teisės į kompensaciją už nepanaudotas mokamas kasmetines atostogas, kai darbo santykiai nutrūksta dėl darbuotojo mirties.....	25
2014 m. birželio 19 d. prejudicinis sprendimas	26
Dėl Direktyvos 2000/78 taikymo tarnautojų darbo užmokesčio sąlygoms.....	26
Dėl nacionalinės nuostatos, pagal kurią kiekviename pareigybių lygyje tarnautojo bazinės algos pakopa nustatoma jį įdarbinant pagal jo amžių, draudimo pagal Direktyvos 2000/78 2 straipsnį ir 6 straipsnio 1 dalį.....	27
Dėl nacionalinės teisės nuostatų, kuriomis nustatoma nauja tarnautojų darbo užmokesčio sistema, iš dalies pagrįsta sena diskriminacine darbo užmokesčio sistema, vertinimo Direktyvos 2000/78 2 straipsnio ir 6 straipsnio 1 dalies kontekste	28
Dėl valstybės atsakomybės už privatiems asmenims padarytą žalą jai pažeidus Sąjungos teisę	29
Dėl terminų, per kuriuos turi būti pradėta procedūra dėl iš Direktyvos 2000/78 kylančių pareigų vykdymo	30
2014 m. birželio 19 d. prejudicinis sprendimas	31
Dėl „darbuotojo“ statuso, kaip jis suprantamas pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 45 straipsnį ir Direktyvos 2004/38/EB 7 straipsnį, išlaikymo	31
TRANSPORTAS	32
2014 m. gegužės 22 d. prejudicinis sprendimas	32
Dėl nustatytų minimalių regėjimo aštrumo reikalavimų atitinkamų transporto priemonių vairuotojams suderinamumo su Chartijos 20, 21 ir 26 straipsniais.....	33
KONKURENCIJA	34
Bendrojo Teismo 2014 m. birželio 12 d. sprendimas	34
Dėl būtinybės vertinti išimtinių nuolaidų poveikį konkurencijai – hipotetinio efektyvaus konkurento testo taikymas	35
ELEKTRONINIAI RYŠIAI.....	36
2014 m. birželio 19 d. sprendimas.....	36
Dėl valstybės institucijos teisės telekomunikacijų bendrovei nustatyti įpareigojimą – tenkinti kitų bendrovių prašymus dėl prieigos prie konkrečių tinklo elementų – apimties	37
Dėl sąnaudų, kylančių dėl įpareigojimo suteikti prieigą prie konkrečių tinklo elementų, kompensavimo prieigą suteikiančiai telekomunikacijų bendrovei.....	37
APLINKA	38
2014 m. gegužės 15 d. prejudicinis sprendimas	38
Dėl Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 ir 4 dalių aiškinimo.....	39

Pastaba. Šioje apžvalgoje pateikiamos neoficialios Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – ir Teisingumo Teismas, ESTT) procesinių sprendimų santraukos, jose įvardyti procesinių sprendimų punktai nurodomi tik informaciniais tikslais, siekiant palengvinti paiešką oficialiuose dokumentuose¹. Ši apžvalga yra skirta tik informavimui ir Vyriausiasis administracinis teismas neprisiima atsakomybės už šių procesinių dokumentų vertimus. Oficialius ir išsamius sprendimų tekstus galite rasti Teisingumo Teismo interneto svetainėje <http://curia.europa.eu/> ir Europos Sąjungos teisės interneto svetainėje <http://eur-lex.europa.eu/>.

APMOKESTINIMAS

2014 m. birželio 12 d. prejudicinis sprendimas byloje *Granton Advertising BV* prieš *Inspecteur van de Belastingdienst Haaglanden / kantoor Den Haag* (C-461/12)

Terminai: Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Šeštoji direktyva² – Atleidimas nuo mokesčio – 13 straipsnio B skirsnio d punkto 3–5 dalys – „Kitų vertybinių popierių“ ir „kitų apyvartinių dokumentų“ sąvokos – Pardavimo skatinimo sistema – Nuolaidų kortelė – Apmokestinamoji vertė.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi: 9.3. Pridėtinės vertės mokestis; 9.3.1. Pridėtinės vertės mokesčio objektas.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Pagrindinėje byloje buvo nagrinėjamas *Granton Advertising BV* (toliau – *Granton Advertising*) ir mokesčių administratoriaus ginčas dėl bendrovės 2001–2005 m. įvykdytų nuolaidų kortelių pardavimo sandorių apmokestinimo pridėtinės vertės mokesčiu (toliau – PVM).

Nustatyta, kad ginčo laikotarpiu Nyderlandų bendrovė *Granton Advertising* vertėsi vadinamųjų Granton kortelių (toliau – Granton kortelės) leidyba ir pardavimu. Ši kortelė, kuri vartotojams buvo parduodama už 15–25 eurus, savo ruožtu suteikdavo jiems teisę palankiomis sąlygomis įsigyti tam tikrą kiekį prekių arba gauti paslaugų iš verslininkų ir įmonėse, kaip antai restoranuose, kinuose, viešbučiuose ar saunose, kurie tuo tikslu buvo sudarę atitinkamą susitarimą su *Granton Advertising*. Granton kortelių buvo galima įsigyti jų pardavimo vietose, šios iš *Granton Advertising* gaudavo atlygį už kiekvieną parduotą kortelę. Su *Granton Advertising* bendradarbiaujančių dalyvaujančių įmonių tikslas buvo paskatinti klientus pirkti jų prekes ir paslaugas. Dalyvaujančios įmonės šiuo tikslu išsipareigodavo priimti jiems pateikiamas galiojančias Granton korteles ir pateikti prekes ir (arba) suteikti paslaugas, išvardytas kiekvienoje Granton kortelėje, tačiau neviršijant joje nurodytos didžiausios vertės. *Granton Advertising* buvo atsakinga už Granton kortelių kūrimą, gamybą, platinimą, reklamavimą ir pardavimą. Pasirašius susitarimą, *Granton Advertising* iš dalyvaujančių įmonių mokesčio už Granton korteles neimdavo ir iš jų jokio atlyginimo negaudavo.

Patį Granton kortelė jos turėtojai suteikdavo teisę gauti užsakymų nuolaidas iš kortelėje nurodytų dalyvaujančių įmonių. Nuolaida būdavo suteikiama kiekvienoje kortelėje nurodytiems įvairaus pobūdžio pasiūlymams, nelygu, kokius susitarimus dalyvaujanti įmonė buvo sudariusi su *Granton Advertising*. Nuolaidomis buvo galima pasinaudoti pateikiant kortelę, prie kortelės pridėtą kuponą arba dalyvaujantys imonei padarant atitinkamą įrašą kortelėje. Kiti Granton kortelės privalumai – dažnai jos turėtojai įsigydami du siūlomoms prekėms vienetus arba dvi paslaugas mokėdavo vieno vieneto kainą. Be to, Granton kortelė sumanyta taip, kad jos turėtojas nuolaidą gaudavo pasinaudojęs jau pirmą kartą. Neretai kortelės galiojimo laikotarpiu, kuris paprastai buvo šeši mėnesiai, joje nurodytu (-ais) pasiūlymu (-ais) būdavo galima pasinaudoti keletą kartų arba netgi kasdien. Granton kortelės nebuvo asmeninės ir galėjo būti perleidžiamos. Tačiau jų nebuvo galima išmainyti į pinigus arba prekes.

2005 m. mokesčių administratorius patikrino *Granton Advertising* buhalterinę apskaitą ir manydamas, kad Granton kortelių pardavimas, kuriuo vertėsi ši įmonė, buvo PVM apmokestinamas sandoris, išsiuntė pranešimą apie PVM nepriemoką.

¹ Tekste esanti nuoroda į tam tikrą punktą nereiškia, kad yra pažodžiui cituojamas atitinkamas apžvelgiamo sprendimo punktas.

² 1977 m. gegužės 17 d. Šeštoji Tarybos direktyva 77/388/EEB dėl valstybių narių apyvartos mokesčių įstatymų derinimo – Bendra pridėtinės vertės mokesčio sistema: vienodas vertinimo pagrindas.

Ginčiui dėl tokio mokesčių administratoriaus sprendimo pasiekus teismą, šis nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu išaiškinti, ar Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B skirsnio d punktą aiškintinas taip, kad nuolaidų kortelės pardavimas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, yra sandoris, susijęs su „kitais vertybiniais popieriais“, arba dėl „kitų apyvartinių dokumentų“, kaip jie suprantami atitinkamai pagal šios nuostatos, kurioje numatyti tam tikri sandoriai, kuriuos valstybės narės turi atleisti nuo PVM, 5 ir 3 papunkčius.

Dėl nuolaidų kortelių tiekimo pripažinimo sandoriu, susijusiu su „kitais vertybiniais popieriais“, arba sandoriu dėl „kitų apyvartinių dokumentų“

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas nurodė, kad sprendžiant, ar *Granton* kortelių pardavimo sandorį atleisti nuo PVM, reikia nustatyti, ar tokios nuolaidų kortelės patenka į „kitų vertybinių popierių“ ir „kitų apyvartinių dokumentų“ sąvokas, įtvirtintas atitinkamai Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B skirsnio d punkto 5 ir 3 papunkčiuose (23 punktas). Šiuo aspektu, norint nustatyti, ar nuolaidų kortelės, kaip antai *Granton* kortelės, patenka, viena vertus, į „kitų vertybinių popierių“, o, kita vertus, į „kitų apyvartinių dokumentų“ sąvokas, įtvirtintas Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B skirsnio d punkte, visų pirma reikia atsižvelgti į šios nuostatos formuluotę, kontekstą, kuriame vartojamos šios sąvokos, ir toje nuostatoje numatyto atleidimo nuo mokesčio tikslus (26 punktas).

Kiek tai susiję su nagrinėjama atleidimą nuo mokesčio numatančios nuostatos formuluote, Teisingumo Teismas priminė, kad pagal Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B skirsnio d punkto 5 papunktį valstybės narės nuo mokesčio atleidžia visų pirma sandorius, susijusius su „akcijomis, turto dalimis bendrovėse ar asociacijose, įmonių obligacijomis ir kitais vertybiniais popieriais“. Nors šis atleidimas nuo mokesčio konkrečiai susijęs, viena vertus, su vertybiniais popieriais, kurie suteikia teisę turėti juridinių asmenų kapitalo dalių, o, kita vertus, su obligacijomis, šioje nuostatoje reglamentuojamus „kitus vertybinius popierius“ turi būti galima taip pat priskirti bent jau prie „vertybinių popierių“. Taigi pagal savo pobūdį jie turi būti laikomi panašiais į šioje nuostatoje konkrečiai nurodytus vertybinius popierius (27 punktas).

Klausimu, ar šiuo atveju nuolaidų kortelė, kaip antai *Granton* kortelė, turi būti laikoma „kitu vertybiniu popieriumi“, kaip jis suprantamas pagal Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B skirsnio d punkto 5 papunktį, Teisingumo Teismas pirmiausia pažymėjo, kad pirkdamas tokią kortelę vartotojas neįgyja nei teisės į bendrovės *Granton Advertising* nuosavybę, nei teisės pareikšti šiai įmonei reikalavimą ar apskritai bet kokios kitokios su šiomis teisėmis susijusios teisės. *Granton* kortelei būdinga tai, kad ji suteikia jos turėtojui tik teisę pasinaudoti dalyvaujančių įmonių siūlomų produktų ir paslaugų kainos nuolaida (31 punktas). Pati *Granton* kortelė neturi jokios nominalios vertės ir dalyvaujančioje įmonėje negali būti išmainyta į pinigus ar prekes. Šiomis aplinkybėmis tokios kortelės pardavimas vartotojams pagal savo pobūdį nėra finansinis sandoris (32 punktas). Galiausiai, kadangi apmokestinamų sandorių apmokestinamoji vertė atitinka atlygį, kurį vartotojai sumoka už įsigytas *Granton* korteles, nekiltų ypatingų sunkumų remiantis šia verte apskaičiuoti PVM (33 punktas).

Kadangi Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B skirsnio d punkte numatyti atleidimo nuo mokesčio atvejai turi būti aiškinami siaurai, Teisingumo Teismas pripažino, kad tokios kaip pagrindinėje byloje nagrinėtos nuolaidų kortelės nepatenka į „kitų vertybinių popierių“ sąvoką, kaip ji suprantama pagal šios direktyvos 13 straipsnio B skirsnio d punkto 5 papunktį.

Pagal Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B skirsnio d punkto 3 papunktį valstybės narės nuo mokesčio atleidžia sandorius, visų pirma „dėl indėlių ir einamųjų sąskaitų, mokėjimų, pervedimų, skolų, čekių ir kitų apyvartinių [apyvartinių] dokumentų“ (35 punktas). Šioje nuostatoje numatyti nuo mokesčio atleisti sandoriai, kaip pažymėjo Teisingumo Teismas, taip pat patenka į finansinių sandorių sritį (36 punktas). Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B skirsnio d punkto 3 papunktis pirmiausia skirtas tokioms mokėjimo priemonėms kaip čekiai. Atitinkamai, nors *Granton* kortelės suteikia teisę į kainos nuolaidą, jos pačios nėra mokėjimo priemonė pagal šią direktyvą. Be to, net jeigu šios kortelės yra perleidžiamos ir gali būti perparduotos už tam tikrą kainą, jų veikimo būdas, priešingai nei mokėjimų, pervedimų ir čekių atveju, neapima pinigų perdavimo (37 punktas). Todėl, be kita ko, atsižvelgęs į tai, kad Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B skirsnio d punkte numatyti atleidimo nuo mokesčio atvejai, kaip jau buvo minėta, turi būti aiškinami siaurai, Teisingumo Teismas laikė, kad tokios kaip pagrindinėje byloje nagrinėjamos nuolaidų kortelės nepatenka į „kitų apyvartinių dokumentų“ sąvoką, kaip ji suprantama pagal šios direktyvos 13 straipsnio B skirsnio d punkto 3 papunktį (38 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (penktoji kolegija) nusprendė:

1977 m. gegužės 17 d. Šeštosios Tarybos direktyvos 77/388/EEB dėl valstybių narių apyvartos mokesčių įstatymų derinimo – Bendra pridėtinės vertės mokesčio sistema: vienodas vertinimo pagrindas 13 straipsnio B skirsnio d punktas aiškintinas taip, kad nuolaidų kortelės pardavimas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, nėra sandoris, susijęs su „kitais vertybiniais popieriais“, arba sandoris dėl „kitų apyvartinių dokumentų“, kaip jie suprantami atitinkamai pagal šios nuostatos, kurioje numatyti tam tikri sandoriai, kuriuos valstybės narės turi atleisti nuo pridėtinės vertės mokesčio, 5 ir 3 papunkčius.

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:62012CJ0461>

MUITINĖS VEIKLA**2014 m. birželio 12 d. prejudicinis sprendimas
byloje *SEK Zollagentur GmbH* prieš *Hauptzollamt Gießen*
(C-75/13)**

Terminai: Muitų sąjunga ir bendrasis muitų tarifas – Muitinės kodeksas³ – Muitais apmokestinamos prekės paėmimas iš muitinės priežiūros – Skolos muitinei atsiradimas.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi:
10.8. Skola muitinei; 10.8.2. Skolos muitinei atsiradimas.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Pagrindinėje byloje buvo nagrinėjamas *SEK Zollagentur GmbH* (toliau – *SEK Zollagentur*) ir muitinės ginčas dėl šios prašymo gražinti muitus, kurie turėjo būti sumokėti, nes vykdydama tranzito procedūrą ji paėmė atitinkamas prekes iš muitinės priežiūros.

Nustatyta, kad 2010 m. sausio 15 d. į Sąjungos muitų teritoriją įvežta dvylikos dviračių tvirtinimo įtaisų siunta. Siunta padėta į laikinojo prekių saugojimo sandėlį, o jos savininkas pateikė šias prekes muitinei kartu su supaprastinta deklaracija. 2010 m. sausio 17 d. *SEK Zollagentur* pateikė dvylikos dviračių tvirtinimo įtaisų išorinio Bendrijos tranzito procedūros deklaraciją. Leidimas taikyti šią procedūrą dviračių tvirtinimo įtaisams suteiktas tą pačią dieną. Kitą dieną *SEK Zollagentur* įgaliotas vežėjas, kuris yra įgaliotasis siuntėjas, turėjo paimti kelias siuntas, įskaitant minėtas prekes, iš laikinojo saugojimo sandėlio ir jas pristatyti gavėjui Grėfene (Vokietija). Gavęs prekių siuntas, gavėjas konstatavo, kad tarp jų nebuvo dviračių tvirtinimo įtaisų ir apie tai informavo paskirties muitinės įstaigą. Tuomet pastaroji kreipėsi į *SEK Zollagentur* ir paprašė pateikti informacijos apie dviračių tvirtinimo įtaisų buvimo vietą. Ši bendrovė atsakė, kad dviračių tvirtinimo įtaisai negalėjo būti pakrauti 2010 m. sausio 17 d. Ji teigė, kad laikinojo prekių sandėlio savininkas neužtikrino tokio prekių sandėliavimo, kad jas visas būtų galima surasti ir perduoti vežėjui, todėl dviračių tvirtinimo įtaisai neperduoti vežėjui, kaip buvo planuota, ir palikti laikinajame sandėlyje. 2010 m. vasario 1 d. dviračių tvirtinimo įtaisams įforminta nauja tranzito procedūra. Vėliau gavėjas šias prekes išleido į laisvą apyvartą paskirties muitinėje ir sumokėjo 2 000 EUR importo muitų.

Vokietijos muitinės įstaiga pareikalavo iš *SEK Zollagentur* sumokėti tokio pat dydžio importo muitą, nes ši, taikydama pirmąją tranzito procedūrą, paėmė prekes iš muitinės priežiūros, tačiau nepateikė jų paskirties muitinės įstaigai. *SEK Zollagentur* nusprendė, kad reikalaujami sumokėti importo muitai teisiškai nebuvo privalomi ir paprašė juos gražinti pagal Muitinės kodekso 236 straipsnį. Iš tiesų ji teigė, kad tranzito procedūra prasideda tik faktiškai paėmus prekes iš sandėlio savininko, nepriklausomai nuo to, kada jis pateikė deklaraciją. Taigi, nepradedant gabenimo, išorinio Bendrijos tranzito procedūra neprasidėjo, tad už prekių paėmimą iš muitinės priežiūros atsako tik laikino saugojimo sandėlio savininkas. Ginčui pasiekus apeliacinės instancijos teismą, šis nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir kreiptis į Teisingumo Teismą dėl prejudicinio sprendimo priėmimo.

³ 1992 m. spalio 12 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2913/92, nustatantis Bendrijos muitinės kodeksą, iš dalies pakeistas 2005 m. balandžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 648/2005

Dėl prekių, kurios nebuvo faktiškai išvežtos iš laikinojo sandėlio, pripažinimo paimtomis iš muitinės priežiūros, kai paskirties muitinei buvo pateikti šių prekių tranzito dokumentai

Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekęs nacionalinis teismas iš esmės siekė sužinoti, ar Muitinės kodekso 50 ir 203 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad laikinojo saugojimo sandėlyje esančios prekės turi būti laikomos paimtos iš muitinės priežiūros, jei pateikta jų išorinio tranzito procedūros deklaracija, tačiau jos neišvežtos iš sandėlio ir nepateiktos paskirties muitinei, nors jai buvo pateikti tranzito dokumentai (23 punktas).

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pirmiausia nurodė būtinybę nustatyti momentą, kada pagal Muitinės kodeksą baigiasi laikinasis prekių saugojimas ir prasideda išorinio Bendrijos tranzito procedūra (24 punktas). Atitinkamai ši Europos Sąjungos teisminė institucija priminė, kad Muitinės kodekso 50 straipsnis aiškintinas taip, jog ne Bendrijos prekės, dėl kurių pateiktą išorinio Bendrijos tranzito deklaraciją muitinė priėmė ir kurios turi laikinai saugomų prekių statusą, tampa prekėmis, kurioms taikoma ši muitinės procedūra, taigi ir prekėmis, su kuriomis atliekami muitinės sankcionuoti veiksmai, nuo to momento, kai suteikiamas leidimas jas išleisti (25 punktas). Taigi tokios prekės, kaip nagrinėtos pagrindinėje byloje, gali būti prekėmis, kurioms taikoma išorinio Bendrijos tranzito procedūra, tik nuo jų išleidimo momento (26 punktas). Atitinkamai reikia išnagrinėti, ar prekė, kuri nebuvo išvežta iš saugojimo zonos, realiai gali būti paimta iš muitinės priežiūros, jei jos tranzito dokumentai pateikti paskirties muitinės įstaigai (27 punktas).

Šiuo aspektu Teisingumo Teismas priminė, kad prekių paėmimo iš muitinės priežiūros sąvoka, nustatyta Muitinės kodekso 203 straipsnio 1 dalyje, reikia suprasti kaip apimančią bet kokią veiksmą ar neveikimą, kuris yra kliūtis, nors tik trumpam, kompetentingai muitinės įstaigai prieiti prie muitinės priežiūroje esančios prekės ir atlikti Muitų kodekso 37 straipsnio 1 dalyje numatytus tikrinimus (28 punktas). Kadangi pagal Muitinės kodekso 96 straipsnį vykdytojas atsako, be kita ko, už nesugadintų prekių pristatymą į paskirties muitinės įstaigą, tranzito dokumentas, kuriuo remiantis vykdomas pagal išorinio Bendrijos tranzito procedūrą įformintų prekių vežimas, neginčijamai turi lemiamos reikšmės geram šios procedūros veikimui. Taigi jo atskyrimas, nors ir laikinas, nuo prekių gali pažeisti pačius minėtos procedūros tikslus, kai tai, priešingai nei nustatyta Muitinės kodekso 37 straipsnyje, trukdo muitinei pateikti galimą reikalavimą dėl minėtų prekių. Be to, toks laikinas atskyrimas taip pat apsunkina galimybę identifikuoti tiek prekes, kurioms taikoma tranzito procedūra, tiek joms taikomą muitinės procedūrą (29 punktas). Tokiomis aplinkybėmis laikinas prekių tranzito dokumento atskyrimas nuo jame nurodytų prekių turi būti laikomas šių prekių paėmimu iš muitinės priežiūros (30 punktas).

Dėl muitinės skolininko, kai prekėms pradedama taikyti išorinio tranzito procedūra, nors jos (prekės) vis dar faktiškai yra laikino saugojimo sandėlyje

Nacionalinis teismas taip pat siekė sužinoti, ar Muitinės kodekso 203 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinama taip, kad tokiomis aplinkybėmis, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, paėmus prekes iš muitinės priežiūros, asmuo, kuris įformino prekėms tranzito procedūrą kaip įgaliotasis siuntėjas, yra skolininkas, kaip jis suprantamas pagal šią nuostatą (34 punktas).

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pažymėjo, kad, jei atitinkamų prekių paėmimo iš muitinės priežiūros momentu joms jau buvo įforminta išorinio Bendrijos tranzito procedūra, būtent jos vykdytojas, kuris pagal Muitinės kodekso 96 straipsnio 1 dalį atsako už prievolių įvykdymą, turi įvykdyti visas su šia procedūra susijusias prievoles ir yra už skolos muitinei sumokėjimą atsakingas skolininkas, kaip jis suprantamas pagal šio kodekso 203 straipsnio 3 dalies ketvirtą įtrauką, jei netaikomos šios 3 dalies pirmųjų trijų įtraukų nuostatos (35 punktas). Tačiau, jei tokio paėmimo momentu prekėms dar neišforminta išorinio Bendrijos tranzito procedūra ir jos tebėra laikinojo saugojimo sandėlyje, skolininku, turinčiu sumokėti skolą muitinei, – jei netaikomos Muitinės kodekso 203 straipsnio 3 dalies pirmųjų trijų įtraukų nuostatos, – laikomas asmuo, pas kurį, kaip turintį vykdyti prievoles, susijusias su laikinuoju prekių saugojimu, šios prekės yra po jų išskrovimo, kad galėtų būti toliau gabenamos arba saugomos (36 punktas).

Kadangi, kaip minėta, pagrindinėje byloje nagrinėjamos prekės buvo pradėta taikyti išorinio Bendrijos tranzito procedūra, būtent šios procedūros vykdytojas, t. y. *SEK Zollagentur*, kuris, kaip įgaliotasis siuntėjas, yra skolininkas, kaip jis suprantamas pagal šio kodekso 96 straipsnį, atsakingas už skolos muitinei, kaip ji suprantama pagal Muitinės kodekso 203 straipsnio 3 dalies ketvirtą įtrauką, sumokėjimą, jei netaikomos šio straipsnio 3 dalies pirmų trejų įtraukų nuostatos, o tai turi nustatyti nacionalinis teismas (37 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (šeštoji kolegija) nusprendė:

1. 1992 m. spalio 12 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 2913/92, nustatančio Bendrijos muitinės kodeksą, iš dalies pakeisto 2005 m. balandžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 648/2005, 50 ir 203 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad laikinojo saugojimo sandėlyje esančios prekės turi būti laikomos paimitos iš muitinės priežiūros, jei pateikta jų išorinio tranzito procedūros deklaracija, tačiau jos neišvežtos iš sandėlio ir nepateiktos paskirties muitinei, nors jai buvo pateikti tranzito dokumentai.

2. 1992 m. spalio 12 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 2913/92, nustatančio Bendrijos muitinės kodeksą, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 648/2005, 203 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinami taip, kad tokiomis aplinkybėmis, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, paėmus prekes iš muitinės priežiūros, asmuo, kuris įformino prekęs tranzito procedūrą kaip įgaliotasis siuntėjas, yra skolininkas, kaip jis suprantamas pagal šią nuostatą.

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:62013CJ0075>

**2014 m. gegužės 15 d. prejudicinis sprendimas
byloje *Minister van Financiën* prieš *X BV*
(C-480/12)**

Terminai: Muitinės kodeksas⁴ – 203 straipsnio ir 204 straipsnio 1 dalies a punkto taikymo sritis – Išorės tranzito procedūra – Įgyvendinimo reglamentas⁵ – Skolos muitinei atsiradimas dėl prievolės neįvykdymo – Pavėluotas pateikimas paskirties įstaigai – Šeštoji direktyva⁶ – 10 straipsnio 3 dalis – Skolos muitinei ir PVM skolos atsiradimo sąsaja – Apmokestinamojo sandorio sąvoka.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi:
10.8. Skola muitinei; 10.8.2. Skolos muitinei atsiradimas.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Pagrindinėje byloje buvo nagrinėjamas ginčas tarp mokesčių administratoriaus ir *X BV* (toliau – *X*) dėl šios bendrovės reikalavimo grąžinti muitą ir apyvartos mokesčių, sumokėtų dėl prekęs pateikimo termino praleidimo. Nustatyta, kad 2005 m. spalio 26 d. *X* elektroniniu būdu pateikė deklaraciją, kuria dyzeliniam varikliui įforminama išorinio Bendrijos tranzito procedūra. 2005 m. spalio 28 d. buvo nurodyta kaip galutinė data, iki kurios variklis turėjo būti pateiktas paskirties muitinės įstaigai. Tačiau minėtas variklis šiai muitinės įstaigai buvo pateiktas tik 2005 m. lapkričio 14 d., t. y. praėjus 17 dienų nuo nustatyto termino pabaigos, ir jis buvo deklaruotas pagal laikinojo įvežimo perdirbti muitinės procedūrą, taikant muitų grąžinimo sistemą. Atitinkama muitinės įstaiga, priėmusi šią deklaraciją, konstatavo, kad ankstesnė muitinės procedūra, t. y. išorinio Bendrijos tranzito procedūra, buvo įforminta netinkamai, ir pripažino ją negaliojančia.

Pranešęs *X* apie šią situaciją, kompetentingas mokesčių inspektorius suteikė šiai bendrovei galimybę pateikti įrodymų, kad minėta muitinės procedūra vis dėlto buvo įforminta tinkamai, tačiau tokių įrodymų *X* negalėjo pateikti. Todėl inspektorius padarė išvadą, kad pagrindinėje byloje aptariamasis variklis buvo paimitas iš muitinės priežiūros, kaip tai suprantama pagal Muitinės kodekso 203 straipsnio 1 dalį. Tuo remdamasis inspektorius nurodė *X* sumokėti muitą ir apyvartos mokesčių. Ginčui pasiekus teismą, šis nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą.

Dėl skolos muitinei atsiradimo pagrindo, kai prekės paskirties įstaigai pateikiamos pasibaigus nustatytam tranzito terminui

Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekė išsiaiškinti, ar dėl prekių pateikimo paskirties įstaigai pasibaigus nustatytam terminui skola muitinei turi

⁴ 1992 m. spalio 12 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2913/92, nustatantis Bendrijos muitinės kodeksą, iš dalies pakeistas 2005 m. balandžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 648/2005.

⁵ 1993 m. liepos 2 d. Komisijos reglamentas (EEB) Nr. 2454/93, išdėstantis Tarybos reglamento (EEB) Nr. 2913/92, nustatančio Bendrijos muitinės kodeksą, įgyvendinimo nuostatas, iš dalies pakeistas 2002 m. kovo 11 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 444/2002.

⁶ 1977 m. gegužės 17 d. Šeštoji Tarybos direktyva 77/388/EEB dėl valstybių narių apyvartos mokesčių įstatymų derinimo – Bendra pridėtinės vertės mokesčio sistema: vienodas vertinimo pagrindas, iš dalies pakeista 2004 m. balandžio 26 d. Tarybos direktyva 2004/66/EB.

atsirasti pagal Muitinės kodekso 203 straipsnį ar pagal šio kodekso 204 straipsnį. Jis taip pat norėjo sužinoti, ar tam, kad skola muitinei galėtų atsirasti pagal minėtą 204 straipsnį, suinteresuotieji asmenys turi pateikti informaciją apie tranzito termino, nustatyto pagal Įgyvendinimo reglamento 356 straipsnio 1 dalį, praleidimo priežastis arba apie prekių buvimo vietą susijusiu laikotarpiu (30 punktas).

Šiuo aspektu Teisingumo Teismas pirmiausia pažymėjo, kad Muitinės kodekso 203 ir 204 straipsniai turi skirtingas taikymo sritis. Iš tiesų, pirmoji nuostata yra susijusi su veiksmais, dėl kurių prekės yra paaimamos iš muitinės priežiūros, o antroji nuostata – su prievolių pažeidimais, neturinčiais reikšmės muitinės priežiūros taikymui (31 punktas). Iš Muitinės kodekso 204 straipsnio formuluotės matyti, kad ši nuostata taikoma tik tais atvejais, kurie nepatenka į šio kodekso 203 straipsnio taikymo sritį (32 punktas).

Kiek tai susiję konkrečiai su paėmimo iš muitinės priežiūros sąvoka, kuri nurodyta Muitinės kodekso 203 straipsnio 1 dalyje, Teisingumo Teismas priminė, kad šią sąvoką reikia suprasti kaip apimančią bet kokią veiksmą ar neveikimą, kuris sutrukdo, nors tik trumpam, kompetentingai muitinės įstaigai prieiti prie prekės, esančios muitinės priežiūroje, ir atlikti tikrinimus, numatytus pagal Muitinės kodekso 37 straipsnio 1 dalį (34 punktas). Nors pagrindinėje byloje nagrinėjamos prekės buvimo vieta buvo nežinoma ilgiau kaip dvi savaites ir galima teigti, jog prie jos tik „trumpam“ negalima prieiti, vis dėlto Muitinės kodekso 203 straipsnio taikymas pateisinamas prekės dingimo atveju, kai kyla prekės patekimo į Europos Sąjungos rinką rizika (35 punktas). Tačiau pagrindinėje byloje nagrinėjama prekė buvo pateikta paskirties įstaigai 17 dienų vėliau. Todėl akivaizdu, kad prekė nebuvo patekusi į rinką, neatlikus muitinės formalumų (37 punktas).

Atitinkamai vertindamas, ar pagrindinėje byloje nustatytoms faktinėms aplinkybėms galėtų būti taikoma Muitinės kodekso 204 straipsnio 1 dalis, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad pagal šią nuostatą importo skola muitinei atsiranda neįvykdžius bent vienos iš prievolių, susijusių su importo muitais apmokestinamoms prekėms įformintos muitinės procedūros taikymu, nebent nustatyta, kad minėtas pažeidimas neturi esminės įtakos tinkamam atitinkamos muitinės procedūros taikymui. Kiekvienas atvejis, kuriam netaikoma ši išimtis, patenka į Muitinės kodekso 204 straipsnio taikymo sritį (39 punktas).

Kalbėdamas apie klausimą, ar skola muitinei gali atsirasti pagal šį 204 straipsnį, Teisingumo Teismas pastebėjo, kad suinteresuotieji asmenys privalo muitinės įstaigoms pateikti informaciją apie tranzito termino, nustatyto pagal Įgyvendinimo reglamento 356 straipsnio 1 dalį, praleidimo priežastis arba apie prekių buvimo vietą susijusiu laikotarpiu, konstatuotina, kad Įgyvendinimo reglamento 356 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad, jeigu prekės į paskirties įstaigą pateikiamos pasibaigus išvykimo įstaigos nustatytam terminui ir jei šio termino nesilaikoma dėl aplinkybių, kurių paaiškinimas patenkina paskirties įstaigą ir kurios atsiranda ne dėl vežėjo ar vykdytojo kaltės, pastarieji laikomi nepažeidusiais nustatyto termino (43 punktas). Taigi informacija, kurią suinteresuotieji asmenys turi pateikti apie šio termino praleidimo priežastis arba apie nagrinėjamos prekės buvimo vietą susijusiu laikotarpiu, siekiama išvengti, kad neatsirastų skola muitinei pagal Muitinės kodekso 204 straipsnį, tačiau ji jokių būdu nėra skirta šiam straipsniui įgyvendinti (44 punktas).

Dėl pareigos mokėti importo PVM, kai skola muitinei atsiranda tik pagal Muitinės kodekso 204 straipsnį

Nacionalinis teismas taip pat norėjo išsiaiškinti, ar Šeštosios direktyvos 7 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad PVM yra mokėtinas, jei skola muitinei atsiranda tik pagal Muitinės kodekso 204 straipsnį (46 punktas).

Pagal Šeštosios direktyvos 7 straipsnio 1 dalies a punktą „prekių importas“ yra prekių, neatitinkančių EB 23 ir 24 straipsniuose nustatytų sąlygų, įvežimas į Bendriją (49 punktas). Be to, Šeštosios direktyvos 7 straipsnio 3 dalyje patikslinama, kad jeigu tokioms prekėms, kai jos įvežamos į Bendriją, yra taikoma viena iš minėtos direktyvos 16 straipsnio 1 dalies B punkto a, b, c ir d papunkčiuose nurodytų procedūrų arba išorinio tranzito procedūra, tokių prekių importo vieta yra ta valstybė narė, kurios teritorijoje minėtos procedūros užbaigiamos (50 punktas). Kaip matyti iš Įgyvendinimo reglamento 866 straipsnio, kad, kai skola muitinei atsiranda vadovaujantis Muitinės kodekso 203 arba 204 straipsniais ir kai sumokami importo muitai, šios prekės laikomos Bendrijos prekėmis nereikalaujant pateikti išleidimo į laisvą apyvartą deklaracijos (51 punktas).

Todėl Teisingumo Teismas nurodė, kad šiuo atveju nacionalinis teismas turi patikrinti, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamai prekei vis dar taikoma Bendrijos išorinio tranzito procedūra, lemianti tam tikrais atvejais skolos muitinei atsiradimą pagal Muitinės kodekso 203 ar 204 punktus, ar jau nebe (52 punktas). Jei nacionalinis teismas padarytų išvadą, kad, kiek tai susiję su šia preke, skola muitinei pagal minėtas nuostatas neatsirado, turėtų būti laikoma, kad šiai prekei nuo jos įvežimo į Sąjungą momento buvo taikytos procedūros pagal Šeštosios direktyvos 7 straipsnio 3 dalį ir 16 straipsnio 1 dalies B punkto a

papunktį. Todėl šiuo atveju PVM nebūtų mokėtinas (53 punktas). Tačiau, jei dėl atsiradusios skolos muitinei aptariamai prekei jos reeksporto dieną šios procedūros jau nebuvo taikomos, ši prekė turėtų būti laikoma „importo“, kaip jis suprantamas pagal Šeštosios direktyvos 2 straipsnio 2 punktą, dalyku (54 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendė:

1. 1992 m. spalio 12 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 2913/92, nustatančio Bendrijos muitinės kodeksą, iš dalies pakeisto 2005 m. balandžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 648/2005, 203 ir 204 straipsniai, nagrinėjami kartu su 1993 m. liepos 2 d. Komisijos reglamento (EEB) Nr. 2454/93, išdėstančio Reglamento Nr. 2913/92 įgyvendinimo nuostatas, iš dalies pakeisto 2002 m. kovo 11 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 444/2002, 859 straipsnio 2 punkto c papunkčiu, turi būti aiškinami taip, kad vien prekių pateikimo termino, nustatyto pagal Reglamento Nr. 2454/93, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 444/2002, 356 straipsnio 1 dalį, praleidimas lemia ne skolą muitinei, atsirandančią dėl susijusių prekių paėmimo iš muitinės priežiūros, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 2913/92, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 648/2005, 203 straipsnį, o skolą muitinei, atsirandančią pagal šį 204 straipsnį, ir kad tam, jog atsirastų skola muitinei pagal šį 204 straipsnį, nėra būtina, kad suinteresuotieji asmenys pateiktų muitinės įstaigoms informaciją apie termino, nustatyto pagal Reglamento Nr. 2454/93, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 444/2002, 356 straipsnio 1 dalį, praleidimo priežastis arba paaiškintų, kur buvo prekės per laikotarpį nuo termino pabaigos iki to momento, kai jos faktiškai buvo pateiktos paskirties muitinės įstaigai.

2. 1977 m. gegužės 17 d. Šeštosios Tarybos direktyvos 77/388/EEB dėl valstybių narių apyvartos mokesčių įstatymų derinimo – Bendra pridėtinės vertės mokesčio sistema: vienodas vertinimo pagrindas, iš dalies pakeistos 2004 m. balandžio 26 d. Tarybos direktyva 2004/66/EB, 7 straipsnio 3 dalies pirma pastraipa turi būti aiškinama taip, kad PVM yra mokėtinas, jei susijusioms prekėms nebetaikomos šiame straipsnyje nurodytos muitinės procedūros, net jei skola muitinei atsirado tik pagal Reglamento Nr. 2913/92, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 648/2005, 204 straipsnį.

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:62012CJ0480>

ASMENS DUOMENŲ APSAUGA

2014 m. gegužės 13 d. prejudicinis sprendimas

Google Spain SL, Google Inc. prieš Agencia Española de Protección de Datos, Mario Costeja González (C-131/12)

Terminai: Asmens duomenys – Fizinių asmenų apsauga tvarkant šiuos duomenis – Direktyva 95/46/EB – 2, 4, 12 ir 14 straipsniai – Dalykinė ir teritorinė taikymo sritis – Internetinės paieškos varikliai – Tinklalapiuose esančių duomenų tvarkymas – Šių duomenų paieška, indeksavimas ir kaupimas – Paieškos variklio eksploatuotojo atsakomybė – Padalinys valstybės narės teritorijoje – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija – 7 ir 8 straipsniai.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi:
25. Bylos dėl asmens duomenų teisinės apsaugos.

Teisingumo Teismas konstatavo:

2010 m. Ispanijos pilietis M. Costeja González kreipėsi į Agencia Española de Protección de Datos (Ispanijos duomenų apsaugos agentūra, toliau – AEPD) su skundu dėl La Vanguardia Ediciones SL (įmonė, kuri dideliu tiražu Ispanijoje, be kita ko, Katalonijos regione, leidžia dienraštį) ir Google Spain bei Google Inc. veiksmų. M. Costeja González nurodė, kad atlikus M. Costeja González asmenvardžio paiešką per Google grupės paieškos variklį (toliau – Google Search), kaip rezultatas pateikiamos nuorodos į 1998 m. sausio ir kovo mėn. dienraščio La Vanguardia puslapius. Šiuose puslapiuose skelbiama apie areštuoto nekilnojamojo turto pardavimo aukcioną, vykdytą išieškant M. Costeja González nesumokėtą socialinės apsaugos srities skolą. Skunde M. Costeja González prašė įpareigoti La Vanguardia arba panaikinti šiuos puslapius, arba pakeisti (kad juose nebeliktų jo asmens duomenų), arba panaudoti tam tikrus paieškos variklių teikiamus šių duomenų apsaugos įrankius. M. Costeja González taip pat prašė įpareigoti Google Spain arba Google Inc. pašalinti arba paslėpti jo asmens duomenis, kad šie nebūtų pateikiami paieškos

rezultatų sąrašė ir nuorodose į La Vanguardia. M. Costeja González tvirtino, kad visa skola, dėl kurios jam taikytas areštas, sumokėta jau prieš daug metų ir nebėra poreikio tai toliau minėti.

AEPD atmetė skundo dalį, susijusią su La Vanguardia, nes atitinkama informacija šiame laikraštyje paskelbta teisėtai. Tačiau skundo dalis, susijusi su Google Spain ir Google Inc., patenkinta. AEPD įpareigojo paieškos variklių eksploatuotojus imtis priemonių, kad duomenys būtų pašalinti iš rodyklės ir padaryti neprieinami. Google Spain ir Google Inc. kreipėsi į Audiencia Nacional (Ispanija) ir paprašė panaikinti AEPD sprendimą. Tokiomis aplinkybėmis Ispanijos teismas kreipėsi į Teisingumo Teismą.

Dėl interneto paieškos variklio eksploatuotojo, kaip jo tvarkomų asmens duomenų, esančių trečiųjų asmenų paskelbtuose tinklalapiuose, valdytojo pareigų

Teisingumo Teismas pirmiausia konstatavo, kad automatiškai, nuolatos ir sistemiškai ieškodamas internete paskelbtos informacijos, paieškos variklio eksploatuotojas „renka“ tokius duomenis, kaip tai suprantama pagal direktyvą. Be to, eksploatuotojas „atgamina [paima]“, „užrašo“ ir po to panaudodamas indeksavimo programas „surūšiuoja“, „išsaugo“ savo serveriuose ir prireikus „atskleidžia“ arba „padaro prieinamus“ savo naudotojams jų paieškos rezultatų sąrašų pavidalu. Šias operacijas, aiškiai ir besąlygiškai nurodytas direktyvoje, reikia laikyti „tvarkymu“, nesvarbu, kad tas pačias operacijas paieškos variklio eksploatuotojas taip pat taiko kitų rūšių informacijai ir neskiria šios kitų rūšių informacijos nuo asmens duomenų (28 punktas). Teisingumo Teismas taip pat priminė, kad direktyvoje nurodytos operacijos turi būti laikomos tvarkymu taip pat tais atvejais, kai jos atliekamos tik su informacija, jau paskelbta per žiniasklaidos priemones. Bendro pobūdžio leidimas netaikyti direktyvos tokiu atveju didžiąja dalimi panaikintų jos prasmę (30 punktas). Teisingumo Teismas taip pat nurodė, kad paieškos variklio eksploatuotojas laikytinas taip tvarkomų duomenų „valdytoju“, nes būtent jis nustato tvarkymo tikslus ir būdus (33 punktas). Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas pažymi, jog kadangi paieškos variklio veikla yra papildoma, palyginti su interneto svetainių rengėjų veikla, ir gali daryti didelį neigiamą poveikį pagrindinėms teisėms į privatų gyvenimą ir asmens duomenų apsaugą, šis eksploatuotojas turi užtikrinti, kiek tai patenka į jo atsakomybės, kompetencijos ir galimybių sritį, kad jo veikla atitiktų direktyvos reikalavimus. Tik taip joje numatytos garantijos gali tapti visiškai veiksmingos, o veiksminga ir visapusiška duomenų subjektų (ir visų pirma jų privataus gyvenimo) apsauga – iš tiesų užtikrinta (38 punktas). Dėl direktyvos teritorinės taikymo srities Teisingumo Teismas pastebėjo, kad Google Spain yra Google Inc. dukterinė bendrovė Ispanijos teritorijoje, taigi ir jos „padalinys“, kaip jis suprantamas pagal direktyvą (49 punktas). Teisingumo Teismas atmetė argumentą, kad Google Search asmens duomenų tvarkymas nesietinas su Ispanijoje šio padalinio vykdoma veikla. Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas mano, jog asmens duomenų tvarkymas, būtinas tam, kad veiktų įmonės, kurios buveinė yra trečiojoje valstybėje, bet turinčios padalinį valstybėje narėje, eksploatuojamas paieškos variklis, yra atliekamas šiam padaliniiui „vykdant veiklą“, kaip tai suprantama pagal direktyvą, jei šio padalinio paskirtis yra reklamuoti ir parduoti šioje valstybėje narėje šiuo paieškos varikliu teikiamus reklaminius pranešimus, kad juo teikiama paslauga būtų pelninga (55 punktas).

Dėl paieškos variklio eksploatuotojo atsakomybės apimties Teisingumo Teismas konstatavo, kad tam tikrais atvejais jis privalo iš rezultatų sąrašo, rodomo atlikus paiešką pagal asmens asmenvardį, pašalinti nuorodas į trečiųjų subjektų paskelbtus tinklalapius, kuriuose yra su šiuo asmeniu susijusios informacijos. Teisingumo Teismas patikslino, kad tokia pareiga gali atsirasti taip pat tais atvejais, kai šis asmenvardis arba ši informacija nėra prieš tai ištrinti arba tuo pat metu ištrinami iš šių tinklalapių, ir net jei atitinkami duomenys šiuose tinklalapiuose paskelbti teisėtai (88 punktas).

Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas pabrėžė, kad tokio eksploatuotojo atliekamas asmens duomenų tvarkymas leidžia kiekvienam internetui, atlikusiam paiešką pagal fizinio asmens asmenvardį, kartu su rezultatų sąrašu gauti struktūruotą su šiuo asmeniu susijusios informacijos, kurią galima rasti internete, apžvalgą. Teisingumo Teismas pabrėžia, kad ši informacija gali apimti daugelį jo privataus gyvenimo aspektų, kurių be paieškos variklio nebūtų buvę įmanoma susieti arba tai padaryti būtų buvę labai sudėtinga. Taigi, taip internetai gali susidaryti daugiau ar mažiau išsamų duomenų subjekto profilį. Be to, duomenų subjekto teisių apribojimą didina tai, kad modernioje visuomenėje internetui ir paieškos varikliams tenka svarbus vaidmuo, todėl tokiam rezultatų sąrašė esanti informacija tampa visur prieinama. Atsižvelgiant į potencialų šio apribojimo mastą reikia konstatuoti, kad vien paieškos variklio eksploatuotojo ekonominio intereso tvarkyti tokius duomenis nepakanka jam pateisinti (80, 81 punktai).

Tačiau nuorodų pašalinimas iš rezultatų sąrašo, priklausomai nuo ieškomos informacijos, gali turėti poveikio teisėtam internetui, kurie gali būti suinteresuoti turėti prieigą prie jos, interesui, todėl Teisingumo Teismas konstatuoja, kad visų pirma reikia nustatyti teisingą šio intereso ir duomenų subjekto pagrindinių teisių, visų pirma teisės į privataus gyvenimo gerbimą ir asmens duomenų apsaugą, pusiausvyrą. Šiuo

atžvilgiu Teisingumo Teismas pažymėjo, kad nors duomenų subjekto teisės paprastai yra viršesnės ir už šių internetų interesus, ši pusiausvyra konkrečiais atvejais gali priklausyti nuo atitinkamos informacijos pobūdžio ir jos ypatingumo duomenų subjekto privačiam gyvenimui, taip pat nuo visuomenės intereso gauti šią informaciją, kuris gali įvairuoti, nelygu, kokia šio asmens padėtis viešajame gyvenime (81 punktas).

Galiausia, klausiamas, ar direktyva suteikia duomenų subjektui teisę reikalauti iš rezultatų sąrašo pašalinti nuorodas į tinklalapius, nes ši informacija šiam subjektui gali turėti neigiamų padarinių arba jis pageidauja, kad ji praėjus tam tikram laikui būtų „pamiršta“, Teisingumo Teismas pabrėžė, kad duomenų subjekto prašymu konstatavus, jog šių nuorodų įtraukimas į šį sąrašą šiuo metu neatitinka direktyvos, atitinkama šio rezultatų sąrašo informacija ir nuorodos turi būti pašalintos (94 punktas).

Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas pastebėjo, kad net iš pradžių teisėtas tikslų duomenų tvarkymas, praėjus tam tikram laikui, gali tapti neatitinkantis šios direktyvos, jei, atsižvelgiant į konkrečiam atvejui būdingas aplinkybes, šie duomenys, atsižvelgiant į atitinkamam atvejui būdingas aplinkybes ir praėjusį laiką, atrodo neadekvatūs, nesvarbūs ar nebesvarbūs arba pertekliniai tais tikslais, dėl kurių buvo tvarkomi (93 punktas). Teisingumo Teismas papildomai nurodė, kad vertinant tokį duomenų subjekto prašymą dėl paieškos variklio eksploatuotojo vykdomo tvarkymo pagrįstumą reikia, be kita ko, išnagrinėti, ar šis subjektas turi teisę į tai, kad atitinkama informacija šiuo metu sudaromuose rezultatuose, rodomų atlikus paiešką pagal jo asmenvardį, sąrašuose nebebūtų siejama su jo asmenvardžiu. Konstatavus tokią teisę nuorodos į tinklalapius, kuriuose yra tokia informacija, turi būti pašalintos iš šio rezultatų sąrašo, nebent egzistuoja konkrečios priežastys, kaip antai šio subjekto padėtis viešajame gyvenime, pateisinanti viršesnę visuomenės interesą turėti įtraukimu į atitinkamus sąrašus suteikiamą prieigą prie atitinkamos informacijos (99 punktas).

Teisingumo Teismas patikslino, kad tokį prašymą duomenų subjektas gali teikti tiesiogiai paieškos variklio eksploatuotojui, kuris tuomet turi tinkamai išnagrinėti jo pagrįstumą. Duomenų valdytojui nepatenkinus šių prašymų, atitinkamas subjektas gali kreiptis į priežiūros ar teisminę instituciją, kad ši atliktų reikiamus patikrinimus ir prirėkus nurodytų šiam eksploatuotojui, kokių konkrečių priemonių jis turi imtis (77 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendė:

1. 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (95/46/EB) dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo 2 straipsnio b ir d punktai aiškintini taip, kad viena vertus, paieškos variklio veikimo operacijos, kurias sudaro trečiųjų asmenų paskelbtos ar internete patalpintos informacijos suradimas, automatiniu būdu atliekamas indeksavimas, laikinas laikymas ir galiausiai padarymas prieinamos interneto naudotojams tam tikra pasirinkta tvarka, laikytinos „asmens duomenų tvarkymu“, kaip jis suprantamas pagal Direktyvos 95/46 2 straipsnio b punktą, jei ši informacija apima asmens duomenis, ir, kita vertus, paieškos variklio eksploatuotojas laikytinas tokių duomenų „valdytoju“, kaip jis suprantamas pagal minėto 2 straipsnio d punktą.

2. Direktyvos 95/46 4 straipsnio 1 dalies a punktas aiškintinas taip, kad asmens duomenys yra tvarkomi duomenų valdytojo padalinii vykdamant veiklą valstybės narės teritorijoje, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, jei paieškos variklio eksploatuotojas įsteigia valstybėje narėje savo filialą arba dukterinę bendrovę, kurios veikla orientuojama į šios valstybės gyventojus, kad ši reklamuotų ir parduotų siūlomus reklaminius pranešimus.

3. Direktyvos 95/46 12 straipsnio b punktas ir 14 straipsnio pirmos pastraipos a punktas aiškintini taip, jog užtikrinamas šiose nuostatose nurodytas teises, kiek tai būtina tam, kad būtų iš tiesų įvykdytos jose numatytos sąlygos, paieškos variklio eksploatuotojas privalo iš rezultatų sąrašo, rodomo atlikus paiešką pagal asmens asmenvardį, pašalinti nuorodas į trečiųjų asmenų paskelbtus tinklalapius, kuriuose yra informacijos apie šį subjektą, taip pat tais atvejais, kai šis asmenvardis arba ši informacija nėra prieš tai ištrinti arba tuo pat metu ištrinami iš šių tinklalapių, ir tai padaryti net jei atitinkami duomenys šiuose tinklalapiuose paskelbti teisėtai.

4. Direktyvos 95/46 12 straipsnio b punktas ir 14 straipsnio pirmos pastraipos a punktas aiškintini taip, kad vertinant, ar įvykdytos šių nuostatų taikymo sąlygos, reikia, be kita ko, išnagrinėti, ar duomenų subjektas turi teisę į tai, kad atitinkama su juo susijusi informacija šiuo metu sudaromuose rezultatuose, rodomų atlikus paiešką pagal jo asmenvardį, sąrašuose nebebūtų siejama su jo asmenvardžiu, nors tokios teisės konstatavimas ir nesiejamas su nustatymu, ar atitinkamos informacijos įtraukimas į rezultatų sąrašą sukelia duomenų subjektui neigiamų padarinių. Kadangi atsižvelgdamas į Chartijos 7 ir 8 straipsniais jam suteiktas teises šis subjektas gali prašyti, kad atitinkama informacija nebebūtų pateikiama plačiajai visuomenei įtraukiant ją į tokį rezultatų sąrašą, šios teisės iš principo yra viršesnės ne tik už paieškos variklio eksploatuotojo ekonominį interesą, bet ir šios visuomenės interesą turėti prieigą prie šios informacijos atlikus

paiešką pagal šio subjekto asmenvardį. Tačiau taip negalėtų būti tuo atveju, kai dėl konkrečių aplinkybių, kaip antai šio subjekto padėties viešajame gyvenime, paaiškėtų, kad šių pagrindinių teisių apribojimą pateisina viršesnis šios visuomenės interesas turėti įtraukimu į atitinkamus sąrašus suteikiamą prieigą prie atitinkamos informacijos.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionId=9ea7d2dc30d5bb65ac8197d54cf196ae94d816bce7fe.e34KaxiLc3qMb40Rch0SaxuNbh90?text=&docid=152065&pageIndex=0&doclang=LT&mode=1st&dir=&occ=first&part=1&cid=123229>

LAISVĖS, SAUGUMO IR TEISINGUMO ERDVĖ

2014 m. gegužės 8 d. prejudicinis sprendimas

H. N. prieš Minister for Justice, Equality and Law Reform, Airija, Attorney General
(C-604/12)

Terminai: Direktyva 2004/83/EB – Būtiniausi pabėgėlio statuso ar papildomos apsaugos statuso suteikimo standartai – Direktyva 2005/85/EB – Būtiniausi pabėgėlio statuso suteikimo ir panaikinimo tvarkos valstybėse narėse reikalavimai – Nacionalinė procesinė norma, pagal kurią papildomos apsaugos prašymas nagrinėjamas, tik jei prieš tai atmetas prašymas suteikti pabėgėlio statusą – Priimtinumas – Valstybių narių procesinė autonomija – Veiksmingumo principas – Teisė į gerą administravimą – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija – 41 straipsnis – Nagrinėjimo procedūros nešališkumas ir spartumas.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi:
3. Užsieniečių teisinė padėtis Lietuvos Respublikoje.

Teisingumo Teismas konstatavo:

H. N. yra Pakistano pilietis, kuris į Airiją pateko 2003 m. su viza, kurioje buvo pažymėta „studentas“. Jis susituokė su Airijos piliete ir gavo leidimą gyventi šalyje iki 2005 m. gruodžio 31 d. 2006 m. vasario 23 d. Ministras H. N. pranešė, kad, viena vertus, jo leidimas gyventi šalyje nebuvo pratęstas, nes jis nebegyvena su savo žmona ir, antra vertus, kad jis ketina priimti sprendimą dėl jo išsiuntimo iš šalies. Pareiškėjas niekada neprašė prieglobsčio Airijoje. 2009 m. birželio 16 d., nepateikęs prieglobsčio prašymo, H. N. kreipėsi į Ministrą, kad jis išnagrinėtų jo prašymą dėl papildomos apsaugos, ir nurodė, kad, nors nebijo būti persekiojamas, jis bijo, jog grįžęs į kilmės šalį gali patirti „didelę žalą“, kaip ji apibrėžiama Direktyvos 2004/83 15 straipsnyje. 2009 m. birželio 23 d. Ministras H. N. informavo, kad jo prašymo dėl papildomos apsaugos statuso negalima nagrinėti, ir nurodė jam, kad pagal Airijos teisę pateikti prašymą dėl papildomos apsaugos statuso galima tik atmetus prašymą suteikti pabėgėlio statusą. 2009 m. spalio 12 d. H. N. pradėjo šią bylą. Šiomis aplinkybėmis *Supreme Court* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir Teisingumo Teismui pateikti šį prejudicinį klausimą: „Ar [Direktyva 2004/83], aiškinama atsižvelgiant į Europos Sąjungos teisės gero administravimo principą, be kita ko, įtvirtintą Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 41 straipsnyje, leidžia valstybei narei savo teisėje numatyti, kad prašymas dėl papildomos apsaugos statuso gali būti svarstomas, tik jei pareiškėjas pagal nacionalinę teisę yra padavęs prašymą suteikti pabėgėlio statusą ir jis nebuvo suteiktas?“.

Dėl nacionalinių teisės normų, kuriose nustatyta, kad papildomos apsaugos prašymas nagrinėjamas, tik jei prieš tai atmetamas prašymas suteikti pabėgėlio statusą

ESTT pažymėjo, kad Direktyvos 2004/83 nuostatos turi būti aiškinamos atsižvelgiant į bendrą jos sistemą ir tikslą, laikantis Ženevos konvencijos ir kitų svarbių sutarčių, nurodytų SESV 78 straipsnio 1 dalyje (Sprendimo *Abed El Karem El Kott ir kt.*, C-364/11, EU:C:2012:826, 43 punktą ir jame nurodyta teismų praktika). Pagal Direktyvos 2004/83 2 straipsnio e punkto formuluotę, papildomą apsaugą galintis gauti asmuo apibrėžiamas kaip trečiosios šalies pilietis ar asmuo be pilietybės, kuris negali būti laikomas pabėgėliu. Žodžio „papildoma“ vartojimas bei šio straipsnio formuluotė rodo, kad papildoma apsauga skiriama trečiųjų šalių piliečiams, netenkinantiems pabėgėlio statusui gauti nustatytų reikalavimų. Be to, iš direktyvos 5, 6 ir 24 konstatuojamųjų dalių matyti, kad būtiniausi papildomos apsaugos suteikimo kriterijai turi leisti papildyti pabėgėlių apsaugą, numatytą pagal Ženevos konvenciją dėl pabėgėlių statuso, nustatant

asmenis, kuriems tikrai reikia tarptautinės apsaugos, ir jiems suteikiant tinkamą statusą (Sprendimo *Diakité*, C-285/12, EU:C:2014:39, 33 punktas) (28–31 punktai).

Be to, kaip pažymėjo generalinis advokatas savo išvados 46 ir 49 punktuose, kadangi tarptautinės apsaugos prašytojai nebūtinai sugeba įvertinti, kokio tipo apsauga taikytina pagal jo prašymą, ir kadangi pabėgėlio statusu suteikiama platesnė apsauga nei ta, kuri suteikiama dėl papildomos apsaugos, iš principo, kompetentingai institucijai reikia nustatyti prašytojo situacijai taikytiną tinkamiausią statusą (34 punktas). Remiantis šiais argumentais, darytina išvada, kad papildomos apsaugos prašymas iš principo nenagrinėtinas tol, kol kompetentinga institucija nepripažįsta, kad tarptautinės apsaugos prašytojas neatitinka pabėgėlio statuso suteikimo reikalavimų. Darytina išvada, kad Direktyva 2004/38 nedraudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriuose numatyta, kad tai, ar tenkinami pabėgėlio statuso suteikimo reikalavimai, nagrinėjama prieš nagrinėjant, ar tenkinami papildomos apsaugos suteikimo reikalavimai (35, 36 punktai).

ESTT nurodė, jog dėl galimybės veiksmingai pasinaudoti papildomos apsaugos suteikiamu statusu reikalaujama, pirma, kad prašymas suteikti pabėgėlio statusą ir papildomos apsaugos prašymas galėtų būti pateikti kartu ir, antra, kad papildomos apsaugos prašymas būtų išnagrinėtas per protingą laikotarpį, o tai patikrinti turi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas (45 punktas). Šiuo klausimu reikia atsižvelgti tiek į prašymo suteikti pabėgėlio statusą nagrinėjimo, pasibaigusio sprendimu jį atmesti, trukmę, tiek į papildomos apsaugos prašymo nagrinėjimo trukmę. Be to, reikia pažymėti, kad jeigu trečiosios valstybės pilietis pateikia tarptautinės apsaugos prašymą, kuriame nėra jokios informacijos, leidžiančios konstatuoti, kad jis pagrįstai bijo būti persekiojamas, kompetentinga institucija, tam, kad galėtų negaišdama pradėti nagrinėti papildomos apsaugos prašymą, nedelsdama turi konstatuoti, kad tam asmeniui pabėgėlio statusas negali būti suteiktas (46, 47 punktai).

Be kita ko, pagal Direktyvos 2005/85 23 straipsnio 4 dalį tarptautinės apsaugos prašymus įgaliotos nagrinėti institucijos gali paspartinti prašymo suteikti pabėgėlio statusą nagrinėjimo procedūrą, jeigu prašytojas akivaizdžiai negali būti laikomas „pabėgėliu“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/83 2 straipsnio c punktą (48 punktas).

Kalbėdamas apie teisę į gerą administravimą, įtvirtintą Chartijos 41 straipsnyje, ESTT priminė, kad ši teisė atspindi bendrą Sąjungos teisės principą. Tad jeigu pagrindinėje byloje valstybė narė įgyvendina Sąjungos teisę, iš teisės į gerą administravimą išplaukiantys reikalavimai, pirmiausia kiekvieno asmens teisė, kad jo bylos būtų nagrinėjamos nešališkai ir per protingą laiką, taikytini tokioje nacionalinės kompetentingos institucijos vykdomoje papildomos apsaugos suteikimo procedūroje, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje (49, 50 punktai).

ESTT padarė išvadą, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama procesinė norma neprieštarauja iš teisės į gerą administravimą išplaukiančiam nešališkumo reikalavimui. Tačiau šia teise kartu su iš veiksmingumo principo išplaukiančiais reikalavimais, nurodytais šio sprendimo 41 ir 42 punktuose, užtikrinama, kad visa tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimo procedūros trukmė nebūtų ilgesnė nei protingas laiko tarpas, o tai patikrinti turi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas (55, 56 punktai).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendė:

Pagal 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyvą 2004/83/EB dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo pabėgėliams ar asmenims, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, jų statuso ir suteikiamos apsaugos pobūdžio būtiniausių standartų, taip pat veiksmingumo principą ir teisę į gerą administravimą nedraudžiama nacionalinė procesinė norma, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, pagal kurią papildomos apsaugos prašymas nagrinėjamas tik jei prieš tai atmestas prašymas suteikti pabėgėlio statusą, tiek, kiek, pirma, prašymas suteikti pabėgėlio statusą ir papildomos apsaugos prašymas gali būti pateikti kartu ir, antra, dėl šios nacionalinės procesinės normos papildomos apsaugos prašymas nėra nagrinėjamas pernelyg ilgai, o tai patikrinti turi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=151965&pageIndex=0&doclang=LT&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=242826>

2014 m. birželio 12 d. prejudicinis sprendimas

Užsienio reikalų ministerija, Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba prieš Vladimir Peftiev, BelTechExport ZAO, Sport-Pari ZAO, BT Telecommunications PUE
(C-314/13)

Terminai: Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Bendra užsienio ir saugumo politika – Baltarusijai taikomos ribojamosios priemonės – Lėšų ir ekonominių išteklių įšaldymas – Išimtys – Su teisinių paslaugų teikimu susijusių profesinių mokesčių mokėjimas – Kompetentingos nacionalinės institucijos diskrecija – Teisė į veiksmingą teisminę gynybą – Neteisėtos lėšų kilmės įtaka – Nebuvimas.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi:
3. Užsieniečių teisinė padėtis Lietuvos Respublikoje.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Europos Sąjungos teisės aktais pareiškėjams V. P. ir trims bendrovėms buvo pritaikytos ribojančios priemonės (išaldytos jiems priklausančios lėšos). Norėdami užginčyti šias ribojamąsias priemones, jie kreipėsi į advokatų kontorą Lietuvoje, o ši jų vardu pareiškė ieškinius dėl panaikinimo Europos Sąjungos Bendrajame Teisme. Tačiau už suteiktas paslaugas pareiškėjų pervestos pinigų sumos, pritaikius ribojančias priemones, buvo išaldytos advokatų kontoros banko sąskaitoje. Pareiškėjai kreipėsi į Užsienio reikalų ministeriją ir Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybą, prašydami netaikyti finansinių lėšų įšaldymo priemonės tiek, kiek yra būtina apmokėti už teises paslaugas, tačiau jų prašymai LVAT nagrinėtoje byloje ginčytais sprendimais nebuvo tenkinti. Bylos nagrinėjimo teisme metu paminėtos institucijos nurodė, jog suteiktoms teisinėms paslaugoms apmokėti skirtos lėšos yra įgytos neteisėtu būdu.

Pagal Reglamento 3 straipsnio 1 dalies b punktą, valstybių narių kompetentingos institucijos (Lietuvoje – Užsienio reikalų ministerija) gali leisti panaikinti tam tikrą išaldytų lėšų ar ekonominių išteklių įšaldymą arba leisti naudotis tam tikromis lėšomis ar ekonominiais ištekliais tokiomis sąlygomis, kurias šios institucijos laiko tinkamomis, nustačius, kad šios lėšos ar ekonominiai ištekliai yra skirti išimtinai pagrįstiems profesiniams mokesčiams sumokėti ir patirtoms išlaidoms, susijusioms su teisinių paslaugų teikimu, kompensuoti.

LVAT teisėjų kolegija kreipėsi į ESTT su prašymu priimti prejudicinį sprendimą dėl klausimų, susijusių su tuo, ar kompetentinga nacionalinė institucija, atsakinga už paminėtame Reglamento punkte nurodytos išimties taikymą, turi absoliučią diskreciją sprendama dėl šios išimties suteikimo.

Dėl ekonominių išteklių įšaldymo išimties, taikomos, kad būtų galima sumokėti už teises paslaugas

ESTT pabrėžė, jog paminėtą Reglamento nuostatą reikia aiškinti laikantis Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnio, t. y. kad dėl lėšų įšaldymo iš asmenų, kurių lėšos išaldytos, neturi būti atimta teisė į veiksmingą teisingumą. Be to, teismas taip pat priminė, jog tokį ieškinį, koks buvo nurodytas LVAT nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, gali pasirašyti tik advokatas (29 punktas).

Atsižvelgęs į tai, ESTT konstatavo, jog Reglamento 3 straipsnio 1 dalies b punktas turi būti aiškinamas taip, kad kompetentinga nacionalinė institucija neturi absoliučios diskrecijos, kai priima sprendimą dėl pagal šią nuostatą pateikto prašymo taikyti išimtį, kad būtų galima pareikšti ieškinį ir užginčyti Europos Sąjungos nustatytų ribojamųjų priemonių teisėtumą, ir savo kompetenciją turi vykdyti laikydami Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnio antros pastraipos antrame sakinyje numatytų teisių ir reikalavimo, kad reiškiant ieškinį Bendrajame Teisme ieškovui turi atstovauti advokatas. Be to, kompetentinga nacionalinė institucija turi teisę patikrinti, ar lėšos, kurių įšaldymą prašoma panaikinti, skirtos išimtinai pagrįstiems profesiniams mokesčiams sumokėti ir su teisinių paslaugų teikimu susijusioms išlaidoms kompensuoti. Ji taip pat gali nustatyti sąlygas, kurias laiko tinkamomis užtikrinti, kad visų pirma būtų laikomasi paskirtos sankcijos tikslo ir nebūtų piktnaudžiaujama suteikta išimtimi (34 punktas).

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat siekė išsiaiškinti, ar Reglamento Nr. 765/2006 3 straipsnio 1 dalies b punktas turi būti aiškinamas taip, kad vienas iš pagrindų, kuris gali pateisinti išimties pagal šią nuostatą nesuteikimą, gali būti lėšų, kuriomis naudojantis būtų įgyvendinama nurodyta išimtis, įgijimo neteisėtumas.

ESTT pažymėjo, kad neteisėtai įgytos lėšos gali būti areštuotos arba konfiskuotos taikant įvairius tiek Sąjungos, tiek nacionalinės teisės aktus. Šie teisės aktai skiriasi nuo Reglamento Nr. 765/2006, kurį taikant išaldytos atsakovų pagrindinėje byloje lėšos. Šiuo reglamentu siekiama ne nubausti už neteisėtą lėšų įgijimą, o, kaip matyti iš jo 1 konstatuojamosios dalies, taikyti ribojamąsias priemones asmenims, atsakingiems už tarptautinių rinkimų standartų pažeidimus per 2006 m. kovo 19 d. Baltarusijoje vykusius rinkimus. Taigi atsakovų pagrindinėje byloje lėšos ir ekonominiai ištekliai turi būti įšaldomi laikantis Reglamento Nr. 765/2006, kuriame numatyta tokio lėšų ir ekonominių išteklių įšaldymo tvarka ir jiems

taikomos nuostatos. Pavyzdžiui, kalbant apie lėšų ir ekonominių išteklių išaldymo išimtį, taikomą, kad būtų galima sumokėti už teisinės paslaugas, reikia nurodyti, kad ji turi būti vertinama atsižvelgiant į Reglamento Nr. 765/2006 3 straipsnio 1 dalies b punktą, kuriame nėra jokios užuominos apie lėšų kilmę ir galimą neteisėtą jų įgijimą (36–40 punktai).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (penktoji kolegija) nusprendė:

1. 2006 m. gegužės 18 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 765/2006 dėl Baltarusijai taikomų ribojamųjų priemonių, iš dalies pakeisto 2011 m. sausio 31 d. Tarybos įgyvendinimo reglamentu (ES) Nr. 84/2011 ir 2011 m. birželio 20 d. Tarybos reglamentu (ES) Nr. 588/2011, 3 straipsnio 1 dalies b punktas turi būti aiškinamas taip, kad kompetentinga nacionalinė institucija neturi absoliučios diskrecijos, kai priima sprendimą dėl pagal šią nuostatą pateikto prašymo taikyti išimtį, kad būtų galima pareikšti ieškinį ir užginčyti Europos Sąjungos nustatytų ribojamųjų priemonių teisėtumą, ir savo kompetenciją turi vykdyti laikydamosi Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnio antros pastraipos antrame sakinyje numatytų teisių ir reikalavimo, kad reiškiant ieškinį Bendrajame Teisme ieškovui turi atstovauti advokatas.

Kompetentinga nacionalinė institucija turi teisę patikrinti, ar lėšos, kurių išaldymą prašoma panaikinti, skirtos išimtinai pagrįstiems profesiniams mokesčiams sumokėti ir su teisinių paslaugų teikimu susijusioms išlaidoms kompensuoti. Ji taip pat gali nustatyti sąlygas, kurias laiko tinkamomis užtikrinti, kad visų pirma būtų laikomasi paskirtos sankcijos tikslo ir nebūtų piktnaudžiaujama suteikta išimtimi.

2. Reglamento Nr. 765/2006, iš dalies pakeisto Įgyvendinimo reglamentu Nr. 84/2011 ir Reglamentu Nr. 588/2011, 3 straipsnio 1 dalies b punktas turi būti aiškinamas taip, kad tokioje situacijoje, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, kai lėšos ir ekonominiai ištekliai buvo išaldyti remiantis šiuo reglamentu, lėšų ir ekonominių išteklių išaldymo išimtį, taikomą, kad būtų galima sumokėti už teisinės paslaugas, reikia vertinti atsižvelgiant į šią nuostatą, kurioje nėra jokios užuominos apie lėšų kilmę ir galimą neteisėtą jų įgijimą.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=153579&pageIndex=0&doclang=LT&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=242770>

2014 m. gegužės 27 d. prejudicinis sprendimas baudžiamajame procese prieš Zoran Spasic (C-129/14)

Terminai: Policijos ir teismų bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija – 50 ir 52 straipsniai – *Ne bis in idem* principas – Konvencija, įgyvendinanti Šengeno susitarimą – 54 straipsnis – Sąvokos „jau įvykdyta“ ir „faktiškai vykdoma“ bausmė.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi:

3. Užsieniečių teisinė padėtis Lietuvos Respublikoje.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1990 m. birželio 19 d. Šengene pasirašytos ir 1995 m. kovo 26 d. įsigaliojusios Konvencijos dėl Šengeno susitarimo, 1985 m. birželio 14 d. sudaryto tarp Benilukso ekonominės sąjungos valstybių, Vokietijos Federacinės Respublikos ir Prancūzijos Respublikos Vyriausybės dėl laipsniško jų bendrų sienų kontrolės panaikinimo, įgyvendinimo (OL L 239, 2000, p. 19; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 2 t., p. 9, toliau – KĮŠS), 54 straipsnio, skirto *ne bis in idem* principo taikymui, išaiškinimo ir dėl šios nuostatos atitikties Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 50 straipsniui. Šis prašymas pateiktas nagrinėjant Vokietijoje iškeltą baudžiamąją bylą prieš Z. Spasic dėl sukčiavimo Italijoje.

KĮŠS 54 straipsnis įtrauktas į jos 3 skyrių „*Ne bis in idem* principo taikymas“. Šiame straipsnyje numatyta: „Asmuo, kurio teismo procesas vienoje Susitariančiojoje Šalyje yra galutinai baigtas, už tas pačias veikas negali būti persekiojamas kitoje Susitariančiojoje Šalyje, jei jau paskirta bausmė, ji jau įvykdyta, faktiškai vykdoma arba pagal nuosprendį priėmusios Susitariančiosios Šalies įstatymus nebegali būti vykdoma.“

P. Zoran Spasic, Serbijos piliečiui, buvo pateikti kaltinimai Vokietijoje už sukčiavimą Milane 2009 m. (Z. Spasic bendrininkas susisiekė su nukentėjusiu Vokietijos piliečiu Wolfgang Soller ir šis Z. Spasic perdavė 40 000 EUR smulkiais kupiūromis mainais į 500 EUR banknotus; vėliau paaiškėjo, kad

pastarieji buvo padirbti). Tuo pat metu p. Spasic buvo nuteistas Italijoje už tą patį nusikaltimą ir jam buvo skirta vienerių metų laisvės atėmimo bausmė bei 800 EUR bauda. P. Spasic, kuris jau buvo įkalintas Austrijoje už kitus nusikaltimus, sumokėjo baudą, bet neatliko laisvės atėmimo bausmės.

Kadangi Vokietija buvo išdavusi Europos arešto orderį, Austrijos institucijos išdavė p. Spasic Vokietijos institucijoms. P. Spasic yra sulaikytas iki teismo nuo 2013 m. pabaigos ir laukia nuosprendžio dėl sukčiavimo Italijoje. P. Spasic teigia, kad pagal *ne bis in idem* principą jis negali būti kaltinamas tais pačiais nusikaltimais, kadangi dėl jų jam jau yra priimtas galutinis ir vykdytinas nuosprendis Italijoje. Vokietijos institucijos teigia, kad, atsižvelgiant į KĮŠS, *ne bis in idem* principas nėra taikytinas, kadangi p. Spasic neatliko savo laisvės atėmimo bausmės Italijoje. P. Spasic teigia, kad įvykdymo sąlyga, įtvirtinta KĮŠS, negali teisėtai riboti Pagrindinių teisių chartijos apimties ir kad jis privalo būti paleistas, kadangi jis sumokėjo 800 eurų, taigi jis įvykdė jam skirtą bausmę.

Dėl *ne bis in idem* principo taikymo, kai numatyta sąlyga, jog pirmuoju nuosprendžiu paskirta bausmė turi būti įvykdyta

Teisingumo Teismas konstatavo, jog papildoma bausmės įvykdymo sąlyga, įtvirtinta KĮŠS, sudaro *ne bis in idem* principo ribojimą, kuris yra suderinamas su Pagrindinių teisių chartija. Chartijos aiškinamajame rašte aiškiai kalbama, kiek tai susiję su *ne bis in idem* principu, apie KĮŠS, ir dėl to pastaroji teisėtai riboja *ne bis in idem* principą, įtvirtintą Chartijoje (54, 55 punktai). Be to, Teisingumo Teismo nuomone, bausmės įvykdymo sąlyga, nustatyta KĮŠS, nekvestionuoja *ne bis in idem* principo kaip tokio, kadangi jo vienintelis tikslas yra išvengti situacijų, kai asmenys, galutinai nuteisti valstybėje narėje, lieka nenubausti (58 punktas). Galiausiai, Teismas konstatavo, kad bausmės įvykdymo sąlyga yra proporcinga siekiamam tikslui (užtikrinti aukštą saugumo lygį laisvės, saugumo ir teisingumo erdvėje) ir neviršija to, kas yra būtina užkirsti kelią situacijai, kurioje nuteisti asmenys lieka nenubausti (63, 64 punktai).

Teisingumo Teismas taip pat pažymėjo, kad tais atvejais, kai laisvės atėmimo bausmė ir bauda yra skiriamos kaip bendra bausmė, vien tik baudos sumokėjimas nėra pakankamas, kad būtų galima laikyti, jog bausmė buvo įvykdyta ar yra vykdoma pagal KĮŠS. Tokiu atveju privalo būti įvykdytos abi skirtos bausmės dalys. Bet kokia kita interpretacija padarytų *ne bis in idem* principą, įtvirtintą KĮŠS, beprasmiu ir pakenktų šios Konvencijos veiksmingam įgyvendinimui (80–82 punktai). Kadangi p. Spasic tik sumokėjo baudą, tačiau neatliko vienerių metų laisvės atėmimo bausmės, Teismas padarė išvadą, kad bausmės įvykdymo sąlyga, įtvirtinta KĮŠS, nebuvo įgyvendinta.

Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendė:

1. KĮŠS 54 straipsnis, kuriuo nustatyta *ne bis in idem* principo taikymo sąlyga, kad apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo atveju paskirta bausmė „jau yra įvykdyta“ arba „faktiškai vykdoma“, suderinamas su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 50 straipsniu, kuriuo užtikrinamas šis principas.

2. Minėtos konvencijos 54 straipsnis aiškintinas taip, kad vien sumokėjus baudą, skirtą asmeniui kitos valstybės narės teismo tuo pačiu nuosprendžiu, kuriuo jam taip pat skirta laisvės atėmimo bausmė, bet neįvykdžius pastarosios negalima teigti, kad bausmė buvo įvykdyta arba faktiškai vykdoma, kaip numatyta šioje nuostatoje.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=152981&pageIndex=0&doclang=LT&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=242662>

2014 m. birželio 5 d. prejudicinis sprendimas baudžiamajame procese prieš M (C-398/12)

Terminai: Konvencija dėl Šengeno susitarimo įgyvendinimo – 54 straipsnis – Principas *ne bis in idem* – Taikymo sritis – Susitariančiosios valstybės teismo nutartis nutraukti bylą dėl nepakankamų įrodymų ir neperduoti bylos nagrinėti teisiamajame posėdyje – Galimybė atnaujinti teisminį tyrimą, jei paaiškėtų naujų faktinių aplinkybių ar įrodymų – Sąvoka „asmuo, kurio teismo procesas galutinai baigtas“ – To paties asmens baudžiamasis persekiojimas už tas pačias veikas kitoje valstybėje narėje – Baudžiamosios bylos negalimumas ir principo *ne bis in idem* taikymas.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi:
3. Užsieniečių teisinė padėtis Lietuvos Respublikoje.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra pateiktas dėl KĮŠS 54 straipsnio išaiškinimo. Šis prašymas pateiktas nagrinėjant baudžiamąją bylą, iškeltą Italijoje M dėl tų pačių veikų kaip ir tos, dėl kurių tuo pačiu metu buvo atliekamas tyrimas Belgijoje, t. y. dėl nuo 2001 m. gegužės mėn. iki 2004 m. vasario mėn. pastarosios valstybės narės teritorijoje įvykdyto seksualinio mažamečio prievartavimo.

Dėl Belgijoje gyvenančio Italijos piliečio M 2004 m. Belgijoje buvo pradėtas ikiteisminis tyrimas dėl seksualinės prievartos veiksmų arba dėl neteisėtų seksualinio pobūdžio veiksmų, įskaitant jaunesnės nei šešiolikos metų nepilnametės tvirkimą. Po tyrimo, per kurį surinkta ir ištirta įvairių įrodymų, 2008 m. gruodžio 15 d. *Tribunal de première instance de Mons* (Monso pirmosios instancijos teismo, Belgija) ikiteisminio tyrimo kolegija priėmė nutartį neperduoti bylos nagrinėti teisiama jame posėdyje, motyvuodama tuo, kad nėra pakankamai faktinių aplinkybių ir (arba) įrodymų (toliau – nutartis nutraukti bylą). 2009 m. balandžio 21 d. *Cour d'appel de Mons* (Monso apeliacinio teismo) tyrimo kolegija patvirtino nutartį nutraukti bylą. Dėl šios nutarties pateiktas kasacinis skundas atmestas 2009 m. gruodžio 2 d. *Cour de cassation* sprendimu.

Tuo pačiu metu, kai Belgijoje vyko ikiteisminis tyrimas, Italijoje *Tribunale di Fermo* M iškelta baudžiamoji byla dėl tų pačių veikų. Po tyrimo, kurio objektas iš esmės sutapo su tyrimo, kuris tuo pat metu vyko Belgijoje, objektu, 2008 m. gruodžio 19 d. *Tribunale di Fermo* tvarkomojo posėdžio teisėjas nutarė, kad M byla turi būti perduota nagrinėti to teismo kolegijai. Per 2009 m. gruodžio 9 d. *Tribunale di Fermo* posėdį M nurodė 2009 m. gruodžio 2 d. *Cour de cassation* sprendimą ir rėmėsi principu *ne bis in idem*.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodė, kad minėta nutartimi nutraukti bylą užkertamas kelias kaltinamojo bylą perduoti nagrinėti teisiama jame posėdyje, išskyrus atvejį, jei paaiškėtų naujų kaltę patvirtinančių faktinių aplinkybių ar įrodymų, kaip nurodyta Belgijos *Code d'instruction criminelle* (Baudžiamosios procedūros kodekso, toliau – CIC) 247 straipsnyje.

Tokiomis aplinkybėmis *Tribunale di Fermo* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą: „Ar Europos Sąjungos valstybės narės, prisijungusios prie KĮŠS, [teismo] galutine nutartimi nutraukti baudžiamąjį procesą, priimta atlikus išsamų tyrimą per procesą, kuris gali būti atnaujintas, jeigu atsirastų naujų įrodymų, užkertamas kelias pradėti arba tęsti procesą dėl tų pačių veikų ir to paties asmens kitoje susitariančioje valstybėje?“.

Dėl *ne bis in idem* principo taikymo, kai priimta galutinė nutartis nutraukti baudžiamąjį procesą

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad pagal aiškinimus, susijusius su Chartijos 50 straipsniu, į kuriuos turi būti atsižvelgiama jį aiškinant (Sprendimo *Åkerberg Fransson*, C-617/10, EU:C:2013:105, 20 punktas ir jame nurodyta teismo praktika), „Protokolo Nr. 7 4 straipsnyje nurodytų situacijų atveju, būtent taikant šį principą toje pačioje valstybėje narėje, garantuotos teisės esmė ir taikymo sritis yra ta pati kaip atitinkamos EŽTK nurodytos teisės“. Iš tikrųjų, ši aiškinimų dalis nagrinėjama atveju reikšminga, nes pagal KĮŠS 54 straipsnį principo *ne bis in idem* taikymas esant baudžiamosios persekiojimo kitoje susitariančiojoje valstybėje galimybei siejamas su tuo, ar teismo sprendimas pripažįstamas „galutiniu“ susitariančiojoje valstybėje, kurioje jis buvo priimtas (37 punktas).

Remiantis EŽTK Protokolo Nr. 7 4 straipsnio 2 dalimi, pagal šio straipsnio 1 dalyje įtvirtintą principą *ne bis in idem* galimybė atnaujinti procesą „tuo atveju, kai iškyla naujų ar naujai paaiškėjusių faktų“, dėl kurių gali būti priimtas skirtingas nuosprendis, nepaneigiama (38 punktas).

Šiuo klausimu EŽTT sprendime *Zolotoukhine / Rusija* (2009 m. vasario 10 d., Nr. 14939/03, § 83) buvo nuspręsta, kad EŽTK Protokolo Nr. 7 4 straipsnis „taikomas, jeigu pradėtas naujas baudžiamasis persekiojimas, o ankstesnis išteisinamasis arba apkaltinamasis nuosprendis jau yra įgijęs *res judicata* galią“. Tačiau nustatant, ar procesas galutinai baigtas, nereikia atsižvelgti į atskirus skundus. Nors šios teisių gynimo priemonės yra pagrindinio proceso tęsinys, atsakymas į klausimą, ar tai „galutinis“ sprendimas, nesusijęs su tuo, ar jomis buvo pasinaudota (2009 m. vasario 10 d. EŽTT sprendimo *Zolotoukhine / Rusija*, Nr. 14939/03, § 108) (39 punktas).

Nagrinėjama atveju galimybė atnaujinti ikiteisminį tyrimą tuo atveju, jei paaiškėja naujų aplinkybių ar įrodymų, kaip numatyta CIC 246–248 straipsniuose, negali paneigti to, kad nutartis nutraukti bylą pagrindinėje byloje yra galutinė. Tiesa, bylos atnaujinimo galimybė nėra „atskiras skundas“, kaip jis suprantamas pagal minėtą Europos Žmogaus Teisių Teismo praktiką, mat byla atnaujinama išimtinė tvarka, remiantis skirtingais įrodymais, todėl tai veikia kaip atskiras procesas nei tiesiog jau užbaigto proceso dėl tų

pačių aplinkybių tęsinys. Be to, atsižvelgiant į būtinybę patikrinti, ar aplinkybės, kuriomis remiamasi siekiant pagrįsti bylos atnaujinimą, iš tikrųjų yra naujos, naujas procesas, pagrįstas tokia galimybe atnaujinti bylą, tam pačiam asmeniui dėl tų pačių veikų gali būti pradėtas tik susitariančiojoje valstybėje, kurioje ši nutartis buvo priimta (40 punktas).

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti, kad KĮŠS 54 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad nutartis neperduoti bylos nagrinėti teisiama jame posėdyje, kuria susitariančiojoje valstybėje, kurioje ji buvo priimta, užkertamas kelias naujam asmens, dėl kurio buvo priimta minėta nutartis, baudžiamajam persekiojimui dėl tų pačių veikų, išskyrus atvejus, jei paaiškėja šio asmens kaltę patvirtinančių naujų faktinių aplinkybių arba įrodymų, pripažintina galutiniu sprendimu, kaip jis suprantamas pagal šį straipsnį, taigi ja užkertamas kelias pradėti to paties asmens baudžiamąjį persekiojimą dėl tų pačių veikų kitoje susitariančiojoje valstybėje (41 punktas).

Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendė:

KĮŠS 54 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad nutartis neperduoti bylos nagrinėti teisiama jame posėdyje, kuria susitariančiojoje valstybėje, kurioje ji buvo priimta, užkertamas kelias naujam asmens, dėl kurio buvo priimta minėta nutartis, baudžiamajam persekiojimui dėl tų pačių veikų, išskyrus atvejus, jei paaiškėja šio asmens kaltę patvirtinančių naujų faktinių aplinkybių arba įrodymų, pripažintina galutiniu sprendimu, kaip jis suprantamas pagal šį straipsnį, taigi ja užkertamas kelias pradėti to paties asmens baudžiamąjį persekiojimą dėl tų pačių veikų kitoje susitariančiojoje valstybėje.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=153311&pageIndex=0&doclang=LT&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=242486>

2014 m. birželio 5 d. prejudicinis sprendimas byloje dėl *Bashir Mohamed Ali Mahdi* (C-146/14)

Terminai: Vizos, prieglobstis, imigracija ir kitos su laisvu asmenų judėjimu susijusios politikos sritys – Direktyva 2008/115/EB – Neteisėtai šalyje esančių trečiųjų šalių piliečių gražinimas – 15 straipsnis – Sulaikymas – Sulaikymo termino pratęsimas – Administracinės ar teisminės institucijos pareigos – Teisminė priežiūra – Trečiosios šalies piliečio asmens tapatybės dokumentų nebuvimas – Kliūtys įvykdyti sprendimą išsiųsti – Atitinkamos trečiosios šalies ambasados atsisakymas išduoti šios šalies piliečiui grįžti reikalingą asmens tapatybės dokumentą – Pasislėpimo pavojus – Pagrįsta tikimybė išsiųsti – Nepakankamas bendradarbiavimas – Galima atitinkamos valstybės narės pareiga išduoti laikiną dokumentą dėl asmens statuso.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi:

3. Užsieniečių teisinė padėtis Lietuvos Respublikoje.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių gražinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse (OL L 348, p. 98) (toliau – Direktyva 2008/115/EB) 15 straipsnio išaiškinimo.

2013 m. rugpjūčio 9 d. Bashir Mohamed Ali Mahdi, Sudano pilietis be galiojančio tapatybės dokumento, buvo suimtas Bulgarijoje. P. Mahdi buvo patalpintas specialioje sulaikymo vietoje iki bus įgyvendintos administracinės priemonės išsiųsti jį iš Bulgarijos. 2013 m. rugpjūčio 12 d. Mahdi pasirašė pareiškimą, kad jis savo noru grįš į Sudaną.

Vėliau Mahdi atsisakė savo pareiškimo. Sudano ambasada patvirtino Mahdi tapatybę, tačiau atsisakė išduoti jam kelionės dokumentus, nes jis nenorėjo grįžti į Sudaną. Po pradinio sulaikymo laikotarpio Bulgarijos institucijos pradėjo procesą Bulgarijos administraciniame teisme siekdamas, kad sulaikymas būtų pratęstas. Jos rėmėsi rizika, kad Mahdi pabėgs, taip pat tuo, jog jis nebendradarbiavo.

Bulgarijos teismas šioje byloje kreipėsi dėl prejudicinio sprendimo priėmimo. Pirmieji du klausimai buvo susiję su procedūriniais aspektais, o būtent: 1) ar kompetentinga institucija, iš naujo nagrinėdama asmens situaciją pasibaigus pirminiam sulaikymo laikotarpiui, privalo priimti sprendimą raštu, kuriame nurodytų faktinį ir teisinį pagrindą; 2) ar tokios priemonės teisėtumo peržiūrėjimas reikalauja, kad kompetentingas teismas turėtų teisę priimti sprendimą iš esmės.

Dėl įvairių aspektų, susijusių su prašymo pratęsti neteisėtai šalyje esančio trečiosios šalies piliečio sulaikymo terminą nagrinėjimu

Dėl pirmojo klausimo Teisingumo Teismas pastebėjo, kad Direktyvos 2008/115/EB 15 straipsnyje vienintelis aiškiai numatytas reikalavimas dėl akto priėmimo raštu įtvirtintas jo 2 dalyje nurodant, kad įsakymas sulaikyti parengiamas raštu nurodant faktinius ir teisinius motyvus. Šis reikalavimas priimti rašytinį sprendimą aiškintinas kaip privalomai taikomas kiekvienam sprendimui pratęsti sulaikymo terminą, nes pradinis sulaikymas ir jo termino pratęsimas yra analogiški, turint omenyje tai, kad abiem atvejais apribojama trečiosios šalies piliečio laisvė, siekiant pasirengti jį gražinti ir (arba) įvykdyti išsiuntimą, ir, antra, kiekvienu atveju šis pilietis turi žinoti dėl jo priimto sprendimo motyvus (44 punktas).

Taigi Direktyvos 2008/115 15 straipsnio 3 ir 6 dalis, analizuojamas atsižvelgiant į Chartijos 6 ir 47 straipsnius, reikia aiškinti taip, kad bet koks pasibaigus maksimaliam trečiosios šalies piliečio pradinio sulaikymo terminui kompetentingos institucijos sprendimas dėl tolesnių priemonių turi būti priimtas rašytinio akto forma, nurodant šį sprendimą pagrindžiančius faktinius ir teisinius motyvus (52 punktas).

Dėl antrojo klausimo Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad prašymą pratęsti sulaikymo terminą nagrinėjanti teisminė institucija turi galėti nuspręsti dėl visų svarbių faktinių ir teisiųjų aplinkybių, kad galėtų įvertinti sulaikymo termino pratęsimo pagrįstumą, atsižvelgdama į šio sprendimo 58–61 punktuose nurodytus reikalavimus, o tam reikia išsamiai išnagrinėti kiekvieno atvejo faktines aplinkybes. Jeigu atsižvelgiant į šiuos reikalavimus pradinis sulaikymas nebepateisinamas, kompetentinga teisminė institucija turi galėti savo sprendimu pakeisti pradinį sulaikymą skyrusios administracinės ar prireikus teisminės institucijos sprendimą ir nuspręsti dėl galimybės skirti alternatyvią priemonę arba paleisti atitinkamą trečiosios šalies pilietį. Šiuo tikslu prašymą pratęsti sulaikymo terminą nagrinėjanti teisminė institucija turi galėti atsižvelgti į pradinį sulaikymą skyrusios administracinės institucijos nurodytas faktines aplinkybes, pateiktus įrodymus ir į galimas suinteresuotojo trečiosios šalies piliečio pastabas. Be to, ji turi galėti išsiaiškinti bet kokią kitą jos sprendimui svarbią aplinkybę, jei nuspręstų, kad tai būtina. Darytina išvada, kad teisminės institucijos turimi priežiūros įgaliojimai negali apsiriboti tik atitinkamos administracijos institucijos pateiktais duomenimis (62 punktas).

Antruoju ir trečiuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausė, ar Direktyvos 2008/115 15 straipsnio 1 ir 6 dalis reikia aiškinti taip, kad pagal jas draudžiamas toks nacionalinis teisinis reglamentavimas, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, pagal kurį pradinį šešių mėnesių sulaikymo terminą galima pratęsti remiantis vien tuo, kad atitinkamas trečiosios šalies pilietis neturi asmens tapatybės dokumentų, todėl kyla šio piliečio pasislėpimo pavojus.

Direktyvos 2008/115 15 straipsnio 1 ir 6 dalis reikia aiškinti taip, kad pagal jas draudžiamas toks nacionalinis teisinis reglamentavimas, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, pagal kurį pradinį šešių mėnesių sulaikymo terminą galima pratęsti remiantis vien tuo, kad atitinkamas trečiosios šalies pilietis neturi asmens tapatybės dokumentų. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi įvertinti visas nagrinėjamos bylos faktines aplinkybes, kad nuspręstų, ar šiam piliečiui galima veiksmingai taikyti švelnesnę prievartos priemonę arba ar tebėra pavojus, kad jis pasislėps. Vien tik atitinkamų dokumentų neturėjimas pats savaime negali pateisinti sulaikymo pratęsimo (74 punktas).

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekė išsiaiškinti, ar Direktyvos 2008/115 15 straipsnio 6 dalies a punktas turi būti aiškinamas taip, kad trečiosios šalies pilietis, tokiomis aplinkybėmis, kokios nagrinėjamos pagrindinėje byloje, negavęs tapatybės dokumento, kuris būtų leidęs išsiųsti jį iš suinteresuotosios valstybės narės, „nepakankamai bendradarbiauja“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą.

Kiek tai susiję su B. Mahdi situacija, neginčijama, kad jis neturi asmens tapatybės dokumentų, o Sudano Respublikos ambasada atsisakė išduoti jam tokį dokumentą, kuris būtų leidęs įvykdyti sprendimą išsiųsti.

Taigi nacionalinis teismas Teisingumo Teismo prašė nuspręsti, ar dėl Sudano Respublikos ambasados atsisakymo išduoti asmens tapatybės dokumentus B. Mahdi, kai šis pareiškė nenorįs grįžti į savo kilmės šalį, atsakomybė gali kilti suinteresuotajam asmeniui. Jei atsakymas būtų teigiamas, Teisingumo Teismo buvo prašoma nurodyti, ar B. Mahdi elgesį galima pripažinti nepakankamu bendradarbiavimu, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2008/115 15 straipsnio 6 dalį, pateisinančiu suinteresuotojo asmens sulaikymo termino pratęsimą daugiausia dar dvylikai mėnesių.

Atsakydamas į šį klausimą Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Mahdi gali būti laikomas demonstravęs „bendradarbiavimo trūkumą“ Direktyvos prasme tik jei jo elgesio nagrinėjimas rodo, kad jis

nebendradarbiavo įgyvendinant jo išsiuntimą ir kad yra tikėtina, jog išsiuntimas vyks ilgiau nei numatyta dėl tokio jo elgesio. Nacionalinis teismas turėtų nuspręsti dėl šio klausimo (85 punktas).

Galiausiai, atsakydamas į paskutinįjį klausimą, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad nors Bulgarijai nėra privaloma išduoti p. Mahdi leidimą gyventi ar leidimą pasilikti valstybėje, jei jis būtų paleistas, vis dėlto tokiu atveju valstybė narė turi šiam piliečiui išduoti raštišką jo situacijos patvirtinimą (89 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendė:

1. 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių gražinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse 15 straipsnio 3 ir 6 dalis, analizuojamas atsižvelgiant į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 6 ir 47 straipsnius, reikia aiškinti taip, kad bet koks pasibaigus maksimaliam trečiosios šalies piliečio pradinio sulaikymo terminui kompetentingos institucijos sprendimas dėl tolesnių priemonių turi būti priimtas rašytinio akto forma, nurodant šį sprendimą pagrindžiančius faktinius ir teisinius motyvus.

2. Direktyvos 2008/115 15 straipsnio 3 ir 6 dalis reikia aiškinti taip, kad priežiūra, kurią turi vykdyti teisminė institucija, gavusi prašymą pratęsti trečiosios šalies piliečio sulaikymo terminą, turi leisti šiai institucijai, išnagrinėjus kiekvieną konkretų atvejį iš esmės, priimti sprendimą tęsti atitinkamo piliečio sulaikymą, pakeisti jį kita švelnesne prievartos priemone ar paleisti šį pilietį; priimdama tokį sprendimą minėta institucija gali remtis prašymą pateikusios administracinės institucijos nurodytomis faktinėmis aplinkybėmis ir pateiktais įrodymais, taip pat per priežiūros procedūrą jai galbūt nurodytomis faktinėmis aplinkybėmis, pateiktais įrodymais ir pastabomis.

3. Direktyvos 2008/115 15 straipsnio 1 ir 6 dalis reikia aiškinti taip, kad pagal jas draudžiamas toks nacionalinis teisinis reglamentavimas, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, pagal kurį pradinį šešių mėnesių sulaikymo terminą galima pratęsti remiantis vien tuo, kad atitinkamas trečiosios šalies pilietis neturi asmens tapatybės dokumentų. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi įvertinti visas nagrinėjamos bylos faktines aplinkybes, kad nuspręstų, ar šiam piliečiui galima veiksmingai taikyti švelnesnę prievartos priemonę arba ar tebėra pavojus, kad jis pasislėps.

4. Direktyvos 2008/115 15 straipsnio 6 dalies a punktas turi būti aiškinamas taip, kad trečiosios šalies pilietis, tokiomis aplinkybėmis, kokios nagrinėjamos pagrindinėje byloje, negavęs tapatybės dokumento, kuris būtų leidęs išsiųsti jį iš suinteresuotosios valstybės narės, gali būti laikomas „nepakankamai bendradarbiaujančiu“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, tik jei išnagrinėjus šio piliečio elgesį pradinio sulaikymo laikotarpiu paaiškėtų, kad jis nebendradarbiavo įgyvendinant išsiuntimo procedūrą, ir tikėtina, kad dėl šio elgesio išsiuntimo procedūra užtruks ilgiau, nei numatyta, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

5. Direktyva 2008/115 turi būti aiškinama taip, kad valstybė narė negali būti įpareigota išduoti atskirą leidimą gyventi arba kitokį leidimą, suteikiantį teisę pasilikti trečiosios šalies piliečiui, neturinčiam asmens tapatybės dokumentų ir negavusiam tokių dokumentų iš savo kilmės šalies, po to, kai nacionalinis teismas jį paleido, konstatavęs nebesant pakankamos tikimybės įvykdyti sprendimą išsiųsti, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 15 straipsnio 4 dalį. Tačiau tokiu atveju valstybė narė turi šiam piliečiui išduoti raštišką jo situacijos patvirtinimą.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=153314&pageIndex=0&doclang=LT&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=241209>

ŽEMĖS ŪKIS

2014 m. gegužės 15 d. prejudicinis sprendimas byloje *Szatmári Malom Kft. prieš Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Központi Szerve* (C-135/13)

Terminai: Žemės ūkis – EŽŪFKP – Reglamentas (EB) Nr. 1698/2005 – 20, 26 ir 28 straipsniai – Parama žemės ūkio valdoms modernizuoti ir parama žemės ūkio ir miškininkystės produktų vertei didinti – Atitikties atrankos kriterijams sąlygos – Valstybių narių kompetencija – Turimam miltų gamyklų pajėgumui modernizuoti teikiama parama – Miltų gamyklos, pakeistos viena nauja miltų gamykla, nepadidinant turimo pajėgumo – Netaikymas – Vienodo požiūrio principas.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi:

33. Bylos, susijusios su nacionalinių, ES ir užsienio institucijų finansine parama; 33.2. Bylos dėl paramos iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Pagrindinėje byloje buvo nagrinėjamas ginčas tarp *Szatmári Malom Kft* (toliau – *Szatmári Malom*) ir *Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Központi Szerve* (Žemės ūkio ir kaimo plėtros tarnyba) dėl pastarosios sprendimo atsisakyti suteikti paramą iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP).

Nustatyta, kad *Szatmári Malom* pateikė paraišką gauti paramą produktų vertei didinti. Šioje paraiškoje nurodyta, kad *Szatmári Malom* planavo *Veszprém-Kádárta* (Vengrija) įsteigti naują miltų gamyklą, kurioje būtų sujungtas trijų veikiančių miltų gamyklų pajėgumas ir kartu imtasi jas uždaryti. *Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Központi Szerve* minėtą paraišką atmetė ir nurodė, kad parama gali būti skiriama tik už veikiančių miltų gamyklų modernizavimą, bet ne už naujos miltų gamyklos įsteigimą naujoje vietoje. *Szatmári Malom* šį sprendimą apskundė *Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság* (Jaso-Nadkuno-Solnoko apygardos teismas). Pripažinusi, kad nagrinėjamų teisės aktų tikslas – išvengti miltų gamyklų skaičiaus augimo, grįsdama savo ieškinį *Szatmári Malom* nurodė, kad pasinaudojusi uždarius tris veikiančias miltų gamyklas atsiradusiu laisvu pajėgumu ji galėtų tęsti jau vykdomą veiklą modernesnėmis sąlygomis ir tuo pačiu pagerinti bendrus įmonės veiklos rezultatus. 2011 m. lapkričio 14 d. *Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság* sprendimu minėtas ieškinys buvo atmestas.

Ginčiui dėl minėto sprendimo pasiekus apeliacinės instancijos teismą, šis nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu išaiškinti, ar aplinkybė, kad įmonė nori įsteigti naują gamybos vienetą ir šiuo tikslu uždaro anksčiau įsteigtus vienetus, tačiau nepadidina turimo pajėgumo, patenka į [Reglamento Nr. 1698/2005] 26 straipsnio 1 dalies a punkte vartojamą „bendrų žemės ūkio valdos veiklos rezultatų gerinimo“ sąvoką? Taip pat, ar pareiškėjos numatytas investicijas galima laikyti investicijomis, skirtomis gerinti bendrus įmonės veiklos rezultatus, kaip tai suprantama pagal [Reglamento Nr. 1698/2005] 20 straipsnio b punkto iii papunktį ir 28 straipsnio 1 dalies a punktą? Taip pat, ar [Reglamento Nr. 1698/2005] 28 straipsnio 1 dalies a punktui neprieštarauja [2008 m. balandžio 17 d. Žemės ūkio ir kaimo plėtros ministro potvarkio Nr. 47/2008 dėl reikalavimų, keliamų siekiant gauti Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai paramą žemės ūkio produktų vertei didinti (*Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a mezőgazdasági termékek értéknöveléséhez nyújtandó támogatások részletes feltételeiről szóló 47/2008. (IV. 17.) FVM rendelet*)] 6 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta taisyklė, pagal kurią parama miltų gamykloms teikiama tik už veiklą, skirtą modernizuoti turimą pajėgumą? Ar pagal šį reglamentą leidžiama nustatyti nacionalinės teisės nuostatas, pagal kurias dėl ekonominių motyvų parama už tam tikras plėtros priemones nebūtų skiriama?

Dėl aplinkybės, kai įmonė nori įsteigti naują gamybos vienetą ir šiuo tikslu uždaro anksčiau įsteigtus vienetus, atitikimo „bendrų žemės ūkio valdos rezultatų gerinimo“ sąvokai

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pabrėžė, kad klausimas kilo dėl sąvokos „žemės ūkio valdos“, kuri minima Reglamento Nr. 1698/2005 20 straipsnio b punkto i papunktyje. Europos Sąjungos Komisija savo pastabose nurodė, kad miltų gamyklų negalima laikyti žemės ūkio valdomis, kaip tai suprantama pagal minėtas nuostatas, todėl jos netaikytinos tokiais, kaip pagrindinėje byloje įvykdyta, operacijai (26 punktas).

Teisingumo Teismas taip pat konstatavo, kad žemės ūkio valdos sąvoka nėra apibrėžta Reglamente Nr. 1698/2005. Tokiomis aplinkybėmis, terminų, kurių apibrėžimas Sąjungos teisėje nepateiktas, reikšmė ir apimtis turi būti nustatoma remiantis jų įprasta reikšme bendrinėje kalboje, atsižvelgiant į kontekstą, kuriame jie pavartoti, ir reglamentavimo, kurio dalį jie sudaro, tikslus (31 punktas). Dėl reglamentavimo, kurio dalį minėta nuostata sudaro, konteksto pažymėta, kad iš Reglamento Nr. 1698/2005 13 ir 20 konstatuojamųjų dalių ir iš šio reglamento 20 straipsnio b punkto i ir iii papunktėlių matyti, jog konkrečiai nurodęs įvairių rūšių priemones, skirtas optimizuoti ir pritaikyti fizinį potencialą, Sąjungos teisės aktų leidėjas būtent atskyrė žemės ūkio valdų modernizavimo priemones nuo priemonių žemės ūkio produktų vertei didinti (33 punktas). Šios dviejų rūšių operacijos, beje, reglamentuojamos dvejose atskirose nuostatose, t. y. Reglamento Nr. 1698/2005 26 ir 28 straipsniuose, kurių tikslas – patikslinti tam tikrus kriterijus, kuriuos turi atitinkamai atitikti minėtos operacijos (34 punktas). Iš tokio Sąjungos teisės aktų leidėjo įtvirtinto atskyrimo ir iš visų Reglamento Nr. 1698/2005 26 ir 28 straipsniuose bei 21 ir 23 konstatuojamosiose dalyse esančių minėtų patikslinimų matyti, kad, atsižvelgiant į šiuo reglamentu nustatytas normas, „žemės ūkio valda“, kaip ji suprantama pagal šio reglamento 20 straipsnio b punkto i papunktį ir 26 straipsnį, yra ūkis, kuris užsiima

pirminių žemės ūkio produktų gamyba (38 punktas). Tokiomis aplinkybėmis buvo konstatuota, kad tokia įmonė, kaip antai *Szalmári Malom*, kuri negamina pirminių žemės ūkio produktų, bet eksploatuoja tokius produktus perdirbančias miltų gamyklas, nėra „žemės ūkio valda“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1698/2005 26 straipsnį (39 punktas).

Dėl operacijos, kai uždaromos anksčiau įsteigtos miltų gamyklos ir jos pakeičiamos nauja miltų gamykla, tačiau nepadidinamas turimas pajėgumas, kaip gerinančios bendrus įmonės rezultatus, atitikimo Reglamento Nr. 1698/2005 nuostatomis

Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas pažymėjo, kad vieną ar kelias miltų gamyklas eksploatuojanti įmonė, veikianti pirminių žemės ūkio produktų perdirbimo sektoriuje, gali patekti į Reglamento Nr. 1698/2005 20 straipsnio b punkto iii papunkčio ir 28 straipsnio 1 dalies taikymo sritį ir pagal jas gauti paramą. Vykdamas operaciją, kaip nagrinėtą pagrindinėje byloje, akivaizdžiai investuojama į materialųjį turtą, ir tai tenkina Sutarties I priede nurodytų produktų perdirbimo sąlygą, įtvirtintą Reglamento Nr. 1698/2005 28 straipsnio 1 dalies b punkte (43 punktas). Dėl klausimo, ar tokia operacija gali „gerinti bendrus [minėtos] įmonės veiklos rezultatus“, kaip tai suprantama pagal minėto reglamento 28 straipsnio 1 dalies a punktą, pažymėta, kad iš minėto 28 straipsnio 1 dalies teksto nematyti, jog jame nurodyta parama neturėtų būti teikiama tuo atveju, kai atitinkama įmonė rezultatus pagerina pakeitusi vieną ar kelis turimus perdirbimo įrenginius nauju įrenginiu (44 punktas). Iš tiesų iš Reglamento Nr. 1698/2005 20 straipsnio b punkto iii papunkčio ir 28 straipsnio 1 dalies, skaitomų atsižvelgiant į šio reglamento 13, 20 ir 23 konstatuojamąsias dalis, matyti, kad šiose nuostatose nurodytomis paramos priemonėmis konkrečiai siekiama pagerinti pirminių žemės ūkio produktų perdirbimą, teikiant paramą investicijoms, kurių tikslas – sustiprinti perdirbimo sektoriaus veiksmingumą, siekiant padidinti žemės ūkio produktų vertę ir prisidėti prie to paties reglamento siekiamo tikslo pagerinti žemės ūkio sektoriaus konkurencingumą (46 punktas). Taigi, akivaizdu, kad vieną ar kelias miltų gamyklas eksploatuojančios įmonės veiklos rezultatų pagerinimas, pasiektas turimus įrenginius pakeitus nauju įrenginiu, gali padėti siekti tokių tikslų (47 punktas).

Dėl taisyklės, pagal kurią parama miltų gamykloms teikiama tik už veiklą, skirtą modernizuoti turimą pajėgumą, neprieštaravimo Reglamento Nr. 1698/2005 28 straipsnio 1 dalies a punktui

Teisingumo Teismas atkreipė dėmesį, kad minėtu apribojimu valstybės nacionaliniame teisės akte iš tiesų siekta išvengti, kad dėl teikiamos paramos miltų gamybos sektoriuje atsirastų papildomas perdirbimo pajėgumas (51 punktas). Tiek Vengrijos vyriausybė, tiek Komisija šiuo klausimu pabrėžė, kad iš Vengrijos kaimo plėtros plano, parengto pagal Reglamento Nr. 1698/2005 18 straipsnį, matyti, kad šioje valstybėje narėje miltų gamybos sektorius išsiskiria tuo, kad tikrai nepakankamai išnaudojamas turimas pajėgumas (52 punktas).

Teisingumo Teismas priminė, kad iš nusistovėjusios teismo praktikos matyti, jog valstybės narės gali priimti reglamentą įgyvendinančias priemones, jeigu jos nepažeidžia jo tiesioginio taikymo, neiškraipo jo, kaip Bendrijos teisės akto, prigimties ir jei patikslina šiuo reglamentu suteiktos diskrecijos įgyvendinimą, nepažeisdamos jo nuostatų (55 punktas). Pažymėta, kad Reglamento Nr. 1698/2005 28 straipsnio 1 dalies a punkte nustatytas reikalavimas, kad numatyta veikla gerintų bendrus įmonės veiklos rezultatus, yra tokia speciali sąlyga ir todėl ji yra šioje nuostatoje numatytos paramos gavimo atitikties atrankos kriterijams sąlyga (57 punktas). Iš minėto reikalavimo visiškai nematyti, kad bet kokios investicijos, kurios leidžia perdirbimo įmonei, kaip antai vieną ar kelias miltų gamyklas eksploatuojančiai įmonei, pagerinti bendrus jos veiklos rezultatus, būtinai turi būti suteikta galimybė gauti paramą pagal minėtą nuostatą (58 punktas). Atsižvelgęs į tai, kas išdėstyta, Teisingumo Teismas konstatavo, kad Vengrijos vyriausybė, numatydama atitinkamą sąlygą paramai gauti, neviršijo minėtu reglamentu nustatytos diskrecijos, kuri, be kita ko, suteikta tam, kad, kaip tai pabrėžta šio reglamento 11 konstatuojamojoje dalyje, būtų atsižvelgta į situacijų įvairovę, kuri būdinga atitinkamoms vietovėms (62 punktas).

Tačiau Teisingumo Teismas taip pat priminė, jog pagal nusistovėjusią praktiką vienodo požiūrio principas reikalauja, kad panašios situacijos nebūtų vertinamos skirtingai, o skirtingos – vienodai, jei toks vertinimas negali būti objektyviai pagrįstas (66 punktas). Pažymėta, jog pagrindinėje byloje atitikties atrankos kriterijams sąlyga siekiamas tikslas – užtikrinti, kad atitinkamos paramos sistema padėtų gerinti miltų gamybos sektoriuje veikiančių įmonių bendrus veiklos rezultatus kartu išvengiant paskatinimo steigti naują pajėgumą sektoriuje, kuris (sektorius) išsiskiria tuo, kad nepakankamai išnaudojami turimi pajėgumai (68 punktas). Atsižvelgiant į tokį tikslą, matyti, kad situacija, kai viena ar kelios miltų gamyklos uždaromos tam, kad vietoj jų būtų įsteigta nauja miltų gamykla, nepadidinant esamo pajėgumo, gali būti laikoma

panašia į tą, kai modernizuojama jau egzistuojančių miltų gamyklų įranga, todėl, jeigu pirmosios situacijos atveju negalima pasinaudoti minėta paramos sistema, tai pažeidžia vienodo požiūrio principą. Anot Teisingumo Teismo, galutinį įvertinimą šiuo klausimu turi atlikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas (69 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (devintoji kolegija) nusprendė:

1. Reglamento Nr. 1698/2005 26 straipsnio 1 dalies a punktą reikia aiškinti taip, kad bendrų žemės ūkio valdos rezultatų gerinimo sąvoka, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, negali apimti operacijos, kai miltų gamyklas eksploatuojanti įmonė uždaro anksčiau įsteigtas miltų gamyklas tam, kad jas pakeistų nauja miltų gamykla, tačiau nepadidina turimo pajėgumo.

2. Reglamento Nr. 1698/2005 20 straipsnio b punkto iii papunktį ir 28 straipsnio 1 dalies a punktą reikia aiškinti taip, kad operacija, kai uždaromos anksčiau įsteigtos miltų gamyklos ir jos pakeičiamos nauja miltų gamykla, tačiau nepadidinamas turimas pajėgumas, gali gerinti bendrus įmonės veiklos rezultatus, kaip tai suprantama pagal antrąją iš šių nuostatų.

3. Reglamento Nr. 1698/2005 28 straipsnio 1 dalies a punktą reikia aiškinti taip, kad pagal jį iš esmės nedraudžiama priimti nacionalinės teisės aktų, kaip antai nagrinėjamų pagrindinėje byloje, nustatančių paramą žemės ūkio produktų vertei didinti, kuri miltų gamyklas eksploatuojančioms įmonėms teikiama tik už šių miltų gamyklų turimam pajėgumui skirtą modernizuoti veiklą, tačiau neteikiama už naują pajėgumą sukuriančią veiklą. Vis dėlto esant situacijai, kai, kaip pagrindinėje byloje, viena ar kelios miltų gamyklos uždaromos tam, kad vietoj jų būtų įsteigta nauja miltų gamykla, nepadidinant esamo pajėgumo, nacionalinis teismas turi patikrinti, ar tokie teisės aktai taikomi vienodo požiūrio principo laikymąsi užtikrinančiu būdu.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=152346&pageIndex=0&doclang=LT&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=92908>

SOCIALINĖ POLITIKA

2014 m. birželio 12 d. prejudicinis sprendimas byloje *Gülay Bollacke* prieš *K + K Klaas & Kock B.V. & Co. KG*. (C-118/13)

Terminai: Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Socialinė politika – Direktyva 2003/88/EB – Darbo laiko organizavimas – Mokamos kasmetinės atostogos – Kompensacija mirties atveju.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi:
6.8. Kiti iš socialinės apsaugos teisinių santykių kylantys klausimai; 16.5. Valstybės tarnautojų socialinės ir kitos garantijos.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 2003 m. lapkričio 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/88/EB dėl tam tikrų darbo laiko organizavimo aspektų (toliau – Direktyva 2003/88) 7 straipsnio išaiškinimu. Šis prašymas pateiktas nagrinėjant G. Bollacke ir jos sutuoktinio buvusios darbdavės *K + K Klaas & Kock B.V. & Co. KG* (toliau – *K + K*) ginčą dėl suinteresuotojo asmens teisės į kompensaciją už mokamas kasmetines atostogas, kuriomis iki savo mirties dienos nepasinaudojo J. Bollacke (1–2 punktai).

Direktyvos 2003/88 7 straipsnis „Kasmetinės atostogos“ suformuluotas taip: „1. Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad kiekvienas darbuotojas turėtų teisę į bent keturių savaičių mokamas kasmetines atostogas pagal nacionalinės teisės aktais ir (arba) praktika nustatytas teisės į tokias atostogas ir jų suteikimo sąlygas. 2. Minimalus kasmetinių mokamų atostogų laikas negali būti pakeistas kompensacija, išskyrus tuos atvejus, kai yra nutraukiami darbo santykiai.“

Byloje susiklostė tokios faktinės aplinkybės: G. Bollacke buvo 2010 m. lapkričio 19 d. mirusiojo J. Bollacke, kuris dirbo *K + K* nuo 1998 m. rugpjūčio 1 d. iki mirties 2010 m. lapkričio 19 d., sutuoktinė ir vienintelė teisių paveldėtoja. Neginčytina, kad J. Bollacke savo mirties dieną turėjo teisę į mažiausiai 140,5 kasmetinių atostogų dienų ir jomis nepasinaudojo. 2011 m. sausio 31 d. raštu G. Bollacke reikalavo iš *K + K* kompensacijos už 146 nepanaudotas atostogų dienas. *K + K* atmetė šį prašymą, nes abejojo, kad ši teisė

paveldima. Pirmosios instancijos teismas, gavęs šį G. Bollacke prašymą, jį taip pat atmetė, nes pagal *Bundesarbeitsgericht* praktiką teisė pakeisti nutrūkus darbo santykiams nepanaudotas mokamas kasmetines atostogas kompensacija neatsiranda, kai šie santykiai nutrūksta darbuotojui mirus. Šį sprendimą apskundus apeliacine tvarka prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas svarstė, ar ši nacionalinio teismo praktika pagrįsta atsižvelgiant į Teisingumo Teismo praktiką, susijusią su Direktyvos 2003/88 7 straipsniu (8–12 punktai).

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės teiravosi, ar Direktyvos 2003/88 7 straipsnį reikia aiškinti taip, kad pagal jį draudžiami nacionalinės teisės aktai ar praktika, kaip antai nagrinėjami pagrindinėje byloje, kuriuose numatyta, kad teisė į mokamas kasmetines atostogas išnyksta be teisės pakeisti dar nepanaudotas atostogas kompensacija, kai darbo santykiai nutrūksta dėl darbuotojo mirties, ir, jei atsakymas būtų teigiamas, ar tokios kompensacijos gavimas priklauso nuo išankstinio suinteresuotojo asmens prašymo (14 punktas).

Dėl teisės į kompensaciją už nepanaudotas mokamas kasmetines atostogas, kai darbo santykiai nutrūksta dėl darbuotojo mirties

Teisingumo Teismas pabrėžė, jog, pirma, Direktyvos 2003/88 7 straipsnis nėra nuostata, nuo kurios pagal šią direktyvą būtų aiškiai leidžiama nukrypti (žr. Sprendimo *Schultz-Hoff ir kt.*, EU:C:2009:18, 24 punktą), ir, antra, šioje direktyvoje teisė į kasmetines atostogas ir šiuo pagrindu gautas darbo užmokestis pripažįstami sudedamosiomis vienos teisės dalimis (16 punktas). Teismas pažymėjo, jog, nutrūkus darbo santykiams ir dėl to faktiškai nebegalint pasinaudoti mokamomis kasmetinėmis atostogomis, Direktyvos 2003/88 7 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad darbuotojas turi teisę į kompensaciją siekiant išvengti situacijos, kai jis negali pasinaudoti šia teise bent pinigine forma (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Schultz-Hoff ir kt.*, EU:C:2009:18, 56 punktą ir Sprendimo *Neidel*, C-337/10, EU:C:2012:263, 29 punktą) (17 punktas). Teisingumo Teismas yra konstatavęs, kad Direktyvos 2003/88 7 straipsnio 2 dalį reikia aiškinti taip, kad ji draudžia nacionalinės teisės nuostatas ar praktiką, kuriose numatyta, kad nutraukus darbo santykius darbuotojas, kuriam per visą referencinį ir (arba) perkėlimo laikotarpį ar jo dalį buvo suteiktos laikinojo nedarbingumo atostogos, neturi teisės į kompensaciją už nepanaudotas mokamas kasmetines atostogas ir dėl to negalėjo pasinaudoti teise į mokamas kasmetines atostogas (Sprendimo *Schultz-Hoff ir kt.*, EU:C:2009:18, 62 punktas) (18 punktas).

Teismas priminė, kad teisė į kasmetines atostogas ir šiuo pagrindu gautas darbo užmokestis pripažįstami dviem sudedamosiomis pagrindinio Sąjungos socialinės teisės principo dalimis, o ši teisė taip pat apima teisę gauti mokėjimą (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Schultz-Hoff ir kt.*, EU:C:2009:18, 60 punktą ir nurodytą teismų praktiką) (20 punktas). Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Direktyvos 2003/88 7 straipsnio 2 dalyje nenustatyta jokia teisės į kompensaciją atsiradimo sąlyga, išskyrus faktą, kad, pirma, darbo santykiai turi nutrūkti ir, antra, darbuotojas iki šių santykių nutrūkimo dienos nepasinaudojo visomis jam priklausančiomis kasmetinėmis atostogomis (23 punktas). Konstatuota, kad piniginės kompensacijos gavimas darbo santykiams nutrūkus dėl darbuotojo mirties yra būtinas siekiant užtikrinti Direktyva 2003/88 darbuotojui suteiktos teisės į mokamas kasmetines atostogas naudingumą (24 punktas). Ši Direktyvos 2003/88 nuostata neturėtų būti aiškinama taip, kad ši teisė gali išnykti dėl darbuotojo mirties (26 punktas). Be to, kadangi Direktyvos 2003/88 7 straipsnio 2 dalyje nenustatyta jokia teisės į kompensaciją atsiradimo sąlyga, išskyrus faktą, kad darbo santykiai turi nutrūkti, reikia nuspręsti, kad tokios kompensacijos gavimas neturėtų priklausyti nuo išankstinio prašymo šiuo klausimu egzistavimo (27 punktas). Iš to matyti, pirma, kad Direktyvos 2003/88 7 straipsnis neturėtų būti aiškinamas taip, kad darbuotojo mirtis, dėl kurios nutrūko darbo santykiai, atleidžia darbuotojo darbdavį nuo kompensacijos vietoj nepanaudotų mokamų kasmetinių atostogų, į kurią darbuotojas paprastai būtų turėjęs teisę, mokėjimo ir, antra, tokios kompensacijos gavimas neturėtų priklausyti nuo išankstinio prašymo šiuo klausimu egzistavimo (29 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendė:

2003 m. lapkričio 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/88/EB dėl tam tikrų darbo laiko organizavimo aspektų 7 straipsnį reikia aiškinti taip, kad pagal jį draudžiami nacionalinės teisės aktai ar praktika, kaip antai nagrinėjami pagrindinėje byloje, kuriuose numatyta, kad teisė į mokamas kasmetines atostogas išnyksta be teisės pakeisti nepanaudotas atostogas kompensacija, kai darbo santykiai nutrūksta dėl darbuotojo mirties. Tokios kompensacijos gavimas neturėtų priklausyti nuo išankstinio suinteresuotojo asmens prašymo.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=153580&pageIndex=0&doclang=LT&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=159441>

2014 m. birželio 19 d. prejudicinis sprendimas

sujungtose bylose *Thomas Specht (C-501/12)*, *Jens Schombera (C-502/12)*, *Alexander Wieland (C-503/12)*, *Uwe Schönefeld (C-504/12)*, *Antje Wilke (C-505/12)* ir *Gerd Schini (C-506/12)* prieš *Land Berlin* ir *Rena Schmeel (C-540/12)* ir *Ralf Schuster (C-541/12)* prieš *Bundesrepublik Deutschland (C-501/12 iki C-506/12, C-540/12 ir C-541/12)*

Terminai: Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Socialinė politika – Direktyva 2000/78/EB – Vienodas požiūris užimtumo ir profesinėje srityje – 2 straipsnis, 3 straipsnio 1 dalies c punktas ir 6 straipsnio 1 dalis – Tiesioginė diskriminacija dėl amžiaus – Tarnautojų bazinė alga, nustatyta pagal amžių – Pereinamasis laikotarpis – Skirtingo požiūrio taikymas nuolat – Pateisinimai – Teisė į žalos atlyginimą – Valstybės narės atsakomybė – Lygiavertiškumo ir veiksmingumo principai.

Sasajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi: 15. Civilinė atsakomybė už žalą, atsiradusią dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų; 16.1. Bylos dėl priėmimo į valstybės tarnybą; 16.5. Valstybės tarnautojų socialinės ir kitos garantijos; 16.8. Kiti tarnybiniai ginčai.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Prašymai priimti prejudicinį sprendimą susiję su 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyvos 2000/78/EB, nustatančios vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus (toliau – Direktyva 2000/78), 2 straipsnio, 3 straipsnio 1 dalies c punkto ir 6 straipsnio 1 dalies išaiškinimu. Šie prašymai pateikti nagrinėjant *Land Berlin* tarnautojų T. Specht, J. Schombera, A. Wieland, U. Schönefeld, A. Wilke bei G. Schini ginčą su šia valdžios institucija (bylos C-501/12–C-506/12) ir federalinių tarnautojų R. Schmeel ir R. Schuster ginčą su Vokietijos Federacine Respublika (bylos C-540/12 ir C-541/12) dėl šių tarnautojų priskyrimo prie jiems atitinkamai taikomos darbo užmokesčio sistemos lygio pakopos ar tarpinės pakopos tvarkos (1–2 punktai).

Pagrindinėse bylose, sujungtose Teisingumo Teisme, susiklostė tokios faktinės aplinkybės: T. Specht, J. Schombera, A. Wieland, U. Schönefeld, A. Wilke bei G. Schini buvo paskirti Berlyno žemės tarnautojais 1992–2003 m. R. Schmeel ir R. Schuster buvo paskirti nuolatiniais Vokietijos Federacinės Respublikos tarnautojais atitinkamai 1998 m. ir 1992 m. Jie visi buvo įdarbinti remiantis Senuoju tarnautojų darbo užmokesčio įstatymu, iš pradžių darbo užmokesčiai jiems buvo mokamas pagal šį įstatymą, vėliau jie buvo perskirti pagal naują darbo užmokesčio sistemą, kuri jiems atitinkamai buvo taikoma. Ieškovai pagrindinėse bylose pateikė ikiteisminius skundus dėl jų algos apskaičiavimo būdo, ir nurodė, kad atsižvelgus į jų amžių, būtent dėl jo jie buvo diskriminuojami. Nepatenkinus jų skundų, ieškovai pagrindinėse bylose kreipėsi į *Verwaltungsgericht Berlin* (Berlyno administracinis teismas). T. Specht, J. Schombera, A. Wieland, U. Schönefeld, A. Wilke, G. Schini bei R. Schmeel ir R. Schuster teigė, kad Senasis tarnautojų darbo užmokesčio įstatymas pažeidė draudimą diskriminuoti dėl amžiaus, nustatytą Bendrajame įstatyme dėl vienodo požiūrio (*Allgemeines Gleichbehandlungsgesetz*) ir Direktyvoje 2000/78. Todėl jie reikalavo sumokėti atitinkamą skirtumą tarp darbo užmokesčio, kurį jie būtų gavę, jei būtų priskirti aukštesnei savo darbo užmokesčio pareigybių lygio pakopai, ir darbo užmokesčio, kurį jie iš tiesų gavo. T. Specht, A. Wieland, U. Schönefeld ir A. Wilke tvirtino, kad perskyrimo tvarkoje, numatytoje Įstatyme, nustatančiame pereinamojo laikotarpio darbo užmokesčio sistemą Berlyno žemės tarnautojams, ir toliau neteisėtai taikomas principas, kuris iki šiol vyravo tarnautojų darbo užmokesčio srityje, pagrįstas ne tarnyboje įgyta patirtimi, bet „referenciniu amžiumi“, nes šių tarnautojų perskyrimas buvo atliktas remiantis vien ankstesne bazine alga (23–26 punktai). Į Teisingumo Teismą buvo kreiptasi su prejudiciniais klausimais.

Dėl Direktyvos 2000/78 taikymo tarnautojų darbo užmokesčio sąlygoms

Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekė sužinoti, ar Direktyvos 2000/78 3 straipsnio 1 dalies c punktą reikia aiškinti taip, kad tarnautojų alga patenka į šios direktyvos taikymo sritį (30 punktas).

Kalbant apie šios direktyvos materialinę taikymo sritį, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas svarstė santykį tarp, pirma, šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalies c punkto, pagal kurį, neviršijant Sąjungai suteiktų įgaliojimų, ši direktyva taikoma visiems asmenims tiek valstybiniame, tiek privačiame sektoriuje, įskaitant valstybines įstaigas įdarbinimui ir darbo sąlygoms, įskaitant atleidimą iš darbo ir atlyginimą, ir, antra, SESV⁷ 153 straipsnio 5 dalies, kurioje numatyta Sąjungos kompetencijos išimtis socialinės politikos srityje, pagal kurią Sąjunga negali kištis į šią, visų pirma, darbo užmokesčio, sritį (32 punktas). Teisingumo Teismas pažymėjo, jog reikia atskirti terminą „darbo užmokestis“, kaip tai suprantama pagal SESV 153 straipsnio 5 dalį, nuo to paties termino, esančio Direktyvos 2000/78 3 straipsnio 1 dalies c punkte. Iš tiesų šis terminas yra įdarbinimo sąlygų dalis ir jis tiesiogiai nenustato darbo užmokesčio sumos (34 punktas). Šiuo atveju kiekvieną Vokietijos valstybės tarnybos lygį ir pakopą atitinkančio darbo užmokesčio sumą nustato kompetentingos nacionalinės institucijos, o Sąjunga neturi jokios kompetencijos šiuo klausimu. Tačiau nacionalinės taisyklės, reglamentuojančios klasifikavimo šiuose lygiuose ir pakopose tvarką, neturėtų būti neįtrauktos į Direktyvos 2000/78 materialinę taikymo sritį (35 punktas). Kalbant apie šios direktyvos asmeninę taikymo sritį pakanka priminti, kad jos 3 straipsnio 1 dalies c punkte aiškiai numatyta, kad, be kita ko, ji taikoma visiems asmenims valstybiniame sektoriuje (36 punktas).

Teisingumo Teismas konstatavo, jog šiomis aplinkybėmis į pirmąjį klausimą reikia atsakyti taip: Direktyvos 2000/78 3 straipsnio 1 dalies c punktą reikia aiškinti taip, kad tarnautojų darbo užmokesčio sąlygos patenka į šios direktyvos taikymo sritį (37 punktas).

Dėl nacionalinės nuostatos, pagal kurią kiekviename pareigybių lygyje tarnautojo bazinės algos pakopa nustatoma jį įdarbinant pagal jo amžių, draudimo pagal Direktyvos 2000/78 2 straipsnį ir 6 straipsnio 1 dalį

Antruoju ir trečiuoju klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekė išsiaiškinti, ar Sąjungos teisę, konkrečiai kalbant, Direktyvos 2000/78 2 straipsnį ir 6 straipsnio 1 dalį, reikia aiškinti taip, kad ji draudžia nacionalinę nuostatą, pagal kurią kiekviename pareigybių lygyje tarnautojo bazinės algos pakopa nustatoma jį įdarbinant pagal jo amžių (38 punktas).

Teisingumo Teismas priminė, jog pagal Direktyvos 2000/78 2 straipsnio 1 dalį „vienodo požiūrio principas“ reiškia, kad dėl kurios nors iš jos 1 straipsnyje nurodytų priežasčių nėra jokios tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos. Jos 2 straipsnio 2 dalies a punkte patikslinama, kad šio straipsnio 1 dalies taikymo tikslais tiesioginė diskriminacija yra akivaizdi tada, kai dėl bet kurios iš tos pačios direktyvos 1 straipsnyje nurodytų priežasčių su vienu asmeniu elgiamasi mažiau palankiai nei panašioje situacijoje elgiamasi su kitu asmeniu (39 punktas). Šioje byloje iš Teisingumo Teismui pateiktos medžiagos matyti, kad pagal Senojo tarnautojų darbo užmokesčio įstatymo 27 ir 28 straipsnius „atskaitos amžius“, nustatomas pagal realų amžių, yra atskaitos kriterijus iš pradžių priskiriant tarnautojų bazinės algos skalės pakopai. Šis atskaitos amžius pradedamas skaičiuoti nuo mėnesio, kurį tarnautojui sukanka 21 metai, pirmos dienos. Atskaitos amžiaus atskaitos taškas skiriasi, atsižvelgiant į tai, kokie po 31 metų amžiaus įskaičiuojami laikotarpiai, nesuteikiantys teisės į tarnautojo darbo užmokestį, t. y. pridedamas ketvirtadalis tokio laikotarpio iki 35 metų ir pusė paskesnio tokio laikotarpio. Tarnautojui ar kariui mokama bent pradinė, lygio, kuriam jis priskirtas, bazinė alga. Vėliau pakopomis kylama atsižvelgiant į darbo stažą ir pasiekimus. Taigi, bazinė alga iš esmės didėja iki penktos pakopos kas dveji metai, vėliau iki devintos pakopos – kas treji metai, o nuo aukštesnių pakopų – kas ketveri metai. Tarnautojui, kuris ilgą laiką labai gerai atlieka savo pareigas, nustatyta kitos laipteliu aukštesnės pakopos bazinė alga gali būti pradėta mokėti anksčiau (40 punktas). Teisingumo Teismas sprendė, jog tai reiškia, kad Senojo tarnautojų darbo užmokesčio įstatymo 27 ir 28 straipsniuose numatytoje darbo užmokesčio sistemoje nustatytas skirtingas požiūris, tiesiogiai pagrįstas amžiaus kriterijumi, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2000/78 2 straipsnio 1 dalį ir 2 dalies a punktą (43 punktas).

Direktyvos 2000/78 6 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje pažymima, kad valstybės narės gali numatyti, kad skirtingas požiūris dėl amžiaus nėra diskriminacija, jei pagal nacionalinę teisę ji objektyviai ir tinkamai pateisina teisėtas tikslas, įskaitant teisėtos [teisėtos] užimtumo politikos, darbo rinkos ir profesinio mokymo tikslus, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis (45 punktas). Teisingumo Teismas ne kartą yra nusprendęs, kad valstybės narės gali numatyti priemones, įtvirtinančias skirtingą požiūrį dėl amžiaus, kaip numatyta Direktyvos 2000/78 6 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje. Jos turi didelę diskreciją pasirinkdamos ne tik tai, kaip bus siekiama nustatyto tikslo, be kita ko, socialinės ir

⁷ Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo.

užimtumo politikos srityje, bet ir tai, kaip bus apibrėžtos šiam tikslui pasiekti tinkamos priemonės (žr. Sprendimo *Palacios de la Villa*, C-411/05, EU:C:2007:604, 68 punktą ir Sprendimo *Rosenbladt*, C-45/09, EU:C:2010:601, 41 punktą) (46 punktas). Teisingumo Teismas pripažino, kad rėmimasis darbo stažo kriterijumi bendrai yra tinkamas šiam tikslui pasiekti, nes darbo stažas glaudžiai susijęs su profesine patirtimi. Nors pagrindinėse bylose nagrinėjama priemonė leidžia tarnautojui kilti savo lygio pakopomis atsižvelgiant į amžiaus didėjimą, taigi ir savo darbo stažą, konstatuotina, kad įdarbinimo momentu konkretaus lygio konkrečios pakopos priskyrimas tarnautojui, neturinčiam jokios profesinės patirties, pagrįstas tik jo amžiumi (Sprendimo *Hennigs ir Mai*, EU:C:2011:560, 74 ir 75 punktai) (50 punktas). Tai reiškia, kad tokiu atveju įdarbinimo momentu tarnautojo priskyrimas bazinės algos pakopai atsižvelgiant į amžių viršija tai, kas būtina ir tinkama Vokietijos vyriausybės nurodytam teisėtam tikslui – atsižvelgti į profesinę patirtį, kurią tarnautojas yra įgijęs prieš jį įdarbinant – pasiekti (51 punktas).

Teisingumo Teismas konstatavo, jog į pateiktus antrąjį ir trečiąjį klausimus reikia atsakyti taip: Direktyvos 2000/78 2 straipsnį ir 6 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad pagal juos draudžiama nacionalinė priemonė, kaip antai nagrinėjama pagrindinėse bylose, pagal kurią kiekviename pareigybių lygyje tarnautojo bazinės algos pakopa įdarbinant nustatoma pagal jo amžių (52 punktas).

Dėl nacionalinės teisės nuostatų, kuriomis nustatoma nauja tarnautojų darbo užmokesčio sistema, iš dalies pagrįsta sena diskriminacine darbo užmokesčio sistema, vertinimo Direktyvos 2000/78 2 straipsnio ir 6 straipsnio 1 dalies kontekste

Šeštuoju ir septintuoju klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekė sužinoti, ar Direktyvos 2000/78 2 straipsnį ir 6 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad pagal juos draudžiamas nacionalinės teisės aktas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, kuriame nustatoma prieš šio įstatymo priėmimą įdarbintų tarnautojų perskyrimo pagal naują darbo užmokesčio sistemą tvarka ir numatoma, kad, pirma, jų algos pakopa, kuriai jie nuo šiol priskirti, nustatoma tik remiantis bazinės algos suma, kurią jie gavo pagal seną darbo užmokesčio sistemą, nors ši sistema buvo pagrįsta diskriminacija dėl tarnautojo amžiaus, ir, antra, kad tolesnis kilimas nauja algos skale nuo šiol nustatomas atsižvelgiant tik į profesinę patirtį, įgytą įsigaliojus šiam įstatymui. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nori žinoti, ar šiuo įstatymu tęsiama diskriminacija dėl amžiaus ir, prireikus, ar ją galima pateisinti tikslu apsaugoti įgytas teises ir teisėtus lūkesčius dėl darbo užmokesčio didėjimo (53 punktas).

Teisingumo Teismas nustatė, jog tiek taikant Įstatymą, nustatantį pereinamojo laikotarpio darbo užmokesčio sistemą Berlyno žemės tarnautojams, tiek Naująjį Berlyno žemės tarnautojų darbo užmokesčio įstatymą kai kurie esamieji tarnautojai gauna mažesnę darbo užmokesčių nei kiti, nors jų situacijos panašios, vien dėl jų amžiaus įdarbinimo momentu, o tai yra tiesioginė diskriminacija dėl amžiaus, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2000/78 2 straipsnį (60 punktas). Teismas nagrinėjo, ar šis skirtingas požiūris dėl amžiaus gali būti pateisinamas atsižvelgiant į Direktyvos 2000/78 6 straipsnio 1 dalį (61 punktas). Konstatuota, kad ankstesnio darbo užmokesčio išlaikymas ir todėl sistemos, kuria nustatytas skirtingas požiūris dėl amžiaus, taikymas toliau, leido išvengti darbo užmokesčio praradimo ir lėmė tai, kad nacionalinis įstatymų leidėjas galėjo įgyvendinti perėjimą nuo Senoju tarnautojų darbo užmokesčio įstatymu nustatytos sistemos prie Naujuoju Berlyno žemės tarnautojų darbo užmokesčio įstatymu nustatytos sistemos (67 punktas). Toks įstatymas, kaip antai Įstatymas, nustatantis pereinamojo laikotarpio darbo užmokesčio sistemą Berlyno žemės tarnautojams, pasirodė leidžiantis pasiekti siekiamą tikslą užtikrinti turimų teisių išlaikymą (68 punktas).

ESTT pažymėjo, jog norint nustatyti, ar toks įstatymas, kaip antai Įstatymas, nustatantis pereinamojo laikotarpio darbo užmokesčio sistemą Berlyno žemės tarnautojams, viršija tai, kas būtina nustatytam tikslui pasiekti, šį įstatymą reikia vertinti atsižvelgiant į esamą kontekstą, kuriame jis yra, ir į žalą, kurią jis gali padaryti asmenims, kuriems taikomas (Sprendimo *HK Danmark*, C-335/11 ir C-337/11, EU:C:2013:222, 89 punktas) (71 punktas). Teismas priminė, kad pateisinimai, susiję su finansinės naštos augimu ir galimais administraciniais sunkumais, neturėtų pateisinti išpareigojimų, kylančių iš draudimo diskriminuoti dėl amžiaus, nustatyto Direktyvos 2000/78 2 straipsnyje, nevykdymo (pagal analogiją žr. Sprendimo *Erny*, C-172/11, EU:C:2012:399, 48 punktą) (77 punktas). Tačiau neturėtų būti reikalaujama nagrinėti kiekvieną konkretų atvejį, siekiant nustatyti *a posteriori* ir individualiai ankstesnius patirties laikotarpius, nes atitinkamos sistemos administravimas turi būti techniniu ir ekonominiu požiūriu patvarus (pagal analogiją žr. Sprendimo *Dansk Jurist-og Økonomforbund*, C-546/11, EU:C:2013:603, 70 punktą) (78 punktas). Pažymėta, jog šis svarstymas svarbus atsižvelgiant į ypač didelį tarnautojų skaičių, atitinkamų laikotarpių trukmę, atitinkamos karjeros įvairovę ir į sunkumus nustatant ankstesnius veiklos laikotarpius, kuriais šie tarnautojai naudingai galėtų remtis. Todėl galima sutikti, kad kiekvieno esamojo tarnautojo individualaus atvejo nagrinėjimo metodas būtų per daug sudėtingas ir keltų riziką suklysti (79 punktas). Šiomis aplinkybėmis

padaryta išvada, kad nacionalinis įstatymų leidėjas neviršijo savo įgaliojimų ribos nusprendęs, kad nei realu, nei pageidautina atgaline data visiems esamiesiems tarnautojams taikyti naują klasifikacijos sistemą arba jiems taikyti pereinamojo laikotarpio sistemą, kas leistų jau esamiems tarnautojams gauti ankstesnę darbo užmokesčio lygį tol, kol jie įgis patirtį, pagal naują darbo užmokesčio sistemą reikalingą pretenduoti į didesnę darbo užmokesčių (80 punktus). Kalbant apie žalą, kurią toks įstatymas, kaip antai Įstatymas, nustatantis pereinamojo laikotarpio darbo užmokesčio sistemą Berlyno žemės tarnautojams, galėtų padaryti asmenims, kuriems jis taikomas, konstatuota, kad šią žalą ypač sunku nustatyti (81 punktas). Nenustatyta, kad nacionalinis įstatymų leidėjas būtų viršijęs tai, kas būtina tikslui pasiekti priimdamas pereinamojo laikotarpio nukrypti leidžiančias priemones, kurios buvo įgyvendintos Įstatymu, nustatančiu pereinamojo laikotarpio darbo užmokesčio sistemą Berlyno žemės tarnautojams (85 punktus).

Nuspręsta, jog į šeštąjį ir septintąjį klausimus reikia atsakyti taip: Direktyvos 2000/78 2 straipsnį ir 6 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad jais nedraudžiamas nacionalinės teisės aktas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, kuriame nustatoma prieš šio įstatymo priėmimą įdarbintų tarnautojų perskyrimo pagal naują darbo užmokesčio sistemą tvarka ir numatoma, kad, pirma, jų algos pakopa, kuriai jie nuo šiol priskirti, nustatoma tik remiantis bazinės algos suma, kurią jie gavo pagal seną darbo užmokesčio sistemą, nors ši sistema buvo pagrįsta diskriminacija dėl tarnautojo amžiaus, ir, antra, kad tolesnis kilimas nauja algos skale nuo šiol nustatomas atsižvelgiant tik į profesinę patirtį, įgytą įsigaliojus šiam įstatymui (86 punktus).

Dėl valstybės atsakomybės už privatiems asmenims padarytą žalą jai pažeidus Sąjungos teisę

Ketvirtuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo klausė, kokios turėtų kilti teisinės pasekmės, jei Senuoju tarnautojų darbo užmokesčio įstatymu būtų pažeistas nediskriminavimo dėl amžiaus principas. Šis teismas norėjo žinoti, ar šios pasekmės kyla iš Direktyvos 2000/78 ar teismo praktikos, nustatytos Sprendime *Francovich ir kt.* (C-6/90 ir C-9/90, EU:C:1991:428), ir ar pastaruoju atveju Vokietijos Federacinės Respublikos atsakomybės atsiradimo sąlygos įvykdytos. Šis teismas konkrečiai klausė, ar aplinkybėmis, panašiomis į pagrindinių bylų, pagal Sąjungos teisę, būtent Direktyvos 2000/78 17 straipsnį, reikalaujama atgaline data diskriminuojamiems tarnautojams suteikti sumą, atitinkančią skirtumą tarp realiai gauto darbo užmokesčio ir darbo užmokesčio, atitinkančio jų lygio aukščiausią pakopą (87 punktus).

Teisingumo Teismas nusprendė, kad nukentėję privatūs asmenys turi teisę į žalos atlyginimą, jei įvykdytos trys sąlygos: pažeista Sąjungos teisės norma siekiama suteikti privatiems asmenims teisių, jos pažeidimas yra pakankamai rimtas ir yra tiesioginis priežastinis ryšys tarp to pažeidimo ir asmenų patirtos žalos (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Transportes Urbanos y Servicios Generales*, EU:C:2010:39, 30 punktą) (99 punktas). Sąlygas, leidžiančias nustatyti valstybių narių atsakomybę už Sąjungos teisės pažeidimais privatiems asmenims padarytą žalą, turi taikyti nacionaliniai teismai, laikydamiisi Teisingumo Teismo pateiktų šio taikymo gairių (žr. Sprendimo *Test Claimants in the FII Group Litigation*, C-446/04, EU:C:2006:774, 210 punktą ir nurodytą teismų praktiką) (100 punktus).

Teismas pažymėjo, jog dėl pirmosios sąlygos pakanka konstatuoti, kad Direktyvos 2000/78 2 straipsnio 1 dalimi, kartu su jos 1 straipsniu, bendrai ir nedviprasmiškai draudžiama tiesioginė ar netiesioginė, objektyviai nepateisinta diskriminacija, susijusi su įdarbinimu ir darbu, be kita ko, dėl amžiaus. Šios nuostatos tikslas suteikti asmenims teises, kuriomis jie galėtų remtis prieš valstybes nares (101 punktas). Dėl antrosios sąlygos, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad pakankamai akivaizdus Sąjungos teisės pažeidimas yra tuomet, kai valstybė narė akivaizdžiai ir šiurkščiai nesilaiko nustatytų diskrecijos ribų, šiuo atžvilgiu reikia atsižvelgti į tokius elementus, kaip antai pažeistos normos aiškumo ir tikslumo laipsnis bei į diskrecijos, kurią nacionalinės valdžios institucijoms suteikia pažeista norma, apimtį (Sprendimo *Synthon*, C-452/06, EU:C:2008:565, 37 punktas ir nurodyta teismų praktika) (102 punktas). Dėl trečios valstybės atsakomybės dėl Sąjungos teisės pažeidimo sąlygos, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar, kaip matyti iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos, egzistuoja tiesioginis priežastinis ryšys tarp šio pažeidimo ir žalos, kurią gali patirti ieškovai pagrindinėse bylose (106 punktas).

Teisingumo Teismas konstatavo, jog į pateiktą ketvirtąjį klausimą reikia atsakyti taip: tokiomis aplinkybėmis, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėse bylose, pagal Sąjungos teisę, būtent Direktyvos 2000/78 17 straipsnį, nereikalaujama diskriminuojamiems tarnautojams atgaline data išmokėti sumą, atitinkančią skirtumą tarp realiai gauto darbo užmokesčio ir darbo užmokesčio, atitinkančio jų lygio aukščiausią pakopą. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar visos Teisingumo Teismo praktikoje nustatytos sąlygos yra įvykdytos tam, kad kiltų Vokietijos Federacinės Respublikos atsakomybė (108 punktas).

Dėl terminų, per kuriuos turi būti pradėta procedūra dėl iš Direktyvos 2000/78 kylančių pareigų vykdymo

Penktuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės norėjo žinoti, ar pagal Sąjungos teisę draudžiama nacionalinė taisyklė, kaip antai nagrinėjama pagrindinėse bylose, pagal kurią tarnautojas privalo pasinaudoti teise į pinigines išmokas, kuri tiesiogiai nekyla iš įstatymo, per palyginti trumpą terminą, t. y. iki einamųjų finansinių metų pabaigos (110 punktas).

Teisingumo Teismas pažymėjo, jog Direktyvos 2000/78 9 straipsnyje numatyta, kad, pirma, valstybės narės užtikrina, jog visiems asmenims, manantiems, kad nukentėjo, nes jiems nebuvo taikomas vienodo požiūrio principas, būtų prieinamos teismo ir (arba) administracinės procedūros, kuriomis siekiama, kad būtų vykdomos šioje direktyvoje nustatytos pareigos, ir, antra, šiomis valstybių narių pareigomis neturi būti pažeidžiamos nacionalinės teisės nuostatos dėl terminų ieškiniams, susijusiems su minėtu principu, pareikšti. Iš šios nuostatos formuluotės matyti, kad klausimo dėl terminų, per kuriuos turi būti pradėta procedūra dėl iš minėtos direktyvos kylančių pareigų vykdymo, Sąjungos teisė nereglamentuoja (111 punktas). Teismas priminė, kad pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką, nesant Sąjungos teisės aktų atitinkamoje srityje, procesines taisykles, užtikrinančias teisės subjektams Sąjungos teisės suteikiamų teisių apsaugą, vadovaujantis valstybių narių procesinės autonomijos principu, turi nustatyti kiekvienos valstybės narės vidaus teisės sistema, tačiau su sąlyga, kad jos nėra mažiau palankios nei tos, kurios taikomos panašioms vidaus teisės situacijoms (lygiavertiškumo principas), ir kad dėl jų Sąjungos teisinės sistemos suteiktų teisių įgyvendinimas netaptų praktiškai neįmanomas arba pernelyg sudėtingas (veiksmingumo principas) (žr., be kita ko, Sprendimo *Meilicke ir kt.*, C-262/09, EU:C:2011:438, 55 punktą bei Sprendimo *Pelati*, C-603/10, EU:C:2012:639, 23 punktą) (112 punktas). Dėl veiksmingumo principo Teisingumo Teismas yra pripažinęs, jog tai, kad teisinio saugumo, kuris apsaugo tiek mokesčių mokėtoją, tiek atitinkamą administratorių, sumetimais nustatomi protingi senaties terminai ieškiniui pareikšti, atitinka Sąjungos teisę. Iš tiesų dėl tokių naikinamųjų terminų naudojimas Sąjungos teisėje nustatytais teisėmis netampa praktiškai neįmanomas arba pernelyg sudėtingas (114 punktas).

Padaryta išvada, kad į penktąjį klausimą reikia atsakyti taip: pagal Sąjungos teisę nedraudžiama nacionalinė taisyklė, kaip antai nagrinėjama pagrindinėse bylose, pagal kurią tarnautojas privalo pasinaudoti teise į pinigines išmokas, kuri tiesiogiai nekyla iš įstatymo, per palyginti trumpą terminą, t. y. iki einamųjų finansinių metų pabaigos, jei ši taisyklė nepažeidžia nei lygiavertiškumo, nei veiksmingumo principo. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar šios sąlygos įvykdytos pagrindinėse bylose (115 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendė:

1. 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyvos 2000/78/EB, nustatančios vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus, 3 straipsnio 1 dalies c punktą reikia aiškinti taip, kad tarnautojų darbo užmokesčio sąlygos patenka į šios direktyvos taikymo sritį.

2. Direktyvos 2000/78 2 straipsnį ir 6 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad pagal juos draudžiama nacionalinė priemonė, kaip antai nagrinėjama pagrindinėse bylose, pagal kurią kiekviename pareigybių lygyje tarnautojo bazinės algos pakopa įdarbinant nustatoma pagal jo amžių.

3. Direktyvos 2000/78 2 straipsnį ir 6 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad jais nedraudžiamas nacionalinės teisės aktas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, kuriame nustatoma prieš šio įstatymo priėmimą įdarbintų tarnautojų perskyrimo pagal naują darbo užmokesčio sistemą tvarka ir numatoma, kad, pirma, jų algos pakopa, kuriai jie nuo šiol priskirti, nustatoma tik remiantis bazinės algos suma, kurią jie gavo pagal seną darbo užmokesčio sistemą, nors ši sistema buvo pagrįsta diskriminacija dėl tarnautojo amžiaus, ir, antra, kad tolesnis kilimas nauja algos skale nuo šiol nustatomas atsižvelgiant tik į profesinę patirtį, įgytą įsigaliojus šiam įstatymui.

4. Tokiomis aplinkybėmis, kaip nagrinėjamos pagrindinėse bylose, pagal Sąjungos teisę, būtent Direktyvos 2000/78 17 straipsnį, nereikalaujama diskriminuojamiems tarnautojams atgaline data išmokėti sumą, atitinkančią skirtumą tarp realiai gauto darbo užmokesčio ir darbo užmokesčio, atitinkančio jų lygio aukščiausią pakopą. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar visos Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktikoje nustatytos sąlygos yra įvykdytos tam, kad kiltų Vokietijos Federacinės Respublikos atsakomybė.

5. Pagal Sąjungos teisę nedraudžiama nacionalinė taisyklė, kaip antai nagrinėjama pagrindinėse bylose, pagal kurią tarnautojas privalo pasinaudoti teise į pinigines išmokas, kuri tiesiogiai nekyla iš įstatymo, per palyginti trumpą terminą, t. y. iki einamųjų finansinių metų pabaigos, jei ši taisyklė nepažeidžia

nei lygiavertiškumo, nei veiksmingumo principo. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar šios sąlygos įvykdytos pagrindinėse bylose.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=153813&pageIndex=0&doclang=LT&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=163471>

2014 m. birželio 19 d. prejudicinis sprendimas
byloje *Jessy Saint Prix* prieš *Secretary of State for Work and Pensions*
(C-507/12)

Terminai: Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – SESV 45 straipsnis – Direktyva 2004/38/EB⁸ – 7 straipsnis – „Darbuotojo“ sąvoka – Europos Sąjungos pilietė, nedirbanti dėl fizinių suvaržymų, atsiradusių paskutiniaus mėnesiais arba trumpą laikotarpį po gimdymo.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi:
6.4.2. Motinystės ir motinystės (tėvystės) pašalpa; 37. Bylos susijusios su Europos Sąjungos teisės ir tarptautinės teisės aktų taikymu.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Pagal Jungtinės Karalystės teisės aktus, reglamentuojančius socialinę pašalpa, socialinė pašalpa yra skirtingoms asmenų kategorijoms, atsižvelgiant į jų turimas pajamas, mokama išmoka. Viena tokių asmenų kategorijų – moterys, kurios yra arba buvo nėščios, vienuolika savaičių iki numatytos gimdymo datos ir ne ilgiau kaip penkiolika savaičių pasibaigus nėštumui (7–8 punktai). „Asmenys iš užsienio“ neturi teisės į šią pašalpą, tačiau pareiškėjas nelaikomas asmeniu iš užsienio, jeigu jis yra *inter alia* darbuotojas / išlaikantis darbuotojo statusą Direktyvos 2004/38/EB 7 straipsnio prasme (10–13 punktai).

J. Saint Prix yra Prancūzijos pilietė, atvykusi į Jungtinę Karalystę, kur nuo 2006 m. rugsėjo 1 d. iki 2007 m. rugpjūčio 1 d. dirbo daugiausia pagalbine mokytoja. Paskui ji pradėjo studijas Londono universitete, numatomas studijų laikotarpis buvo nuo 2007 m. rugsėjo 17 d. iki 2008 m. birželio 27 d. (14 punktas). 2008 m. pradžioje ji dirbo vaikų darželiuose, tačiau 2008 m. kovo 12 d., kai buvo jau beveik šešis mėnesius nėščia, šį darbą nutraukė, kadangi jai tapo pernelyg sunku. Kelias dienas ji nesėkmingai ieškojo labiau jai kaip nėščiajai tinkančio darbo, tačiau nesėkmingai (16 punktas). Likus 11 savaičių iki numatyto gimdymo termino, J. Saint Prix pateikė socialinės paramos prašymą, kurį *Secretary of State* 2008 m. gegužės 4 d. sprendimu atmetė (17 punktas). 2008 m. rugpjūčio 21 d., praėjus trims mėnesiams nuo išankstinio gimdymo, J. Saint Prix vėl pradėjo dirbti (18 punktas).

Bylą dėl sprendimo neskirti socialinės pašalpos nagrinėjusiam teismui kilo klausimas, ar nėščioji, kuri laikinai dėl nėštumo nedirba, turi būti pripažinta „darbuotoja“, kad jai būtų taikoma SESV 45 straipsnyje įtvirtinta darbuotojų judėjimo laisvė ir Direktyvos 2004/38 7 straipsnyje numatyta teisė gyventi šalyje (20 punktas).

Dėl „darbuotojo“ statuso, kaip jis suprantamas pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 45 straipsnį ir Direktyvos 2004/38/EB 7 straipsnį, išlaikymo

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Sąjungos teisė, pirmiausia SESV 45 straipsnis ir Direktyvos 2004/38 7 straipsnis, aiškintini taip, kad moteris, kuri nustoja dirbti ar ieškoti darbo dėl fizinių suvaržymų, atsiradusių paskutiniaus mėnesiais ar trumpą laikotarpį po gimdymo, išlaiko „darbuotojo“, kaip jis suprantamas pagal šiuos straipsnius, statusą (24 punktas). Siekdamas atsakyti į šį klausimą, Teisingumo Teismas pirmiausia pažymėjo, kad Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 3 dalyje tiesiogiai nenumatyta moters, kuri yra ypatingoje padėtyje dėl tam tikrų paskutinių nėštumo mėnesių ir trumpą laikotarpį po gimdymo sukeltų fizinių suvaržymų, situacija (28 punktas). Tačiau nei iš minėtos direktyvos viso 7 straipsnio, nei iš kitų tos pačios direktyvos nuostatų nematyti, kad tokiomis aplinkybėmis Sąjungos pilietis, neatitinkantis minėtame straipsnyje numatytų sąlygų, dėl to būtų nepripažįstamas „darbuotoju“, kaip jis suprantamas pagal

⁸ 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičianti Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinti Direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB

SESV 45 straipsnį (31 punktą). Teisingumo Teismas priminė, kad pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką „darbuotojo“ sąvoka, kaip ji suprantama pagal SESV 45 straipsnį, apibrėžiama SESV numatytos pagrindinės laisvės taikymo sritis, ir todėl ji turi būti aiškinama plačiai (šiuo klausimu žr. Sprendimo *N.*, C-46/12, EU:C:2013:97, 39 punktą ir nurodytą teismo praktiką) (33 punktas). Teisingumo Teismas taip pat patikslino, kad pagal SESV 45 straipsnį „darbuotoju“ turi būti laikomas asmuo, kuris tam tikrą laiką kito naudai ir šio vadovaujamas teikia paslaugas, už kurias gauna darbo užmokestį. Pasibaigus darbo santykiams, atitinkamas asmuo iš principo praranda darbuotojo statusą, tačiau reikia turėti omenyje tai, kad, pirma, šis statusas gali sukelti tam tikrų pasekmių jau pasibaigus darbo santykiams ir kad, antra, asmeniui, kuris realiai ieško darbo, taip pat turi būti pripažintas darbuotojo statusas (Sprendimo *Caves Krier Frères*, C-379/11, EU:C:2012:798, 26 punktas ir nurodyta teismo praktika) (35 punktas). Darbuotojų judėjimo laisvė apima valstybių narių piliečių teisę laisvai judėti ir apsigyventi kitų valstybių narių teritorijose ieškant jose darbo (žr., be kita ko, Sprendimo *Antonissen*, C-292/89, EU:C:1991:80, 13 punktą) (36 punktas). Todėl Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad siekiant asmenį pripažinti „darbuotoju“, kaip tai suprantama pagal SESV 45 straipsnį, nebūtinai reikia atsižvelgti į tai, ar egzistuoja darbo santykiai ir ar jie faktiškai galės tęstis (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Lair*, 39/86, EU:C:1988:322, 31 ir 36 punktus) (37 punktas). Šiomis aplinkybėmis negalima tvirtinti, kad Direktyvos 2004/38/EB 7 straipsnio 3 dalyje išsamiai išvardytos aplinkybės, kuriomis migruojančiam darbininkui, nors jis ir nebėra saistomas darbo santykių, vis dėlto gali būti ir toliau pripažįstamas toks jo statusas (38 punktas). Nagrinėjamoje byloje matyti, kad J. Saint Prix Jungtinės Karalystės teritorijoje atlygintinę darbinę veiklą vykdė tol, kol likus mažiau nei trims mėnesiams iki vaiko gimimo nustojo dirbti dėl fizinių suvaržymų per paskutinius nėštumo mėnesius ir trumpą laikotarpį po gimdymo. Ji neišvyko iš šios valstybės narės per laikotarpį, kai buvo nutrūkusi jos profesinė veikla, ir vėl pradėjo dirbti praėjus trims mėnesiams po vaiko gimimo (39 punktas). Vadinasi, „darbuotojo“ statusas, kaip jis suprantamas pagal SESV 45 straipsnį, negali būti panaikintas dėl to, kad dėl šių suvaržymų moteris laikotarpiu, kuris būtinas jai atsigauti, nustoja vykdyti atlygintinę darbinę veiklą (40 punktas). Teisingumo Teismas nurodė, jog aplinkybė, kad tokia moteris kelis mėnesius faktiškai nebuvo priimančiosios valstybės narės darbo rinkoje, nereiškia, kad tuo laikotarpiu ji šiai rinkai nebepriklausė, su sąlyga, kad per protingą laikotarpį po gimdymo ji grįžta į darbą arba susiranda kitą darbą (pagal analogiją žr. Sprendimo *Orfanopoulos ir Oliveri*, C-482/01 ir C-493/01, EU:C:2004:262, 50 punktą) (41 punktas). Nustatydamas, ar laikotarpis nuo gimdymo iki grįžimo dirbti gali būti pripažintas protingas, nacionalinis teismas turi atsižvelgti į visas konkrečias pagrindinės bylos aplinkybes ir motinystės atostogoms taikytinas nacionalines nuostatas, kaip numatyta 1992 m. spalio 19 d. Tarybos direktyvos 92/85/EEB dėl priemonių, skirtų skatinti, kad būtų užtikrinta geresnė nėščių ir neseniai pagimdžiusių arba maitinančių krūtimi darbuotojų sauga ir sveikata, nustatymo 8 straipsnyje (42 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendė:

SESV 45 straipsnis aiškintinas taip, kad moteris, kuri nustoja dirbti ar ieškoti darbo dėl fizinių suvaržymų, atsiradusių paskutiniais nėštumo mėnesiais ar trumpą laikotarpį po gimdymo, išlaiko „darbuotojo“, kaip jis suprantamas pagal šį straipsnį, statusą, jeigu per protingą laikotarpį po vaiko gimimo grįžta į darbą arba susiranda kitą darbą.

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A62012CJ0507&qid=1408350136661>

TRANSPORTAS

2014 m. gegužės 22 d. prejudicinis sprendimas byloje *Wolfgang Glatzel prieš Freistaat Bayern* (C-356/12)

Terminai: Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Transportas – Direktyva 2006/126/EB⁹ – III priedo 6.4 punktas – Teisėtumas – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija – 20 straipsnis, 21 straipsnio 1 dalis ir 26 straipsnis – Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencija – Vairuotojo

⁹ 2006 m. gruodžio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/126/EB dėl vairuotojų pažymėjimų, iš dalies pakeista 2009 m. rugpjūčio 25 d. Komisijos direktyva 2009/113/EB

pažymėjimas – Fizinis ir protinis tinkamumas vairuoti motorines transporto priemones – Minimalios normos – Regėjimo aštrumas – Vienodas požiūris – Galimybės nukrypti nebuvimas – Proporcingumas.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi:

37. Bylos susijusios su Europos Sąjungos teisės ir tarptautinės teisės aktų taikymu.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Pagrindinėje byloje buvo nagrinėjamas *W. Glatzel* ir *Freistaat Bayern* ginčas dėl sprendimo, kuriuo *W. Glatzel* buvo atsisakyta išduoti vairuotojo pažymėjimą vairuoti C1 ir C1E kategorijų motorines transporto priemones, kaip jos apibrėžtos Direktyvoje 2006/126, nes jo silpnesnės akies regėjimo aštrumas buvo ne toks geras ir netenkino minimalių šios direktyvos III priedo 6.4 punkte nustatytų reikalavimų.

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės prašė įvertinti Direktyvos 2006/126 III priedo 6.4 punkto, kuriame nustatomi minimalūs regėjimo reikalavimai C1 ir C1E kategorijų motorinių transporto priemonių, o konkrečiau kalbant, sunkvežimių, vairuotojams (*inter alia* silpnesnės akies regėjimo aštrumas turi būti ne mažesnis kaip 0,1), teisėtumą, atsižvelgiant į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 20 straipsnį, 21 straipsnio 1 dalį ir 26 straipsnį, kurie atitinkamai susiję su lygybe prieš įstatymą, nediskriminacija dėl negalios, neįgalųjų asmenų integravimu (37 punktas).

Dėl nustatytų minimalių regėjimo aštrumo reikalavimų atitinkamų transporto priemonių vairuotojams suderinamumo su Chartijos 20, 21 ir 26 straipsniais

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad kiek tai susiję su diskriminacija dėl negalios, pagal Chartijos 21 straipsnio 1 dalį reikalaujama, kad pirmiausia Sąjungos teisės aktų leidėjas nesilaikytų skirtingo požiūrio remdamasis apribojimais, kurie asmenims atsiranda dėl ilgalaikių fizinių, psichikos, intelekto ar jutimo sutrikimų, kurie kartu su įvairiomis kliūtėmis gali jiems trukdyti visapusiškai ir veiksmingai užsiimti profesine veikla tokiomis pat kaip ir kitų asmenų sąlygomis, nebent toks skirtingas požiūris būtų objektyviai pateisinamas (46 punktas). Buvo pastebėta, kad siekiant įvertinti Direktyvos 2006/126 teisėtumą atsižvelgiant į Chartijos 21 straipsnio 1 dalį, nebūtina galutinai išsiaiškinti, ar pagrindinėje byloje *W. Glatzel* laikytinas neįgalioju, kaip jis suprantamas pagal šią pastarąją nuostatą. Iš tiesų, net darant prielaidą, kad tokio asmens, kaip *W. Glatzel*, būklė sietina su „negalios“ sąvoka, kaip ji suprantama pagal Chartiją, skirtingas požiūris, kai šiam asmeniui atsisakoma išduoti vairuotojo pažymėjimą vairuoti C1 ir C1E kategorijų transporto priemones, nes jo regėjimo aštrumas yra nepakankamas, gali būti objektyviai pateisinamas atsižvelgiant į būtinus kelių eismo saugumo reikalavimus (48 punktas). Skirtingas požiūris į asmenį, atsižvelgiant į tai, ar jis turi motorinėms transporto priemonėms vairuoti reikiamą regėjimo aštrumą, iš principo neprieštaruoja diskriminacijos dėl negalios draudimui, kaip ji suprantama pagal Chartijos 21 straipsnio 1 dalį, jei toks reikalavimas faktiškai atitinka bendrojo intereso tikslą, yra būtinas jam pasiekti ir jo atžvilgiu nėra neproporcingas (50 punktas). Dėl iš proporcingumo principo kylančių reikalavimų, susijusių su vairuoti motorines transporto priemones būtinu regėjimo aštrumu, teisminės kontrolės, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad vertindamas labai sudėtingas medicininio pobūdžio aplinkybes, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, Sąjungos teisės aktų leidėjas turi didelę diskreciją, o Sąjungos teismo kontrolė turi apimti tik nagrinėjimą, ar naudojantis šia diskrecija nebuvo padaryta akivaizdi klaida arba piktnaudžiauta įgaliojimais arba ar šis teisės aktų leidėjas akivaizdžiai neviršijo savo diskrecijos ribų (52 punktas). Vis dėlto naudodamasis tokia diskrecija Sąjungos teisės aktų leidėjas privalo savo sprendimą pagrįsti objektyviais kriterijais ir užtikrinti, kad būtų laikomasi pagrindinių teisių (53 punktas).

Siekiant užtikrinti kelių eismo saugumą, svarbiausia, kad asmenys, kuriems yra išduotas vairuotojo pažymėjimas, turėtų adekvačius fizinius pajėgumus, pirmiausia kiek tai susiję su jų regėjimu, nes fiziniai trūkumai gali turėti didelių pasekmių. Vairuojant motorinę transporto priemonę regėjimas atlieka esminę funkciją ir todėl kuo ši funkcija yra silpnesnė, tuo labiau reikia atsižvelgti į kelių eismo saugumo reikalavimus (54 punktas). Nors draudimas išduoti vairuotojo pažymėjimą asmenims, kurių regėjimo aštrumas nesiekia tam tikrų ribų, yra būtinas ir, be abejo, sudaro veiksmingą priemonę siekiant pagerinti teisinį saugumą neleidžiant minėtiems asmenims dalyvauti kelių eisme, vis dėlto toks draudimas neturi būti neproporcingas (55 punktas). Spręsdamas dėl proporcingumo, Teisingumo Teismas atsižvelgė į, be kita ko, tai, kad pagal atitinkamus pagal Direktyvą įsteigtos „Regėjimo“ darbo grupės pasiūlymus Sąjungos teisės aktų leidėjas iš dalies jau yra pakeitęs Direktyvos 2006/126 III priedą taip, kad reikalaujama minimali silpnesnės akies regėjimo aštrumo riba 2 grupei priklausantiems vairuotojams buvo sumažinta nuo 0,5 iki 0,1 (59–61 punktai), kad būtų kiek galima labiau apribota galimybė koku nors būdu pažeisti regėjimo sutrikimų

turinčių asmenų teises (62 punktas). Buvo atkreiptas dėmesys, kad „Regėjimo“ darbo grupė savo ataskaitoje pažymi apie mokslinių tyrimų dėl motorinių transporto priemonių vairuotojų tam tikrų regėjimo aspektų stoką. Šiuo klausimu buvo priminta Teisingumo Teismo praktika, pagal kurią esant abejonėms dėl pavojaus žmonių sveikatai buvimo ar masto Sąjungos teisės aktų leidėjas gali imtis apsaugos priemonių nelaukdamas, kol tokio pavojaus realumas ir rimtumas bus visiškai įrodyti (65 punktas). Kadangi tarp kelių eismo saugumo ir eismo dalyvių sveikatos apsaugos egzistuoja glaudus ryšys, Sąjungos teisės aktų leidėjas, esant nepatikimiems mokslinių tyrimų rezultatams, gali suteikti pirmenybę kelių eismo saugumo tobulinimo priežastims. Taigi tai, kad minėtas teisės aktų leidėjas, siekdamas nepadaryti žalos kelių eismo saugumui, nusprendė nepanaikinti jokio minimalaus 2 grupei priklausantiems vairuotojams, kaip jie suprantami pagal minėtos direktyvos III priedą, nustatyto silpnesnės akies regėjimo aštrumo reikalavimo, negali reikšti, jog ši adaptacinė priemonė yra neproporcinga (66 punktas). Atsižvelgiant į tai, nuspręsta, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas, priimdamas nuostatą, kurios teisėtumas ginčijamas, suderino, pirma, kelių eismo saugumo reikalavimą su, antra, regėjimo sutrikimų turinčių asmenų teise į nediskriminavimą tokiu būdu, kuris atsižvelgiant į siekiamus tikslus negali būti laikomas neproporcingu (72 punktas).

Pasisakydamas dėl ginčijamos nuostatos suderinamumo su Chartijos 26 straipsnyje įtvirtintu neįgalių asmenų integravimo principu, Teisingumo Teismas pažymėjo, jog minėtame Chartijos straipsnyje nustatytas principas nereiškia, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas privalo priimti vienokią ar kitokią konkrečią priemonę. Iš tikrųjų tam, kad šis straipsnis būtų visiškai veiksmingas, jis turi būti sukonkretintas Sąjungos teisės arba nacionalinės teisės normomis. Taigi minėtu straipsniu fiziniams asmenims negali būti suteikiama subjektyvi teisė, kuria jie galėtų pasiremti (78 punktas). Todėl nebuvo atskleista jokia aplinkybė, kuri turėtų įtakos Direktyvos 2006/126 III priedo 6.4 punkto teisėtumui atsižvelgiant į Chartijos 26 straipsnį.

Sprendamas klausimą dėl Direktyvos 2006/126 III priedo 6.4 punkte įtvirtinto reikalavimo galimo prieštaravimo Chartijos 20 straipsnyje įtvirtintam lygybės prieš įstatymą principui tuo aspektu, kad pagal minėtos direktyvos III priedo 6 punktą 1 grupei priklausantiems vairuotojams (t. y. lengvesnių motorinių transporto priemonių vairuotojams), vairuotojo pažymėjimas „atskirais atvejais“ gali būti išduodamas, net jei jie netenkina regėjimo lauko arba regėjimo aštrumo reikalavimų, o 2 grupei priklausantys vairuotojai, įskaitant tuos, kurie prašo išduoti C1 ir C1E kategorijų transporto priemonių vairuotojo pažymėjimą, kurių silpnesnės akies regėjimo aštrumas mažesnis kaip 0,1, tokios galimybės neturi, kas galėtų reikšti skirtingą požiūrį, kuris prieštarautų Chartijos 20 straipsniui, Teisingumo Teismas nurodė, kad reikia įvertinti, ar šioms grupėms priklausančių vairuotojų situacijos yra panašios (83 punktas). Sąjungos teisės aktų leidėjas išskyrė dvi vairuotojų kategorijas pagal transporto priemonės gabaritų, vežamų keleivių skaičių ir iš to kylančią atsakomybę vairuojant tas transporto priemones. Iš tiesų atitinkamų transporto priemonių savybės, kaip antai jų dydis, svoris arba manevringumas, pateisina skirtingų sąlygų taikymą išduodant vairuotojo pažymėjimus šioms transporto priemonėms vairuoti. Todėl minėtų transporto priemonių vairuotojų situacijos nėra panašios (83 punktas). Kadangi minėtos situacijos nėra panašios, laikantis skirtingo požiūrio į nagrinėjamas situacijas nepažeidžiama vienai ar kitai vairuotojų grupei priklausantių vairuotojų Chartijos 20 straipsnyje įtvirtinta teisė į „lygybę prieš įstatymą“ (84 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendė:

Išnagrinėjus klausimą nebuvo nustatyta jokia aplinkybė, galinti paveikti 2006 m. gruodžio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/126/EB dėl vairuotojo pažymėjimų, iš dalies pakeistos 2009 m. rugpjūčio 25 d. Komisijos direktyva 2009/113/EB, III priedo 6.4 punkto teisėtumą atsižvelgiant į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 20 straipsnį, 21 straipsnio 1 dalį ir 26 straipsnį.

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A62012CJ0356&qid=1408448062393>

KONKURENCIJA

Bendrojo Teismo 2014 m. birželio 12 d. sprendimas byloje *Intel Corp. prieš Europos Komisiją* (T-286/09)

Pastaba: šis Bendrojo Teismo sprendimas yra apskūstas – bylos Teisingumo Teisme Nr. C-413/14 P.

Terminai: Konkurencija – Piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi – Mikroprocesorių rinka – Sprendimas, kuriame konstatuojamas EB 82 straipsnio ir EEE susitarimo 54 straipsnio pažeidimas – Išimtinės lojalumo nuolaidos – Akivaizdūs apribojimai – Piktnaudžiavimo klasifikavimas – Vienodai efektyvaus konkurento testas – Komisijos tarptautinė jurisdikcija – Komisijos pareiga atlikti tyrimą – Ribos – Teisė į gynybą – Gero administravimo principas – Bendra strategija – Baudos – Vienkartinis ir tęstinis pažeidimas – 2006 m. gairės dėl baudų nustatymo.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi: 7. Konkurencija; 7.3. Piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi; 7.6. Konkurencijos tarybos įgaliojimai, teisės ir pareigos.

Europos Komisijos sprendimas:

Europos Komisija bendrovei *Intel Corporation* (toliau – *Intel*) skyrė 1 060 000 000 eurų baudą už EB Sutarties 82 straipsnio (šiuo metu – Sutarties dėl ES veikimo 102 straipsnis) pažeidimą – piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi. Komisija nustatė, kad *Intel*, būdamas dominuojančiu ūkio subjektu mikroprocesorių (angl. *computer chip*) rinkoje, ribojo konkurentų galimybes joje veikti 2002–2007 metais. Komisija konstatavo dviejų tipų draudžiamus *Intel* veiksmus. Pirma, *Intel* teikdavo visiškai ar iš dalies užslaptintas nuolaidas kompiuterių gamintojams, kurie *Intel* gaminamus x86 CPU tipo mikroprocesorius visiškai ar iš dalies pirkdavo iš *Intel*. Taip pat *Intel* atlikdavo tiesioginius mokėjimus didžiausiam pardavėjui (elektronikos prekių tinklo *MediaMarkt* valdytojui), kad jis į parduotuves tiekų tik x86 CPU tipo mikroprocesorius turinčius kompiuterius. Tokiais veiksmais buvo ribojamos pirkėjų galybės rinktis alternatyvių gamintojų kompiuterius. Antra, *Intel* atlikdavo tiesioginius mokėjimus kompiuterių gamintojams, kad šie sustabdytų ar užlaikytų gaminių, kuriuose yra x86 CPU tipo mikroprocesoriai, gamybą, taip apribodami tokių gaminių kiekį rinkoje. Komisija pripažino, kad *Intel* veiksmai ribojo konkurentų galimybes veikti rinkoje, taip pat ribojo technologinę pažangą (inovacijas).

Dėl būtinybės vertinti išimtinių nuolaidų poveikį konkurencijai – hipotetinio efektyvaus konkurento testo taikymas

Vienas iš sudėtingesnių byloje nagrinėtų klausimų – *Intel* atstovų reikalavimas taikyti tiek pat, kaip ir *Intel*, efektyvaus konkurento testą, siekiant pagrįsti ūkio subjekto taikytų nuolaidų poveikį konkurencijai. Šiuo testu būtų siekiama nustatyti, ar ūkio subjektas, kuris yra tiek pat efektyvus, kiek *Intel*, būtų paveiktas Komisijos neteisėta pripažinta *Intel* praktika, susijusia su išimtinių nuolaidų taikymu kompiuterių gamintojams, perkantiems *Intel* mikroprocesorius. Čia pagal analogiją galima prisiminti tokiose bylose kaip *TeliaSonera* (C-52/09) ar *Deutsche Telekom* (C-280/08) pateiktus Teisingumo Teismo teiginius: sumažinta marža, kuri atsižvelgiant į jos galimą išstūmimo iš rinkos poveikį, tokiems pat efektyviems kaip ir dominuojantis ūkio subjektas konkurentams, nesant objektyvaus pateisinimo, gali būti piktnaudžiavimas pagal SESV 102 straipsnį (*TeliaSonera* sprendimo 31 punktas).

Šioje byloje Bendrasis Teismas konstatavo, kad efektyvaus konkurento testas neturėjo būti Komisijos taikomas. Čia laikytasi *Tomra* sprendime (C-549/10) vystytos pozicijos. Bendrojo Teismo pabrėžta, kad nagrinėjamoje situacijoje išimtinės nuolaidos, kurias teikė dominuojantis ūkio subjektas, pagal savo esmę ribojo konkurenciją. Dominuojančio ūkio subjekto suteikiama nuolaida, susieta su pirkėju, tenkinančiu visus ar didelę dalį šio subjekto reikalavimų (įsigyjančiu atitinkamas dalis prekių), reiškia, kad dominuojantis ūkio subjektas suteikia finansinį pranašumą, skirtą riboti pirkėjus, siekiančius įsigyti jo konkurentų gaminius. Pasak teismo, nėra būtina analizuoti bylos aplinkybių, siekiant nustatyti, ar tokio pobūdžio nuolaidos turi tikslą apriboti pirkėjų galimybes įsigyti prekes iš konkurentų (87 punktas).

Bendrasis Teismas šios bylos kontekste pabrėžė, kad nuolaidų sistema hipotetiškai lemtų efektyvų konkurentą nustatyti neigiamas kainas, t. y. tokias kainas, kurios būtų žemesnės nei su atitinkama preke susijusios sąnaudos. Siekiant pagrįsti neigiamą poveikį konkurencijai, pakankama parodyti, kad susiklosčiusioje situacijoje yra tam tikras pirkėjo lojalumo mechanizmas (145 punktas). Bendrasis Teismas atmetė skundą pateikusių *Intel* teiginius, kad efektyvaus konkurento testas yra vienintelė priemonė įrodyti rinkos uždarymo galimybę, esant išimtinių nuolaidų sistemai (147 punktas). Teismas konstatavo, kad vertinant išimtinių nuolaidų ir tiesioginių mokėjimų galimybes apriboti konkurenciją, reikia nustatyti, ar šios nuolaidos bei mokėjimai galėjo užkirsti ar apriboti pirkėjo laisvę rinktis įsigytinų prekių šaltinį, riboti konkurentų galimybes patekti į rinką ar sustiprinti dominuojančio ūkio subjekto poziciją, iškreipiant konkurenciją (179 punktas). Teismas taip pat pridūrė, kad net ir pritaikius efektyvaus konkurento testą bei

gavus *Intel* poziciją pagrindžiantį rezultatą, tai nekeistų situacijos, nes byloje nustatytas *Intel* taikytas nuolaidų ir mokėjimų mechanizmas savo esme turėjo rinkos uždarymo poveikį (151 punktą).

Bendrasis Teismas (septintoji kolegija):

1. Atmetė *Intel* ieškinį.
2. Nurodė *Intel* apmokėti savo ir Komisijos bylinėjimosi išlaidas, išskyrus bylinėjimosi išlaidas, kurias patyrė Komisija dėl trečiųjų suinteresuotų asmenų *Association for Competitive Technology, Inc.* ir *Union fédérale des consommateurs — Que choisir* dalyvavimo.
3. Nurodė *Association for Competitive Technology, Inc.* ir *Union fédérale des consommateurs — Que choisir* apmokėti Komisijos bylinėjimosi išlaidas, susijusias su jų dalyvavimu byloje.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=153543&pageIndex=0&doclang=EN&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=315037>

ELEKTRONINIAI RYŠIAI

2014 m. birželio 19 d. sprendimas byloje TDC A/S prieš Teleklagenævnet (C-556/12)

Terminai: Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Elektroninių ryšių tinklai ir paslaugos – Direktyva 2002/19/EB – 2 straipsnio a punktas – Prieiga prie konkrečių tinklo elementų ir susijusių priemonių ir jų naudojimas – 5, 8, 12 ir 13 straipsniai – Nacionalinių reguliavimo institucijų kompetencija – Įpareigojimas dėl prieigos prie konkrečių tinklo elementų ir susijusių priemonių ir jų naudojimo – Didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turinti įmonė – Atšakinis kabelis, jungiantis prieigos tinklo skirstytuvą su tinklo galiniu tašku, esančiu galutinio paslaugų gavėjo patalpose – Įpareigojimo tenkinti pagrįstus prašymus dėl prieigos prie konkrečių tinklo elementų ir susijusių priemonių ir leidimo jais naudotis proporcingumas – Direktyva 2002/21/EB – 8 straipsnis – Bendrieji tikslai, susiję su nacionalinių reguliavimo institucijų užduočių vykdymu.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi:
32. Bylos dėl Ryšių reguliavimo tarnybos sprendimų.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/19/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir susijusių priemonių sujungimo ir prieigos prie jų, iš dalies pakeistos 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/140/EB (toliau – Prieigos direktyva), 2, 8 ir 12 straipsnių išaiškinimo – įgyvendinimo nacionalinėje teisėje.

Pagrindinėje byloje, nagrinėjamoje nacionaliniame teisme, ginčas kilo dėl nacionalinio teisinio reguliavimo, pagal kurį Danijos nacionalinis reguliuotojas (toliau – NR) nustatė bendrovei *TDC A/S* (toliau – ir *TDC*) įpareigojimą: patenkinti pagrįstus prašymus suteikti prieigą prie plačiajuosčio ryšio, teikiamo per šios bendrovės šviesolaidinį tinklą, jungčių. Šis įpareigojimas apėmė atšakinių kabelių nutiesimą maksimaliu 30 m atstumu, siekiant prijungti galutinį paslaugų gavėją prie šviesolaidinio tinklo, skirto sparčiai prieigai teikti. Ginčo dalykas nacionaliniame teisme tapo įpareigojimo tenkinti prašymus suteikti prieigą prie didelę įtaką telekomunikacijų rinkose Danijoje turinčio operatoriaus *TDC* įrengto šviesolaidinio tinklo apimtis. Pagrindinis klausimas byloje yra tai, ar pagal nacionaliniame įstatyme ir Prieigos direktyvoje esantį reguliavimą telekomunikacijų operatorius, gavęs konkuruojančio telekomunikacijų operatoriaus prašymą, privalo nutiesti atšakinius kabelius, jungiančius jam priklausančių šviesolaidinį tinklą ir galutinį paslaugų gavėją, kai dėl to gali prireikti atlikti iki 30 m ilgio tranšėjų kasimo darbus. Svarbu pabrėžti, kad *TDC* turi didelę įtaką plačiajuosčio ryšio prieigos variniams kabeliams, kabelinės televizijos, transliuojamos bendraašiais kabeliais, ir šviesolaidiniais tinklais didmeninėje rinkoje.

Dėl valstybės institucijos teisės telekomunikacijų bendrovei nustatyti įpareigojimą – tenkinti kitų bendrovių prašymus dėl prieigos prie konkrečių tinklo elementų – apimties

Pirmuoju ir antruoju klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas teiravosi, ar Prieigos direktyvos 2 straipsnio a punktas bei 8 ir 12 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad NR turi teisę elektroninių ryšių operatoriui, turinčiam didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, kaip įpareigojimą tenkinti pagrįstus prašymus dėl prieigos prie konkrečių tinklo elementų ir susijusių priemonių, kurių savininkas jis yra, ir leidimo jais naudotis, nustatyti pareigą konkuruojančių operatorių prašymu nutiesti ne ilgesnį nei 30 m ilgio atšakinį kabelį, jungiantį prieigos tinklo skirstytuvą su tinklo galiniu tašku, esančiu galutinio paslaugų gavėjo patalpose.

Teisingumo Teismas pirmiausiai atkreipė dėmesį, kad pagal Prieigos direktyvos 8 straipsnio 2 dalį, kai atliekama rinkos analizė ir nustatoma, jog operatorius turi didelę įtaką rinkoje, NR turi teisę nustatyti jam Prieigos direktyvos 9–13 straipsniuose nurodytus įpareigojimus (28 punktas). Vienas iš tokių įpareigojimų numatytas Prieigos direktyvos 12 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje – NR gali įpareigoti operatorių tenkinti pagrįstus prašymus dėl prieigos prie konkrečių tinklo elementų (susijusių priemonių) ir jų naudojimo. Šis įpareigojimas gali būti taikomas ir tuomet, kai NR mano, jog tokio prašymo atmetimas ar panašų poveikį turintis nepagrįstų sąlygų taikymas trukdytų atsirasti tvariai konkurencijai mažmeninėje rinkoje arba prieštarautų galutinio paslaugų gavėjo interesams (29 punktas). Prieigos direktyvos 2 straipsnio a punkte nepaaiškinama, ar *prieiga* gali apimti prieigos tinklo skirstytuvą su tinklo galiniu tašku, esančiu galutinio paslaugų gavėjo patalpose, jungiantį atšakinį kabelį, kuris būtinas prieigai prie esamo tinklo (33 punktas).

Teisingumo Teismas konstatavo, kad *prieigos sąvoka* gali apimti esamo tinklo pritaikymą, kuriuo sudaromos sąlygos jį sujungti su galutiniu paslaugų gavėju (37 punktas). Siekdamas Pagrindų direktyvos¹⁰ 8 straipsnyje išdėstytų tikslų, NR turi pagal direktyvos nuostatas užtikrinti tinkamą prieigą ir sujungimą bei paslaugų sąveiką. Be to, NR turi vykdyti savo pareigas taip, kad būtų skatinamas veiklos efektyvumas, tvari konkurencija, veiksmingos investicijos ir inovacijos, teikiama kuo didesnė nauda galutiniams paslaugų gavėjams (40 punktas). *Prieigos prie konkrečių tinklo elementų ir susijusių priemonių sąvoka*, kaip ji suprantama pagal Prieigos direktyvos 2 straipsnio a punktą ir 12 straipsnio 1 dalį, gali apimti atšakinių kabelių, jungiančių prieigos tinklo skirstytuvą su tinklo galiniu tašku, esančiu galutinio paslaugų gavėjo patalpose, nutiesimą (43 punktas). Tad Teisingumo Teismas pažymėjo, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs nacionalinis teismas turi įvertinti, ar NR bendrovei TDC nustatytas įpareigojimas nutiesti ne ilgesnį nei 30 m ilgio atšakinį kabelį, jungiantį prieigos tinklo skirstytuvą su tinklo galiniu tašku, esančiu galutinio paslaugų gavėjo patalpose, yra pagrįstas atsižvelgiant į problemos pobūdį, taip pat proporcingas ir pateisinamas atsižvelgiant į Pagrindų direktyvos 8 straipsnio 1 dalyje nustatytus tikslus (skatinti konkurenciją elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų teikimo srityje, prisidėti prie vidaus rinkos plėtros ir rūpintis Sąjungos piliečių interesais) (47 punktas).

Dėl sąnaudų, kylančių dėl įpareigojimo suteikti prieigą prie konkrečių tinklo elementų, kompensavimo prieigą suteikiančiai telekomunikacijų bendrovei

Trečiuoju ir ketvirtuoju klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas norėjo sužinoti, ar Prieigos direktyvos 8 ir 12 straipsniai, siejami su šios direktyvos 13 straipsniu, turi būti aiškinami taip, kad NR, ketindamas operatoriui, kuris yra elektroninių ryšių tinklo savininkas, nustatyti įpareigojimą nutiesti atšakinius kabelius, skirtus galutiniam paslaugų gavėjui prie šio tinklo prijungti, turi atsižvelgti į pradines atitinkamo operatoriaus investicijas ir kainų kontrolės, leidžiančios susigrąžinti nutiesimo sąnaudas, buvimą.

Teisingumo Teismas pabrėžė, kad NR nagrinėja Prieigos direktyvos 12 straipsnio 1 dalyje nurodytus įpareigojimus. Taip pat ši institucija vertina, ar tokie įpareigojimai proporcingi Pagrindų direktyvos 8 straipsnyje nustatytiems tikslams. Tai darydamas NR, visų pirma, turi atsižvelgti į techninį ir ekonominį tikslumą naudoti ar įrengti alternatyvias priemones atsižvelgiant į rinkos vystymosi ritmą ir konkretaus sujungimo ir (arba) prieigos pobūdį ir tipą, galimybes teikti siūlomą prieigą, siekiant įvertinti operatoriams, turintiems didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, nustatytų įpareigojimų proporcingumą, pradines priemonių savininko investicijas, atsižvelgiant į panaudotas viešąsias investicijas ir riziką, susijusią su investicinių

¹⁰ 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos (Pagrindų direktyva), iš dalies pakeista Direktyva 2009/140

projektų vykdymu. Be to, svarbu įvertinti ir ilgalaikės konkurencijos apsaugos poreikį, ypatingą dėmesį skiriant ekonominiu požiūriu veiksmingai, infrastruktūra pagrįstai konkurencijai (50 punktas).

Teisingumo Teismas atkreipė dėmesį, kad nagrinėdami ketinamo nustatyti įpareigojimo proporcingumą Pagrindų direktyvos 8 straipsnio 1 dalyje nustatytiems tikslams NR turi atsižvelgti į pradines priemonių savininko investicijas ir kainų kontrolės sistemos egzistavimą. Tais atvejais, kai NR ketina kaip įpareigojimą tenkinti pagrįstus prašymus dėl prieigos prie konkrečių tinklo elementų ir susijusių priemonių ir leidimo jais naudotis nustatyti pareigą atlikti esamo tinklo pritaikymą, kuriuo sudaromos sąlygos jį sujungti su galutiniu paslaugų gavėju, būtina atsižvelgti į šio pritaikymo sąnaudas (53 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendė:

1. 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/19/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir susijusių priemonių sujungimo ir prieigos prie jų (Prieigos direktyva), iš dalies pakeistos 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/140/EB, 2 straipsnio a punktas, 8 ir 12 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad nacionalinė reguliavimo institucija turi teisę elektroninių ryšių operatoriui, turinčiam didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, kaip įpareigojimą tenkinti pagrįstus prašymus dėl prieigos prie konkrečių tinklo elementų ir susijusių priemonių ir leidimo jais naudotis, nustatyti pareigą konkuruojančių operatorių prašymu nutiesti ne ilgesnį nei 30 m ilgio atšakinį kabelį, jungiantį prieigos tinklo skirstytuvą su tinklo galiniu tašku, esančiu galutinio paslaugų gavėjo patalpose, jeigu šis įpareigojimas pagrįstas nustatytos problemos pobūdžiu, yra proporcingas ir pateisinamas atsižvelgiant į 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos (Pagrindų direktyva), iš dalies pakeistos Direktyva 2009/140, 8 straipsnio 1 dalyje nustatytus tikslus, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

2. Direktyvos 2002/19, iš dalies pakeistos Direktyva 2009/140, 8 ir 12 straipsniai, siejami su šios direktyvos 13 straipsniu, turi būti aiškinami taip, kad nacionalinė reguliavimo institucija, ketindama elektroninių ryšių operatoriui, turinčiam didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, nustatyti įpareigojimą nutiesti atšakinius kabelius, siekiant prijungti galutinį paslaugų gavėją prie tinklo, turi atsižvelgti į pradines atitinkamo operatoriaus investicijas ir kainų kontrolės, leidžiančios susigrąžinti nutiesimo sąnaudas, buvimą.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=153818&pageIndex=0&doclang=LT&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=340191>

APLINKA

2014 m. gegužės 15 d. prejudicinis sprendimas byloje T. C. Briels ir kt. prieš Minister van Infrastructuur en Milieu (C-521/12)

Terminai: Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Aplinka – Direktyva 92/43/EEB – 6 straipsnio 3 ir 4 dalys – Natūralių buveinių apsauga – Specialios saugomos teritorijos – Plano ar projekto poveikio saugomai teritorijai vertinimas – Leidimas įgyvendinti planą ar projektą saugomoje teritorijoje – Kompensacinės priemonės – Natura 2000 teritorija „Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek“ – Greitkelio A2 atkarpos Hertogenbosas–Eindhovenas projektas.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi: 2.2. Valstybės valdymo ir savivaldos institucijų teisės ir pareigos; 2.3. Valstybės valdymo ir savivaldos institucijų sprendimai; 2.3.1. Poveikio ir pasekmių aplinkai vertinimas; 2.3.3. Ekologinės sistemos bei kraštovaizdžio išsaugojimas.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (toliau – Buveinių direktyva) 6 straipsnio 3 ir 4 dalių išaiškinimo. Šis prašymas buvo pateiktas nagrinėjant T. C. Briels ir kitų ir *Minister van Infrastructuur en Milieu* (infrastruktūros ir aplinkos ministras, toliau – ministras) ginčą dėl greitkelio A2 atkarpos Hertogenbosas–Eindhovenas projekto (toliau – greitkelio A2 atkarpos projektas) (1–2 punktai).

Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalyje nustatyta, jog „bet kokiems planams ir projektams, tiesiogiai nesusijusiems arba nebūtinai teritorijos tvarkymui, bet galintiems ją reikšmingai paveikti individualiai arba kartu su kitais planais arba projektais, turi būti atliekamas jų galimo poveikio teritorijai įvertinimas. Atsižvelgiant į poveikio teritorijai įvertinimo išvadas ir remiantis 4 dalies nuostatomis, kompetentingos nacionalinės institucijos pritaria planui ar projektui tik įsitikinusios, kad jis neigiamai nepaveiks nagrinėjamos teritorijos vientisumui ir, jei reikia, išsiaiškinusios plačiosios visuomenės nuomonę“, pagal šio straipsnio 4 dalį „jei, nepaisant poveikio teritorijai neigiamo įvertinimo ir nesant kitų alternatyvių sprendimų, šis planas ar projektas vis dėlto privalo būti įgyvendintas dėl įpareigojančių [svarbių viršesnio viešojo intereso] priežasčių, tarp jų ir socialinio ar ekonominio pobūdžio, neatsižvelgti į visuomenės interesus, valstybė narė imasi visų kompensacinių priemonių, būtinų bendram *Natura 2000* vientisumui apsaugoti. Apie patvirtintas kompensacines priemones ji praneša Komisijai“.

Byloje susiklostė šios faktinės aplinkybės: ministras 2011 m. birželio 6 d. priėmė įsakymą dėl greitkelio A2 atkarpos projekto, kuriame, be kita ko, numatyta išplėsti šį greitkelių (9 punktas). Šis projektas daro poveikį *Natura 2000* teritorijai, vadinamai „Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek“ (toliau – *Natura 2000* teritorija). Nyderlandų institucijos šią teritoriją, pirmiausia, kiek ji apima melvenių pievų buveinę, kuri yra neprioritetinis buveinės tipas, įtraukė į specialių saugomų teritorijų sąrašą (10 punktas). 2012 m. sausio 25 d. ministro įsakymu dėl greitkelio A2 atkarpos projekto pakeitimo ministras ėmėsi tam tikrų priemonių, kuriomis siekiama sušvelninti šio projekto poveikį aplinkai (11 punktas). Pirmoji poveikio aplinkai vertinimo A ataskaita buvo parengta siekiant nustatyti, kokį žalingą poveikį aplinkai – nagrinėjamai *Natura 2000* teritorijai – gali turėti greitkelio A2 atkarpos projektas. Šioje ataskaitoje prieita prie išvados, kad negali būti paneigtas didžiulis neigiamas poveikis, atsirandantis dėl azoto nuosėdų, ir šiuo atžvilgiu būtina atlikti poveikio aplinkai vertinimą. Iš poveikio aplinkai vertinimo B ataskaitos matyti, kad A2 greitkelio atkarpos projektas esančiame areale turi neigiamą poveikį melvenių pievų buveinių tipui. Iš tiesų, kilusi sausra ir padidėjęs dirvos rūgštingumas Moerputten teritorijoje paveiktų 6,7 ha melvenių pievų plotą. Be to, iš šios ataskaitos matyti, kad negalima atmesti galimybės, jog dėl plečiant aptariamą greitkelių padidėjusių azoto nuosėdų Bossche Broek teritorijoje melvenių pievos bus neigiamai paveiktos. Dėl greitkelio A2 atkarpos projekto taip pat laikinai pagausėtų azoto nuosėdų Vleimeno Veno teritorijoje, tačiau šioje vietovėje tai nesukliudytų išplėsti melvenių pievų plotą. Iš šios ataskaitos matyti, kad norint apsaugoti melvenių pievas ir užtikrinti jų tvarią plėtrą reikia atkurti hidrologinę sistemą (12 punktas). Šiuo klausimu greitkelio A2 atkarpos projekte numatyta, kad pagerės hidrologinė Vleimeno Veno teritorijos padėtis, todėl šioje teritorijoje bus galima išplėsti melvenių pievas. Ministro manymu, taip galėtų būti sukurtas didesnis melvenių pievų plotas, kuris būtų aukštesnės kokybės nei esantis. Šio tipo buveinių apsaugos tikslai būtų pasiekti sukūriant naujas melvenių pievas (13 punktas).

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės teiravosi, ar Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinama taip, kad kai planas ar projektas, netiesiogiai susijęs ar nebūtinai Bendrijos svarbos teritorijai (toliau – BST) tvarkyti, darantis neigiamą poveikį esančios natūralios buveinės tipui ir kuriame numatomos priemonės, skirtos šioje teritorijoje tokio paties dydžio arba didesniai šio buveinių tipo arealui sukurti, paveikia šios teritorijos vientisumą, ar tokios priemonės gali būti laikomos „kompensacinėmis priemonėmis“, kaip jos suprantamos pagal šio straipsnio 4 dalį (18 punktas).

Dėl Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 ir 4 dalių aiškinimo

Teisingumo Teismas nurodė, kad kai planas ar projektas, netiesiogiai susijęs su teritorija ar nebūtinai jai tvarkyti, gali pakenkti nagrinėjamos teritorijos apsaugos tikslams, jis turi būti laikomas galinčiu reikšmingai paveikti teritoriją. Toks pavojus privalo būti vertinamas atsižvelgiant į su planu ar projektu susijusios teritorijos požymius ir specifines aplinkos sąlygas (Sprendimo *Sweetman ir kt.*, EU:C:2013:220, 30 punktas) (20 punktas). Teisingumo Teismas nusprendė, kad tai, jog teritorijos kaip natūralios buveinės, kaip ji suprantama pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies antrą sakinį, vientisumui nedaromas neigiamas poveikis, leidžia manyti, kad palaikoma gera jos būklė, o tai reiškia atitinkamos teritorijos esminių savybių, susijusių su natūralių buveinių tipų buvimu, kurių apsaugos tikslas pateisino jų įtraukimą į BST sąrašą, kaip tai suprantama pagal šią direktyvą, tvarios raidos palaikymą (Sprendimo *Sweetman ir kt.*, EU:C:2013:220, 39 punktas) (21 punktas). Teisingumo Teismas sprendė, kad greitkelio A2 atkarpos projektas gali pakenkti atitinkamos *Natura 2000* teritorijos savybių tvariai raidai, o tai gali paveikti šios teritorijos vientisumą, kaip jis suprantamas pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį (24 punktas).

Teismas priminė, kad kompetentinga nacionalinė institucija turi atmesti prašymą išduoti leidimą vykdyti svarstomą planą ar projektą, jei ji nėra įsitikinusi, kad jis neigiamai nepaveiks nagrinėjamos teritorijos vientisumo, nes Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies antrame sakinyje numatytas pritarimo

kriterijus apima atsargumo principą ir leidžia veiksmingai užkirsti kelią numatomų planų ar projektu neigiamam poveikiui saugomos teritorijos vientisumui. Ne toks griežtas nei nagrinėjamas pritarimo kriterijus taip veiksmingai neužtikrintų teritorijų, kurioms skirta minėta nuostata, apsaugos tikslo pasiekimo (Sprendimo *Waddenvereniging ir Vogelbeschermingsvereniging*, C-127/02, EU:C:2004:482, 57 ir 58 punktai ir Sprendimo *Sweetman ir kt.*, EU:C:2013:220, 41 punktas) (26 punktas). Teismas konstatavo, jog taikydama atsargumo principą pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį kompetentinga nacionalinė institucija turi įvertinti projekto poveikį atitinkamai *Natura 2000* teritorijai atsižvelgdama į šios teritorijos apsaugos tikslus ir vykdant minėtą projektą taikomas apsaugos priemonės, kad būtų išvengta galimo tiesioginio kenksmingo poveikio šiai teritorijai arba jis būtų sumažintas, siekiant užtikrinti, jog jis nepažeistų minėtos teritorijos vientisumo (28 punktas). Tačiau, vertinant pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį, į projekte numatytas apsaugos priemones, kuriomis siekiama kompensuoti minėto projekto neigiamą poveikį *Natura 2000* teritorijai, negalima atsižvelgti (29 punktas). Teismas konstatavo, kad šiomis priemonėmis nesiekama nei išvengti didžiulio greitkelio A2 atkarpos projekto tiesioginio neigiamo poveikio šio tipo buveinėms, nei jį sumažinti, tik norima jį vėliau kompensuoti. Šiomis aplinkybėmis jos negali garantuoti, kad projektas nepažeis minėtos teritorijos vientisumo, kaip jis suprantamas pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį (31 punktas).

Teisingumo Teismas taip pat pažymėjo, kad Buveinių direktyvos 6 straipsnyje numatytų apsaugos priemonių daromu naudingumu poveikiu siekiama išvengti, kad priimdama „sušvelninimo“ priemones, kurios iš tiesų atitinka kompensacines priemones, nacionalinė kompetentinga institucija išvengtų šiame straipsnyje numatytų specifinių procedūrų leisdama pagal minėto straipsnio 3 dalį įgyvendinti projektus, kuriais pažeidžiamas atitinkamos teritorijos vientisumas (33 punktas). Tačiau tik tuomet, kai nepaisant neigiamo poveikio teritorijai įvertinimo pagal šios direktyvos 6 straipsnio 3 dalies pirmą sakinį ir nesant kitų alternatyvių sprendimų, planą ar projektą vis dėlto būtina įgyvendinti dėl svarbių viršesnio viešojo intereso priežasčių, iskaitant ir socialinio ar ekonominio pobūdžio priežastis, valstybė narė imasi visų kompensacinių priemonių, būtinų bendram *Natura 2000* vientisumui apsaugoti (žr. Sprendimo *Komisija / Italija*, C-304/05, EU:C:2007:532, 81 punktą; Sprendimo *Solvay ir kt.*, C-182/10, EU:C:2012:82, 72 punktą ir Sprendimo *Sweetman ir kt.*, EU:C:2013:220, 34 punktą) (34 punktas). Šiuo klausimu Buveinių direktyvos 6 straipsnio 4 dalis, kaip nuo šio straipsnio 3 dalies antrame sakinyje minimo pritarimo kriterijaus leidžianti nukrypti nuostata, gali būti taikoma tik išnagrinėjus plano ar projekto poveikį pagal šio straipsnio 3 dalies nuostatas (Sprendimo *Komisija / Portugalija*, C-239/04, EU:C:2006:665, 35 punktas ir Sprendimo *Sweetman ir kt.*, EU:C:2013:220, 35 punktas) (35 punktas). Iš tiesų, šio poveikio žinojimas, kalbant apie apsaugos tikslus, susijusius su nagrinėjama teritorija, yra būtina išankstinė sąlyga norint taikyti šios direktyvos 6 straipsnio 4 dalį, nes neturint šių duomenų jokia šios nukrypti leidžiančios nuostatos taikymo sąlyga negali būti vertinama. Nagrinėjant galimas svarbias viršesnio viešojo intereso priežastis, ir tai, ar esama ne tokių kenksmingų alternatyvų, iš tiesų reikia atsižvelgti į vietovei nagrinėjamo plano ar projekto keliamą grėsmę. Be to, reikia tiksliai nustatyti šiai teritorijai daromą žalą, kad būtų galima apibrėžti galimų kompensacinių priemonių pobūdį (Sprendimo *Komisija / Ispanija*, C-404/09, EU:C:2011:768, 109 punktas) (36 punktas). Tokiomis aplinkybėmis kompetentinga nacionalinė institucija gali išduoti leidimą pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 4 dalį, jei įvykdytos šioje dalyje įtvirtintos sąlygos (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Sweetman ir kt.*, EU:C:2013:220, 47 punktą) (37 punktas). Šiuo klausimu pažymėta, kad taikant šią nuostatą tai, jog numatytos priemonės įgyvendintos aptariamoje *Natura 2000* teritorijoje, kuriai padarė poveikį pagrindinėje byloje nagrinėjamas projektas, neturi reikšmės galimai „kompensacinių“ priemonių, kaip jos suprantamos pagal šią nuostatą, kvalifikacijai. Iš tiesų, Buveinių direktyvos 6 straipsnio 4 dalis apima kiekvieną kompensacinę priemonę, tinkamą apsaugoti bendrą *Natura 2000* tinklo vientisumą teritorijoje, kuriai buvo padarytas poveikis, arba kitoje šio tinklo teritorijoje (38 punktas).

Teisingumo Teismas apibendrinamas konstatavo, jog Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinama taip, kad planas ar projektas, netiesiogiai susijęs su BST arba nebūtinai šiai teritorijai tvarkyti, darantis neigiamą poveikį esančios natūralios buveinės tipui ir kuriame numatomos priemonės, skirtos šioje teritorijoje tokio paties dydžio arba didesniai šio buveinių tipo arealui sukurti, paveikia minėtos teritorijos vientisumą. Tokios priemonės gali būti laikomos „kompensacinėmis priemonėmis“, kaip jos suprantamos pagal šio straipsnio 4 dalį, tik tuomet, jei įvykdytos joje nustatytos sąlygos (39 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendė:

1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos 6 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinama taip, kad planas ar projektas, kuris yra tik netiesiogiai susijęs su Bendrijos svarbos teritorija arba nebūtinai šiai teritorijai tvarkyti, darantis neigiamą poveikį

esančios natūralios buveinės tipui ir kuriame numatomos priemonės, skirtos šioje teritorijoje tokio paties dydžio arba didesniai šio buveinių tipo arealui sukurti, paveikia minėtos teritorijos vientisumą. Tokios priemonės gali būti laikomos „kompensacinėmis priemonėmis“, kaip jos suprantamos pagal šio straipsnio 4 dalį, tik tuomet, jei įvykdytos joje nustatytos sąlygos.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=152343&pageIndex=0&doclang=LT&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=369171>
